

PLANING TILL HUSBYGGNAD AF STEN
all uppföras i gården N:o 2 vid Rikhardsgatan nr. N:o 2. Större af
Stadsrådet i Helsingfors stad.

Isrä med Rikhardsgatan.

Rikhardinkatu 2

Rakennushistoriaselvitys | Helsinki 11.2.2016

Sennottti ark-byroo

Tilaaja

Senaatti-kiinteistöt

Yhteyshenkilö: Esa Pentikäinen, myyntipäällikkö, Senaatti-kiinteistöt

Konsultti

Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Kustaankatu 3, 00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, TT, arkkitehti SAFA ARK 950, KuvM / vastaava rakennustutkija

Mia Puranen, arkkitehti / rakennustutkija

Emilia Pohjanpalo, arkkitehtiylioppilas / rakennustutkija

Annina Kivikari, MA, graafikko / taitto

Sami Heikinheimo, OTK / dokumentointivalokuvaus

Tytti Laine / Kääntäjä

Nykytilavalokuvat:

Sami Heikinheimo, ark-byroo

Etukannen kuva:

Rikhardinkatu 2 julkisivu Rikhardinkadulle. Arkkitehti C. R. Rosenberg 1890. HKA.

Suoritusajankohta

Työ on suoritettu ajalla marraskuu 2015 – helmikuu 2016.

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

ISBN 978-952-7062-55-5

Käytetyt lyhenteet

RakVV	Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkisto
HEL PTP	Helsingin kaupungin paikkatietopalvelut
HKM KA	Helsingin kaupungin kaupunginmuseon kuva-arkisto
HKA	Helsingin kaupunginarkisto
KA	Kansallisarkisto
KSV	Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto
MV	Museoviraston arkisto
SIN	Helsingin kaupungin kaupunginarkiston Sinetti-arkistotietokanta
Sk	Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Helsinki
SLOA	Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkisto

Sisällys

1	Johdanto	4
	1.1 Kohde	4
	1.2 Tehtävä	6
	1.3 Perustiedot	8
	Introduction	10
1.1 Project	10	
1.2 The assignment	13	
1.3 Basic information	14	

2	Lähiympäristö	16
	2.1 Kaartinkaupunki	16
	2.2 Sampi-kortteli	20
	2.3 Tontti	22

3	Uudisrakennusvaihe 1890–1891	24
	3.1 Rakennuttaja Rakennusosakeyhtiö Alpha	24
	3.2 Arkkitehti Carl Rupert Rosenberg 1860–1892	24
	3.3 Suunnitteluratkaisu ja rakentaminen	26
	3.4 Käyttäjät	33
	3.5 Huoneistokaaviot	34

4	Myöhemmät vaiheet	36
	4.1 Rikhardinkatu 2:n muutosvaiheet	36
	4.2 Muutoskaaviot	52

5	Nykytilan inventointi	57
	5.1 Ulkotilainventointi	57
	5.2 Sisätilainventointi	67

6	Yhteenveto	83
	Summary	85
	Lähteet	87
	Liite	90
	Rikhardinkatu 2:n rakennuslupakronologia	90

1.1 Kohde

Rakennushistoriaselvityksen kohteena on Rikhardinkatu 2:n arvokiinteistö, joka on uusrenessanssityylinen kivinen kaupunkitalo Helsingin Kaartinkaupungin sydämessä, Sampi-korttelin koilliskulmalla samalla tontilla Kasarmikatu 42:n rakennuksen kanssa. Näillä eri-ikäisillä valtion omistamilla rakennuksilla on yhteinen rakennustunnus ja sama käyttäjä. Lisäksi niiden välillä on sisäyhteys ja niillä on yhteinen piha-alue. Rakennuksista on tehty erilliset selvitykset.

Rikhardinkatu 2 on Rakennusosakeyhtiö Alphan¹ rakennuttama ja arkkitehti Carl Rupert Rosenbergin vuonna 1890 suunnittelema ja 1891 valmistunut talo, joka oli alun perin asuinrakennus. Rakennuksesta tehtiin tiilimuurirunkoinen, kahdella sydänmuurilla varustettu viisikerroksinen talo, johon tehtiin myös ullakkokerros. Kerroskorkeus oli neljä metriä. Pääsiiven kanssa kohotisuorasti rakennettiin tontin länsireunaan kapea ja lyhyt pihasiipi. Pohjakerroksen kadun puolella oli alun perin kaksi liiketilaa ja pihaa vasten talonmiehen asunto. Toisesta viidenteen kerroksissa oli suurasuntoja, kussakin kerroksessa kaksi.

Kiinteistö myytiin Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassalle vuonna 1916. Tällöin tontin itäpäädyssä sijaitsi vielä kaksi matalaa puurakennusta. Vuosina 1933–1934 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa rakennutti tontin itäpäädyllä olleiden vanhojen, matalien puurakennusten paikalle uuden, professori J. S. Sirénin suunnitteleman viisikerroksisen Kasarmikatu 42:n asuin- ja liiketalon, joka rakennettiin kiinni Rikhardinkatu 2:n pääsiiven itäpäätyyn, jolloin myös Rikhardinkatu 2:n rakennusta muutettiin.

Rakennuksella on kirjava käyttöhistoria. Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan toiminta lakkautettiin 1951, jonka jälkeen kassan toimintaa jatkoi Valtiokonttorin alainen Perhe-eläke-rahasto. Taloissa asui lähinnä virkamiesperheitä. Asuinhuoneistot muutettiin 1960-luvulla vähitellen virastokäyttöön, mistä lähtien eri valtion laitokset ovat vuorotellen ja osittain päällekkäin toimineet talossa. Rikhardinkatu 2:n pohjakerroksessa on enää vain yksi ulkopuoliselle vuokrattu liiketila. Käyttötarkoituksella muutokset ovat aiheuttaneet sisätiloissa monia eriaikaisia muutoksia.

Rikhardinkatu 2 on kulttuurihistoriallisesti huomattava ja se on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1980 valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 278/65 nojalla. Nykyinen voimassa oleva asetus on 480/85. Suojelupäätös ei sisällä erityisiä suojelumääräyksiä eikä muutoinkaan rajoita suojelun kohdentumista.

Kiinteistö siirtyi vuonna 1997 valtion omistukseen, kun Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan omaisuus siirtyi valtiolle. Valtio pohti ensin kiinteistön myymistä, mutta päätyi sitten peruskorjaamaan rakennukset vuosina 1999–2000. Muutostyöt suunnitteli Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy. Käyttäjäksi tuli oikeusministeriö, joka edelleen käyttää kiinteistöä.

Tontilla voimassa oleva asemakaava 2647 on vuodelta 1947 ja koskee kaapelointia, eikä siinä ole määritelty käyttötarkoitusta eikä siinä ole suojelumerkintöjä. Tontille on määrätty rakennuskielto vuonna 1961, josta lähtien kieltoa on jatkettu. Nykyinen kielto on voimassa elokuuhun 2016 asti.

1 Nimi esiintyy myös muodossa Alfa.

Kertaustyyliset kaupunkikivitalot

Rikhardinkatu 2 edustaa syntyajankohtansa uutta rakennustyyppiä, kaupunkikivitaloa, ja se kuuluu Helsingin keskustan kaupunginosien yhtenäiseen 1870–1910 rakentuneeseen, maassamme ainutlaatuiseseen kaupunkikivitalojen alueeseen. Tänä aikana Helsingin väkiluku nelinkertaistui. Kivitaloja pidettiin paloturvallisina ja edustavina, ja viranomaiset edistivät kivirakentamista sekä rajoitusten että taloudellisen tuen avulla. Helsinki oli vuonna 1875 saanut uuden rakennusjärjestyksen. Rakennusjärjestyksessä ei ollut aluksi lainkaan rajoituksia kivirakennusten kerrosluvulle, sen sijaan puurakennusten kerroslukua rajoitettiin.²

Helsingin nopea kasvu kiihdytti rakennushankkeita ja kiinteistökeinottelu lisääntyi. Matala yksi- ja kaksikerroksisten puutalojen kaupunki muuttui monikerroksisten asuin- ja liikerakennusten kivikaupungiksi, kun puutalo toisensa jälkeen purettiin ja paikalle rakennettiin yhä korkeampia kivitaloja. Rakennuttajat pyrkivät maksimoimaan vuokrattavan pinta-alan ja kivitalojen runkosyvyudet kohosivat jopa 20 metriin, jolloin tonteista tuli ahtaita.

Varhaisimmat säilyneet Helsingin uusrenessanssitalot ovat 1860-luvulta, mutta rikkaan kipsiornamentiikan loisto aika alkoi vasta 1880-luvulla, jolloin viisikerroksiset kivitalot yleistyivät Helsingissä.³ Esikuvat uudenlaiseen rakentamiseen saatiin ulkomailta, kuten Tukholmas- ta, Berliinistä, Wienistä ja Pariisista. Suuri osa ensimmäisten asuin- ja kerrostalojen arkkitehteistä oli saanut koulutuksensa ulkomailla, esimerkiksi Tukholman kuninkaallisessa taideakate- miassa, kuten Theodor Höijer ja F. A. Sjöström, tai Münchenin, Berliinin tai Wienin teknillisissä

korkeakouluissa.⁴ Mannermaiseen tyyliin Hel- singissäkin pyrittiin edustavaan ja säännölliseen kaupunkikuvaan. Kivistä rakentamisen katsottiin edustavan elintason nousua ja tavoitteena oli luo- da tarkoituksenmukaisia ja näyttäviä tiloja por- varistolle, joka kasvavan kaupan ja teollistumisen seurauksena nousi talouselämän eturiviin.⁵

Uudentyyppisissä kivitaloissa käytettiin ajan- kohdan uusinta rakennustekniikkaa, kuten kap- paholveja ja ratakiskoja. 1800-luvun loppupuolella ulkoseinät olivat tyyppillisesti massiivisia kahden kiven täystiilimuureja.⁶ Rautatieverkon rakentaminen toi mahdollisuudet rakennusma- teriaalin kuljettamiseen. Esimerkiksi punatiiltä ei valmistettu Helsingissä, vaan sitä tuotiin kau- punkiin laivoilla tai junilla.⁷ Perustukset tehtiin luonnonkivestä ja välipohjat olivat puuta. Kellarin katto holvattiin tiilestä. Arkkitehti vastasi suurel- ta osalta myös rakennustekniikasta. Rakenteita ei mitoitettu laskennallisesti, vaan lähinnä koke- mukseen luottamalla. Rakennusmääräykset mää- rittelivät tiilimuurien vähimmäispaksuudet sekä paloturvallisuuteen liittyviä asioita.⁸

Uusrenessanssin ominaispiirteistä näkyvin oli julkisivujen koristeaiheiden runsaus kipsikoris- teineen, listoineen ja pilastereineen. Symmetria vallitsi julkisivusommittelussa. Julkisivuissa ta- voiteltiin kolmikerroksista vaikutelmaa yhdis- tämällä kerroksia samaksi aiheeksi, esimerkik- si kaksi alinta kerrosta sokkelikerrokseksi tai rakentamalla mezzanine-kerros, yhdistämällä toinen ja kolmas kerros pääkerrosaiheeksi sekä sijoittamalla ylin kerros palkistoon. Ikkunoiden

2 Neuvonen et al. 2002, 19.

3 Laurila 1960, 124.

4 Neuvonen et al. 2002, 16-17.

5 Wickberg 1964, 167-168.

6 Neuvonen et al. 2002, 9.

7 Neuvonen et al. 2002, 15.

8 Neuvonen et al. 2002, 20.

lasijakoon ilmestyi T-muoto.⁹ Keskusta-alueella pohjakerroksen kadun puoli varattiin usein liiketiloiksi. Asuinkerrosten pohjakaavat toistuivat yleensä samanlaisina eri kerroksissa. Kerroskorkeus oli usein noin neljä metriä. Sisätiloissa korostui juhlava pääporras. Keittiöportaat olivat lähinnä palveluskunnan käytössä. Seinä- ja kattopinnoissa saattoi olla koristeellisia maalausaiheita. Pohjakaavan oleelliset muutokset verrattuna aikaisempiin empire-tyylisiin pohjiin olivat akseliin sijoitettujen, läpi kuljettavien huonerivien katoaminen sekä tarjoiluhuoneen, ammeellisen kylpyhuoneen ja keittiöportaan ilmestyminen.¹⁰

Kertaustyylien jälkeen maassamme nousi kansallisromanttinen arkkitehtuurityyli, minkä jälkeen uudet modernismin virtaukset vähitellen lähtivät nostamaan päätään. 1930-luvulle tultaessa uusrenessanssityylisissä kivitaloissa ei nähty enää vastaavanlaista arvoa ja tavoitteet olivat muuttuneet. Toisen maailmansodan jälkeen Helsingin keskustasta purettiin useita uusrenessanssikivitaloja ja niitä korvattiin tehokkaammilla, matalakerroksisilla toimistotaloilla.¹¹ Arkkitehtikunta kiinnitti näiden kivitalojen purkuun laajasti huomiota,¹² mutta purkaminen jatkui vielä 1960-70-luvuilla. Myöhemmin monet säilyneistä uusrenessanssitaloista on suojeltu, kuten myös Rikhardinkatu 2.

1.2 Tehtävä

Senaatti-kiinteistöt on aikeissa myydä hallinnoimansa valtion omistaman kiinteistön 91-3-52-3 Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2, mistä syystä asetuksella suojellun Rikhardinkatu 2:n suojelun tarve ja kohdistuminen tulee arvioida uudelleen. Myös nuoremman Kasarmikatu 42:n rakennuksen tilanne tulee arvioida vastaavasti. Arvioinnin suorittaminen on Museoviraston tehtävä. Selvitys palvelee myös asemakaavamuutoksen tarpeita. On mahdollista, että rakennukset päätyvät eri omistajille, minkä vuoksi niistä on tehty erilliset selvityksensä. Selvityksen työohjelma sijoittuu

9 Laurila 1960, 124.

10 Laurila 1960, 124.

11 Wickberg 1964, 167-168.

12 Katso mm. *Arkkitehti* 6-7/1960.

laajuudeltaan suppean ja perusteellisemmän välimaastoon.

Ensimmäinen luku johdattaa aiheeseen, sisältää tehtävänannon ja perustiedot. Toinen luku käsittelee lähiympäristöä, Kaartinkaupunkia, Sampi-korttelia ja sen rakentumista ja kaavahistoriaa, tontin numero 3 varhaisempia vaiheita sekä omistushistorian. Kolmas luku esittelee Rikhardinkatu 2:n uudisrakennusvaiheen 1890-1891, arkkitehti C. R. Rosenbergin sekä suunnitteluratkaisun. Neljännessä luvussa esitellään rakennuksen myöhemmät vaiheet vuosikymmenittäin kronologisesti. Rakennuksen käyttäjämuutokset on nivottu rakennukseen kohdistuviin muutoksiin. Luvun lopussa on Rikhardinkatu 2:n julkisivujen ja ensimmäisen sekä viidennen kerroksen muutoskaaviot, joihin on koottu rakennukseen kohdistuneet eriaikaiset muutostyöt. Viides luku sisältää nykytilan sekä ulko- että sisätilojen inventointitulokset. Yleispiirteisen esittelyn jälkeen on esitelty huonekohtaisesti joitakin erityisiä tiloja sekä muutamia tyypillisiä, toistuvia huoneita. Kohde on valokuvattu tammikuussa 2016 ja kuvauspaikat on merkitty kaavioihin. Viimeinen luku sisältää johtopäätökset sekä suositukset väri- ja pintatutkimuksista. Lähdeluettelon jälkeen on koottu liitteeksi rakennuslupakronologia.

Tärkeimpiä arkistolähteitä ovat olleet Senaatti-kiinteistöjen Helsingin arkisto, Helsingin rakennusvalvontaviraston arkisto sekä Helsingin kaupunginarkisto, joista ovat peräisin eriaikaiset rakennuspiirustukset sekä muita asiakirjoja. Suojelusiakirjat on tutkittu Museovirastolla. Uudisrakentamisvaiheen työselitystä ei ole löytynyt. Vuosien 1933-1934 muutostöistä on saatu tietoa Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkiston rakennustoimikunnan pöytäkirjoista. Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkisto on nykyisin Kansallisarkistossa. 1890-luvulla rakennetuista kaupunkikivitaloista sekä vuoden 1875 Helsingin rakennusjärjestyksestä on saatu tärkeää tietoa kirjasta *Kerrostalot 1880-1940*. Rakennuttajasta, arkkitehdistä sekä käytön eri vaiheista on saatu lisätietoa vanhoista sanomalehti- ja aikakauslehtiartikkeleista, eri valtion laitosten historiikeista sekä joistakin verkkolähteistä. Arvokkaita suullisia lähteitä on saatu Marja Pipiseltä, joka on asunut Rikhardinkatu 2:n talossa 1950-luvulla. Työssä on käytetty lähdeviitteitä.

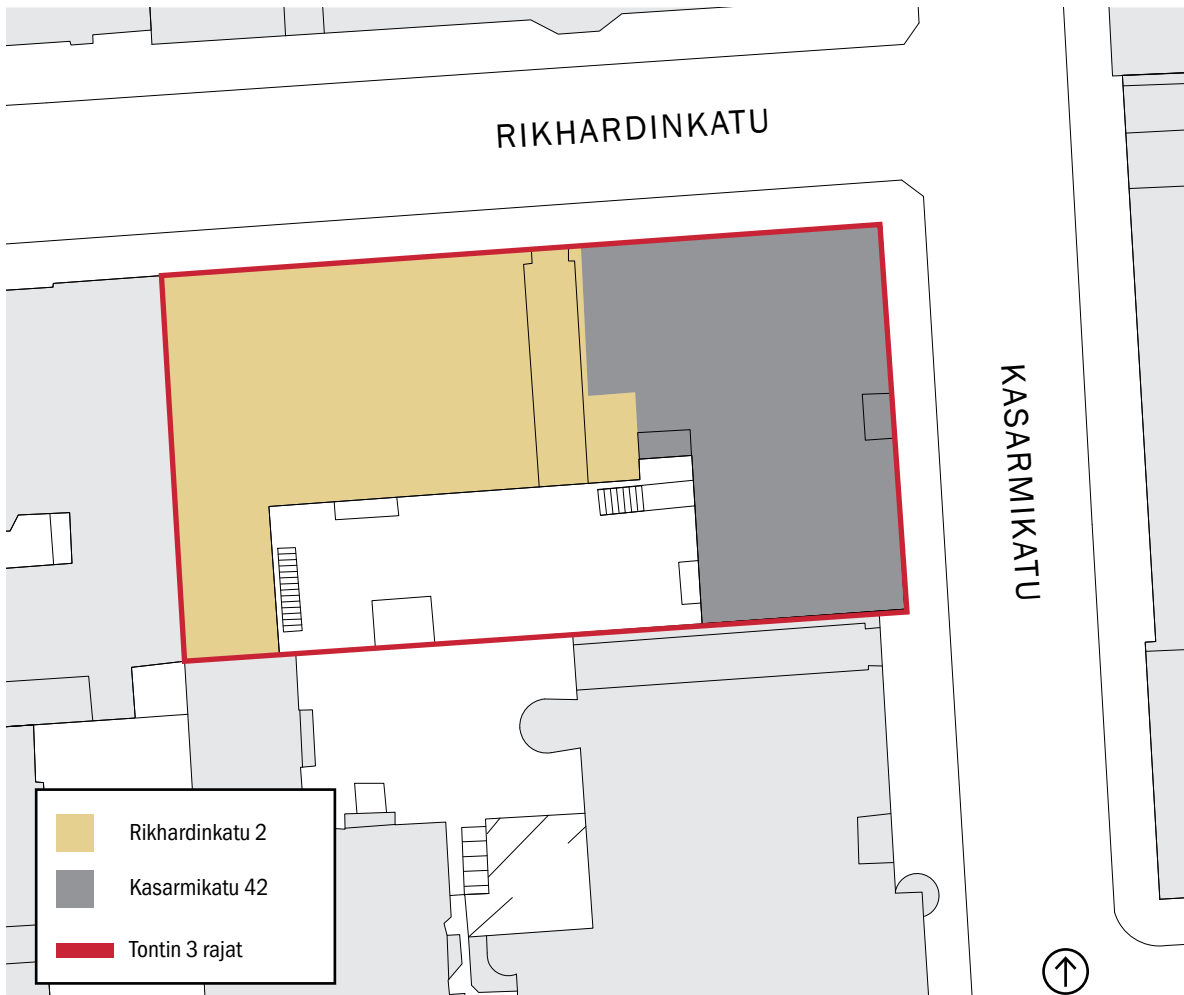
Selvityksen ensimmäinen ja viimeinen luku on käännetty englanniksi.

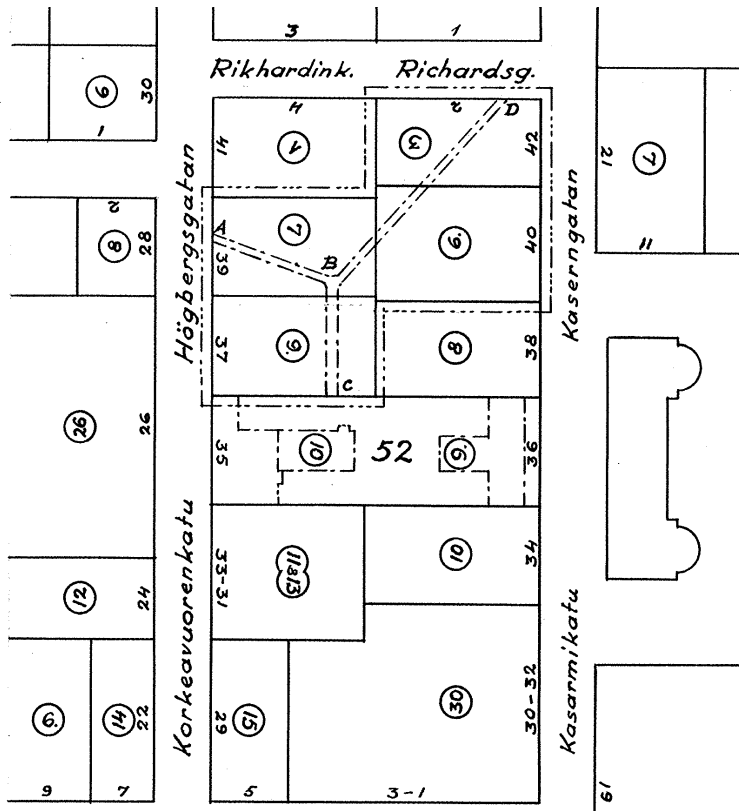
Rikhardinkatu 2 on 1890-1891 rakennettu viisikerroksinen uusrenessanssityylinen kaupunkikivitalo Kaartinkaupungin sydämessä. Sen julkisivu on hyvin säilynyt.

1.3 Perustiedot

Rakennuksen nimet	Virastotalo Rikhardinkatu 2, Valtion talo		
Rakennusaika	1890–1891	Tontti	3
Valmistumisvuosi	1891	Sitova tonttijako	091-461AK, hyväksymispäivämäärä 23.8.1836
Arkkitehti	Carl Rupert Rosenberg	Tontinmittaus	17.10.1932
Rakennuttaja	Rakennusosakeyhtiö Alpha	Tontin koko	1 081,0 m ²
Kiinteistötunnus	91-3-52-3	Kiinteistön rakennukset	2 rakennusta: Rikhardinkatu 2 ja Kasarmikatu 42
Kiinteistön nimi	Sampi-kortteli	Rakennuksen tunniste	300374
Lääni	Etelä-Suomen lääni	Pysyvä rakennustunnus	468
Kaupunki	Helsinki	Vanha rakennustunnus	091011001001
Kaupunginosa	3. kaupunginosa, Kaartin-kaupunki/Gardesstaden	Omistaja	31.1.1997 alkaen Suomen valtio
Kortteli	52, Sampi/Stören		
Omistushistoria	7.5.1821-16.7.1877 16.7.1877-23.2.1885 23.2.1885-1.8.1887 1.8.1887-25.11.1889 25.11.1889–15.12.1890 15.12.1890– 18.9.1916 18.9.1916 – 31.1.1997 31.1.1997 –	Helsingin kaupunki Myllynomistaja Karl Heitman Kauppias K. S. Sundmark Teurastaja Johan Fridolf Mangström H. R. Bremer & Johan Edvard Cronvall Rakennusosakeyhtiö Alpha Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa Suomen valtio (Lailla 696/56 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokasan varat ovat siirtyneet Suomen valtiolle (706:1997:LH:139))	
Haltija	Senaatti-kiinteistöt (2003–)	Käyttötarkoitus	Toimistorakennus
Nykyiset käyttäjät	Oikeusministeriö (2000-) ja Kauneussalonki Helsinki (2011-)		
Käyttöhistoria	1892– Asuinrakennus, jonka pohjakerroksessa oli 2 liiketilaa. 1960-l. Asunnot muutettiin vaihteittain toimistotiloiksi. 1967– Liike- ja toimistotalo		
Rakentamistapa	Perustettu kalliolle. Luonnonkiviperustus, kantavina rakenteina tiilimuurirunko, välipohjat ensimmäisessä kerroksessa ratakiskoa ja tiiltä, ylemmissä kerroksissa ratakiskoa ja puuta. Julkisivut rapattuja tiiliseiniä. Pääsiivessä harjakatto, pihasiivessä pulpettikatto. Puiset kattotuolit.		
Bruttoala	2 691,2 m ² , Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n rakennukset yhteensä 5 280,0 m ²		
Kerrosala	2 224,0 m ² , rakennukset yhteensä 4 059,0 m ²		
Huoneistoala	1 905,3 m ² , rakennukset yhteensä 3 789,7 m ²		
Muu vuokrattava ala	158,9 m ²	Varastot ja autopaikat	38,6 m ²
Vuokrattava ala yht.	2 064,1 m ²	Tilavuus	9 200,0 m ³
Rakennusoikeus	4 059,0 m ² (Molempien rakennusten yhteinen rakennusoikeus)	Kerroslukumäärä	5, lisäksi ullakkokerros
Rakennusvaiheet	1890-1891 1933–1934 1960-l. 1999–2000	Uudisrakennusvaihe Peruskorjaus ja keskuslämmitys Vaiheittainen muutos virastotaloksi, peruskorjaus 1966-1967 Peruskorjaus	
Rakennussuojelu	Rikhardinkatu 2 on suojeltu 18.9.1980 valtioneuvoston päätöksellä asetuksella 278/65 valtion omistamien rakennusten suojelusta, nykyinen voimassa oleva asetus on 480/85. Suojelupäätös ei sisällä erityisiä suojelumääräyksiä eikä määrittele suojelun kohdentumista.		
Asemakaavahistoria	Voimassa oleva asemakaava: Asemakaava 091-2647, vahvistettu 16.10.1947. Asemakaavassa ei ole määräystä käyttötarkoituksesta eikä rakennusoikeudesta. Vanhentunut asemakaava: Asemakaava 091-461, vahvistettu 23.8.1836.		
Rakennuskielto	Ensimmäinen rakennuskielto annettiin 1961. Viimeisin, jatkettu rakennuskieltopäätös asemakaavan laatimiseksi tai muuttamiseksi (091-12293) on tehty 15.9.2014, voimaantulo päivämäärä 15.9.2014. Päättyy 11.10.2016.		
Rasitteet, käyttöoikeudet ja -rajoitukset	Muu rasite (091-1934-K2). Osapuolet: 91-3-52-3 Sampi-kortteli, 91-3-52-6 Sampi-kortteli. Päätöspäivämäärä: 12.6.1934. Yhteisseinärasite (091-1934-K3). Osapuolet: 91-3-52-3 Sampi-kortteli, 91-3-52-6 Sampi-kortteli. Päätöspäivämäärä: 12.6.1934.		

Tonttikaavio. Kuvapohja © Kaupunkimittausosasto, Helsinki.

Korttelin 52 tontilla numero 3 voimassa oleva asemakaava 2647 on Birger Brunilan laatima ja vahvistettu 16.10.1947. Kaava koskee korttelin 52 tonttien 3, 6, 7 ja 9 maanalaisia kaapelitunneleita. HEL PTP.

01

Introduction

1.1 Project

The present historic building survey was carried out on the property at Rikhardinkatu 2, a Neo-Renaissance stone-built apartment building in the heart of Kaartinkaupunki, in the centre of Helsinki, on the northeastern corner of Sampi city block, where it shares the plot with the building at Kasarmikatu 42. These two state-owned properties, which differ in age, share the same building identifier and user. Furthermore, there is an internal access between the buildings and they share a courtyard. Two separate surveys have been conducted on the buildings.

Rikhardinkatu 2 was built in 1891 by housing company Alpha¹ based on the 1890 design by architect Carl Rupert Rosenberg, originally for residential use. The five-story edifice was built with a brickwork frame, supported by two central bearing walls, and an attic. The floor height was four metres. At a right angle to the main wing, a short and narrow wing protruding into the courtyard was built. Originally there were two commercial spaces facing the street on the ground floor and the caretaker's flat facing the courtyard. The rest of the floors had large flats, two on each floor.

The property was sold to the Civil Service Widows and Orphans Fund in 1916. At that time, the plot was flanked on its eastern boundary by two low wooden houses. In 1933–1934, the Civil Service Widows and Orphans Fund demolished the old, wooden low-rise houses and replaced

them with a new build: a five-storey residential and commercial block at Kasarmikatu 42, designed by professor J.S. Sirén, which was built abutting the eastern party wall of the main wing of Rikhardinkatu 2. At this point the building at Rikhardinkatu 2 also underwent alterations.

The building has a chequered history of use. The Civil Service Widows and Orphans Fund was closed down in 1951 and its operations were taken over by a family pension fund operating under the aegis of the State Treasury. The tenants in the building were mainly civil servants' families. In the course of the 1960s, the flats were gradually converted into offices, and from this time onwards, the building has been occupied by various state departments. The ground floor at Rikhardinkatu 2 has only one remaining commercial space that is let to an outside business. The changes in the purpose of use have resulted in several alterations in the interior spaces at different times.

The building has significant cultural historical value and it was protected by government decision in 1980 under the Decree on the Protection of State-owned Buildings 278/65. Currently the protection of state-owned buildings is governed by Decree 480/85. The protection decision does not as such entail any protection orders and does not identify the target of protection.

The property ownership was transferred to the state in 1997 with the rest of the assets of the Civil Service Windows and Orphans Fund that were assigned to the state. The state considered

¹ The company name appears in some sources as Alfa.

selling the property but decided in the end to renovate the buildings in 1999–2000. The alteration works were designed by Penttinen & Tiensuu Architects Ltd. The new tenant to move in was the Ministry of Justice, which still uses the building.

The plot has a detailed plan in force, dating back to 1947, which governs cabling. It does not identify any specific use or provide any protection information. The plot was placed under a prohibition on building in 1961, since which time the prohibition has been extended. The current prohibition will expire in August 2016.

Revival style apartment buildings

Rikhardinkatu 2 represents a building type that was new at the time of its building, the apartment building, and it forms part of Helsinki city centre's building stock, in a Finnish context a unique, architecturally uniform area of apartment buildings, built between 1870 and 1910. During that period, the population of Helsinki quadrupled. Apartment buildings were considered fire safe and impressive, and the authorities favoured stone construction by way of various regulations and financial measures. Helsinki had acquired a new building code in 1875. According to the building code, the number of storeys in stone-built houses was in no way restricted, unlike with wooden houses, for which restrictions applied.²

The rapid population growth of Helsinki sped up building projects and increased property speculation. A low-rise townscape of one or two-storey wooden houses was transformed into a stone-built city with residential and commercial blocks several storeys high, as one wooden house after another was demolished to give way to higher stone buildings. Developers aimed to maximise the let floor area and the frame depth of buildings increased by up to 20 metres, leaving very little open space on the plots.

The earliest Neo-Renaissance buildings in Helsinki that have been preserved to this day date back to the 1860s, but the height of the opulent plaster ornamentation did not begin until the 1880s, when the five-storey stone buildings became more common.³ The buildings were modelled after the architecture of other European cities such as Stockholm, Berlin, Vienna and Paris. Most of the architects who designed the first of Helsinki's apartment buildings had been trained abroad, for example, at the Royal Academy of Arts in Stockholm, as Theodor Höijer and F. A. Sjöström had been, or at the polytechnic schools of Munich, Berlin or Vienna.⁴ Fashioned after the continental style, Helsinki also aimed to present a harmonised townscape of great prestige. Stone construction was deemed to reflect the rise in the standard of living and the goal was to create functional and aesthetically impressive housing for the middle

2 Neuvonen et al. 2002, 19.

3 Laurila 1960, 124.

4 Neuvonen et al. 2002, 16–17.

class, which in the wake of booming trade and industrialisation was assuming a prominent position in the economic life of Finnish society.⁵

The new type of stone apartment buildings were built using the latest construction techniques, such as shallow barrel vaults and iron rails. At the end of the 19th century, the external walls were typically built as solid brickwork walls two bricks thick.⁶ The building of the railway network allowed for the transport of building materials. For example, redbrick was not manufactured in Helsinki, so it had to be brought in by sea or train.⁷ The foundations were laid with natural stone and the intermediate floors were made from wood. The vaulted ceiling in the basement was made of brick. The architect would also be largely responsible for the building technology. The structures were not designed based on systematic calculation but rather on experience. Building regulations determined the minimum thickness for brickwork walls and a number of fire safety issues.⁸

The salient characteristic of Neo-Renaissance architecture is the opulence of the decorative motifs on the façade, including plaster mouldings, stringcourses and pilasters. The composition of elevations followed the rules of symmetry. The impression sought after in façades was that of a three-storey building, which was achieved by combining floors within one segment. For example, the two lower floors could be placed in the plinth or a mezzanine could be added, combining the first and second floors in one main

floor space and placing the top floor within the entablature. A new window pane arrangement, a T-shape, was introduced.⁹ In Helsinki city centre, the street-facing side of the ground floor was often designated in commercial spaces. The floor plans of the residential floors were typically reiterated as identical on each floor. The floor height was often approximately four metres. The interior architecture emphasised a ceremonial main staircase. The secondary staircase was mainly used by the service staff. The walls and ceilings were sometimes adorned with decorative murals. The most dramatic changes in the floor plan compared to previous Empire style floor plans were the disappearance of the sequence of rooms placed along one axis and the appearance of pantries, bathrooms with bathtubs and the secondary service staircase.¹⁰

The revival styles were followed in Finland by National Romantic architecture, with in turn would be followed by the gradually emerging new, modernist trends. By the 1930s, Neo-Renaissance stone buildings no longer held similar value and the aspirations in housing had changed. After World War II, several Neo-Renaissance buildings were torn down in the centre of Helsinki to be replaced by more efficient office buildings.¹¹ The architectural profession voiced their concern over the wave of demolition,¹² which continued in the 1960s and 1970s despite the protests. Later, many of the preserved Neo-Renaissance buildings were protected, as was Rikhardinkatu 2.

5 Wickberg 1964, 167-168.

6 Neuvonen et al. 2002, 9.

7 Neuvonen et al. 2002, 15.

8 Neuvonen et al. 2002, 20.

9 Laurila 1960, 124.

10 Laurila 1960, 124.

11 Wickberg 1964, 167-168.

12 See e.g. *Arkkitehti* 6-7/1960.

1.2 The assignment

Senate Properties is planning to sell the state-owned property 91-3-52-3 Kasarmikatu 42 / Rikhardinkatu 2, which is under its management. As a result, the need for protection of and the target of protection for the building at Rikhardinkatu 2 are to be reviewed. Furthermore, the status of the younger neighbouring building at Kasarmikatu 42 is to be similarly assessed. The assessment falls under the remit of the National Board of Antiquities. The present survey also serves the needs of a detailed plan amendment. The buildings may end up being owned by two separate owners, for which reason conducting two separate surveys is necessary. The scope of the work programme for the survey falls between a basic and extensive survey.

Chapter 1 introduces the topic, lays down the specifications and scope for the survey and provides basic information on the building. Chapter 2 discusses the immediate environs, the area of Kaartinkaupunki and the Sampi city block, of which the building forms a part, its construction and planning history, the earlier development on plot no. 3 as well as its ownership history. Chapter 3 discusses the building of Rikhardinkatu 2, which took place in 1890–1891, its architect C.R. Rosenberg and his design solutions. Chapter 4 presents the later stages of the building following its completion chronologically by decade. The changes in tenants have been mentioned in conjunction with the changes taking place in the building itself. Chapter 4 concludes with series of diagrams illustrating and giving a timeline on the alterations to the ground floor and fourth floor. Chapter 5 discusses the current state of the building as well as an inventory of the external and internal spaces. The general overview is

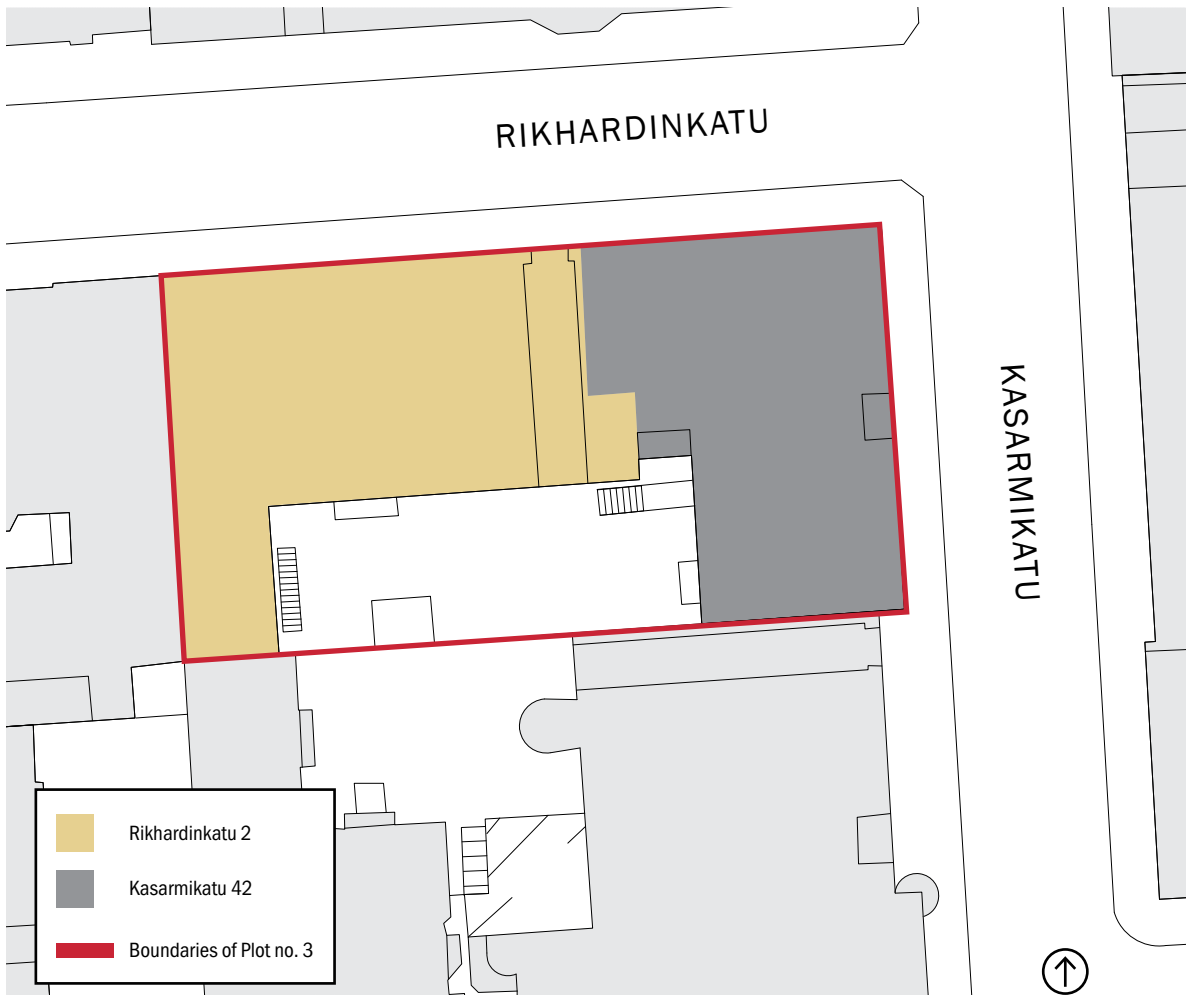
followed by a more detailed discussion of specific spaces and an introduction to a few typical rooms that were repeated throughout the building. The building was photographed in January 2016 and the camera viewpoints are marked on the diagrams. The final chapter provides the conclusions and recommendations for colour and surface treatment studies. The bibliography is followed by an appendix containing the building permit history.

The key archive sources were the Helsinki archive of Senate Properties, the archives of the City of Helsinki Building Control Department and the City Archives, which hold the construction drawings and other documents from different periods. The protection documents were examined at the National Board of Antiquities. No work specifications dating from the time of building were located. We did, however, obtain valuable background information on the alteration work of 1933–1934 from the minutes of the building board held at the archives of the Civil Service Widows and Orphans Fund. This archive currently resides at the National Archives of Finland. The book *Kerrostalot 1880–1940* [Apartment buildings 1880–1940] provided essential information on the apartment buildings built in Helsinki in the 1890s and the 1875 Helsinki building code. Further information on the building's owner, architect or the different stages was also available in old newspaper and magazine articles, the histories of the various state departments and online sources. Mrs Marja Pipinen, who lived in Rikhardinkatu 2 in the 1950s, provided us with valuable oral information. The survey includes footnotes.

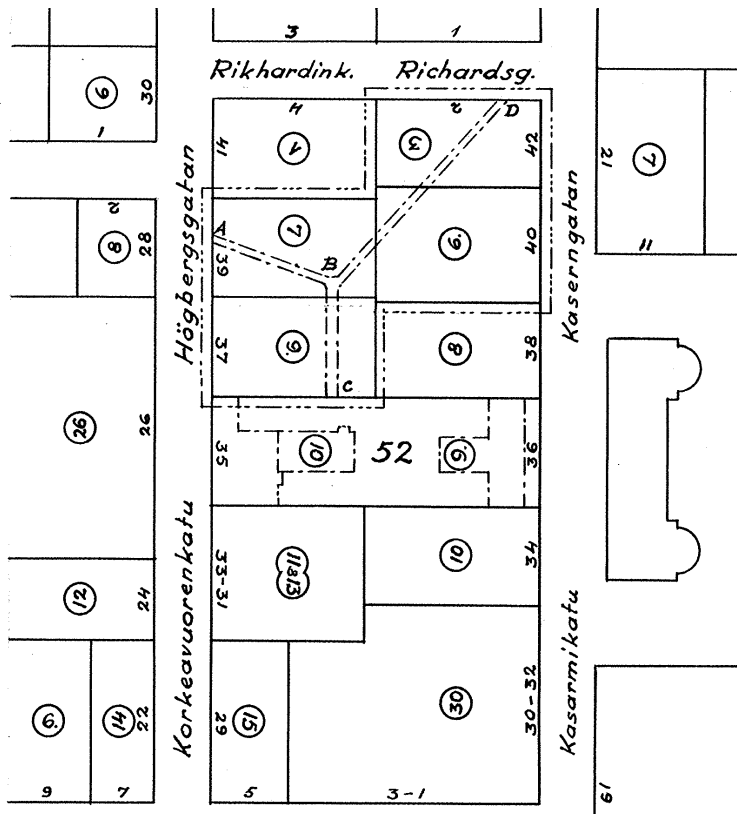
The first and last chapters of the survey have been translated into English.

1.3 Basic information

Names of the buildings	Virastotalo Rikhardinkatu 2 [Government Office Building Rikhardinkatu 2], Valtion talo [Government Building]		
Address	Rikhardinkatu 2, 00130 Helsinki	Owner	From 31 January 1997 the Finnish State
Time of construction	1890–1891	Year of completion	1891
Architect	Carl Rupert Rosenberg	Developer	Housing company Alpha
Property identifier	91-3-52-3	Property name	Sampi city block
Region	Southern Finland	City	Helsinki
City district	City district no. 3, Kaartin-kaupunki	Block	52, Sampi/Stören
Plot	3	Permanent subdivision	091-461AK, date of approval 23 August 1836
Survey of plot	17 October 1932	Plot size	1,081.0 m ²
Buildings at the property	2 buildings: Rikhardinkatu 2 and Kasarmikatu 42	Building reference	300374
Permanent building identifier	468	Former building identifier	091011001001
Ownership history	<p>7 May 1821–16 July 1877 City of Helsinki 16 July 1877–23 February 1885 Karl Heitman, mill owner 23 February 1885–1 August 1887 K. S. Sundmark, merchant 1 August 1887–25 November 1889 Johan Fridolf Mangström, butcher 25 November 1889–15 December 1890 H. R. Bremer & Johan Edvard Cronvall 15 December 1890–18 September 1916 Housing company Alpha 18 September 1916–31 January 1997 Civil Service Widows and Orphans Fund 31 January 1997– present Finnish State (by virtue of Act 696/56 the assets of the Civil Service Widows and Orphans Fund were assigned to the Finnish State (706:1997:LH:139))</p>		
Holder	Senate Properties (2003–)		
Purpose of use	Office building		
Current tenants	Ministry of Justice (2000–) and Kauneussalonki Helsinki (a beauty salon) (2011–)		
History of use	<p>1892– Residential building with two commercial spaces on the ground floor 1960s The flats were gradually converted into offices 1967– Office and commercial building</p>		
Construction method	Founded on bedrock. Natural stone foundation, structural brickwork frame, the intermediate floor of the ground floor iron rails and brick, on upper floors iron rails and wood. Façades rendered brickwork. The main wing has a gable roof, the courtyard wing a pent roof. Wooden roof trusses.		
Gross building area	2,691.2 m ² , Rikhardinkatu 2 and Kasarmikatu 42 in total 5,280.0 m ²		
Floor area	2,224.0 m ² , buildings total 4,059.0 m ²		
Net floor area	1,905.3 m ² , buildings total 3,789.7 m ²		
Other let floor area	158.9 m ²		
Let floor area total	2,064.1 m ²		
Storage and car parks	38.6 m ²		
Volume	9,200.0 m ³		
Number of floors	5 plus the attic		
Building right	4,059.0 m ² (combined building right for both buildings)		
Building stages	<p>1890–1891 New build 1933–1934 Renovation and central heating 1960s Alteration in stages into an office building, renovation in 1966–1967 1999–2000 Renovation</p>		
Building protection	Rikhardinkatu 2 is protected by government decision under the Decree on the Protection of State-Owned Buildings, currently protected under Decree 480/85. The protection decision does not as such entail any protection orders and does not identify the target of protection.		
Detailed plan chronology	The detailed plan currently in force: Detailed plan 091-2647, confirmed 16 October 1947. The detailed plan provides no indication of the purpose of use or building right. Expired detailed plan: Detailed plan 091-461, confirmed 23 August 1836.		
Prohibition on building	The first prohibition was issued in 1961. The most recent, extended prohibition on drafting or amending the detailed plan (091-12293) was issued on 15 September 2014 with the effective date 15 September 2014. Expires 11 October 2016.		
Easements, usufruct and restrictions of use	Other easement (091-1934-K2). Parties: 91-3-52-3 Sampi city block, 91-3-52-6 Sampi city block. Decision date: 12 June 1934. Party wall easement (091-1934-K3). Parties: 91-3-52-3 Sampi city block, 91-3-52-6 Sampi city block. Decision date: 12 June 1934.		

Plot diagram. Image template © City Survey Division, Helsinki.

The current detailed plan 2647 for plot no. 3 in city block no. 52 was created by Birger Brunila and it was confirmed on 16 October 1947. The plan determines the location of the cable tunnels running underneath plots 3, 6, 7 and 9 in city block 52. HEL PTP.

2.1 Kaartinkaupunki

Rikhardinkatu 2:n talo sijaitsee Kaartinkaupungin sydämessä, Helsingin eteläisessä kantakaupungissa. Kaupunginosa rajautuu pohjoisessa Esplanadin puistoon ja Kauppatoriin, idässä Suomenlahteen, etelässä Tähtitorninmäkeen ja lännessä Erottajaan.

Kaartinkaupungin ensimmäinen asemakaava vahvistettiin vuonna 1812. Alueelle rakennettiin 1800-luvun alkupuolella lähinnä puutaloja uusklassismin ihanteiden mukaiseen ruutuverkkoon, jonka korttelit ovat pääosin suorakaiteen muotoisia, pohjois-eteläsuuntaisia umpikortteleita ja tonttikoot olivat pieniä. Carl Ludvig Engelin suunnittelema Kaartin kasarmi valmistui kaupunginosan keskellä sijaitsevan Kasarmitorin etelälaidalle 1822. Kaupunginosa sai nimensä vuonna 1959 juuri Kaartin kasarmista. Kasarmitorin pohjoispuolella sijaitsi niin ikään Engelin suunnittelema 1830-luvun rakennus, jossa toimi alkujaan poikien vuoro-opetuskoulu ja myöhemmin yksi Helsingin ensimmäisistä kansakouluista.¹³

1800-luvun jälkipuoliskolla kivitalojen rakentaminen yleistyi. 1880-luvulta alkaen kantakaupungin rakennushankkeiden mittakaava kasvoi, kun yksi- ja kaksikerroksisia puutaloja korvattiin viisi- tai jopa kuusikerroksisilla asuin- ja liikerakennuksilla, sillä rakennusjärjestys ei rajoittanut rakennusten korkeutta. Tonttien ollessa pieniä muodostui kortteleista tiiviitä ja ne rakennettiin

Ote Ehrenströmin suunnittelemasta lopullisesta, keisarin vahvistamasta Helsingin asemakaavasta vuodelta 1817. Punaisella rajatut kadut oli tuolloin jo rakennettu maastoon. Kuvan keskellä näkyy Kasarmitori, jonka länsipuolelle on jo vähitellen hahmottumassa Sampi-kortteli. KA.

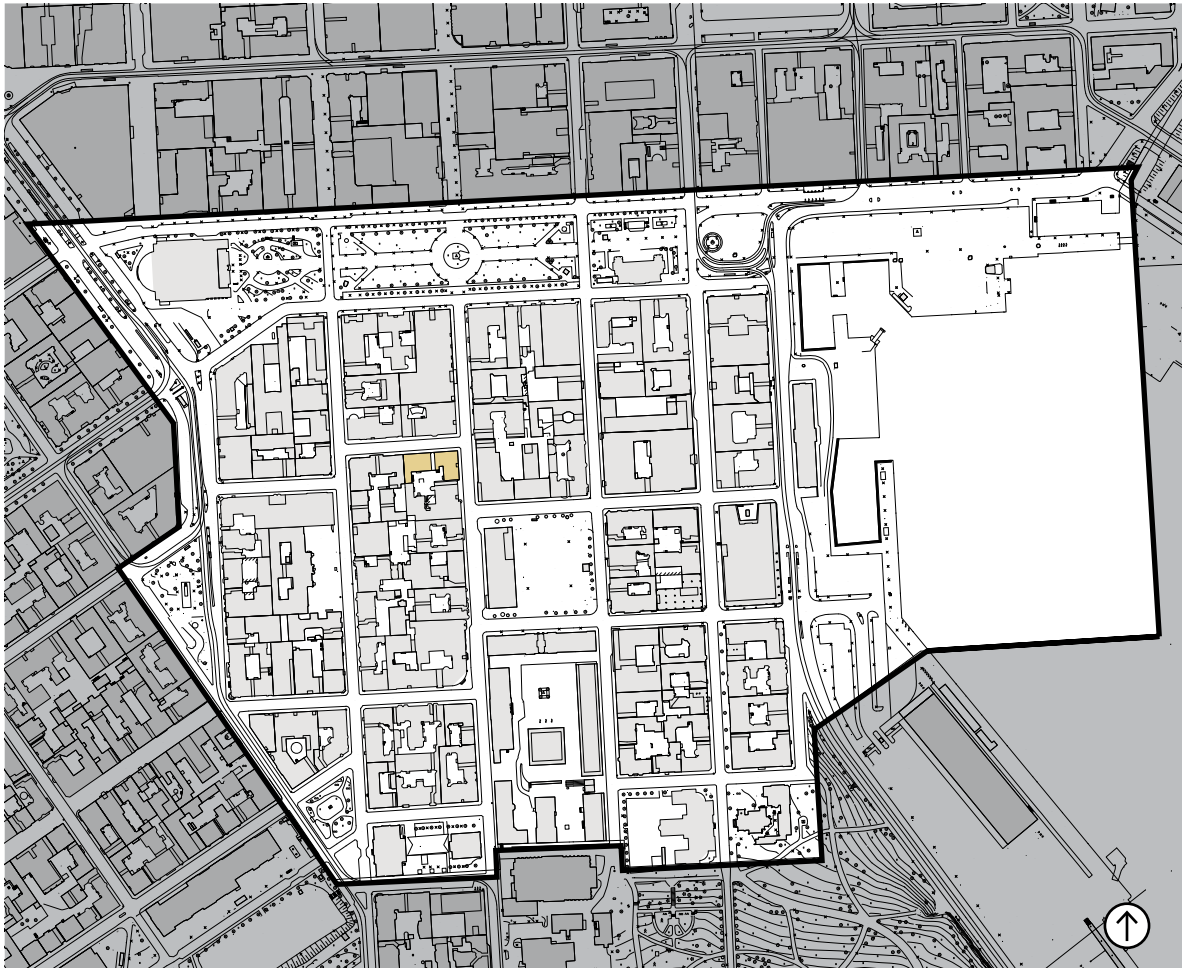
vähitellen täyteen ennen ensimmäistä maailmansotaa. Asukkaiden välillä oli selvä hierarkia, kun varakas porvaristo asui talojen kadunpuoleisissa osissa ja palvelusväki ja vuokralaiset usein ahtaan sisäpihan puolella.¹⁴

Kaartin kasarmin eteläpuolelle, silloisen kaupungin reuna-alueelle, nousi 1800-luvulla useita julkisia rakennuksia kuten Saksalainen kirkko (1864), Ruotsalainen Normaalilyseo (1880), Rikhardinkadun kirjasto (1882), Tieteellisten seurojen talo (1899), jossa toimii nykyisin Arkkitehtuurimuseo ja Korkeavuorenkatu 23:n Läroverket för Gossar och Flickor (1895), nykyinen Designmuseo. Kaupungin paloasema rakennettiin kukkulan laelle vuonna 1891 Korkeavuorenkadulle.¹⁵ Näiden kertaustyylisten rakennusten jälkeen

13 Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja HKM:n verkkojulkaisu "Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä"

14 Kivistö 1998, 116.

15 Kivistö 1998, 114.

Helsingin eteläiseen kantakaupunkiin kuuluva Kaartinkaupungin kaupunginosa rajautuu pohjoisessa Pohjoisespladiin, idässä Suomenlahteen, etelässä Tähtitorninmäkeen ja lännessä Yrjönkatuun sekä Mannerheimintien alkupäähän. Rikhardinkatu 2 ja Kasarmikatu 42 sijaitsevat alueen keskellä, Kasarmitorin länsipuolisen Sampi-korttelin koilliskulmassa. Kuvapohja © Kaupunkimitta- ja mittausosasto, Helsinki.

Kaartinkaupunkiin rakennettiin 1900-luvun alussa lukuisia jugend-tyylisiä kivitaloja.

1930-luvulla oli Kaartinkaupungissa vielä jäljellä puutalojakin, mutta ne väistyivät yksi kerrallaan uusien kivitalojen alta. 1960-luvulla alettiin vanhoja, huonokuntoisia 1800- ja 1900-lukujen vaihteen rakennuksia purkaa tehokkuuden nimissä ja korvata moderneilla toimistorakennuksilla, joihin usein saatiin kerroskorkeutta maldtamalla entiseen verrattuna yksi kerros lisää ilman, että harjakorkeus muuttui. Samalla menetettiin useita historiallisesti merkittäviä rakennuksia. Esimerkiksi Kasarmitorin pohjoislaidalla, osoitteessa Pohjoinen Makasiinikatu 9, oli vielä 1960-luvun lopulle asti 1890-luvulla valmistunut

poikkeuksellisen koristeellinen uusrenessanssityylinen asuinrakennus, joka oli aikanaan kuuluisan arkkitehtitoimisto Grahn, Hedman & Wasasternan suunnittelema. Nykyään paikalla sijaitsevat rakennusviraston rakennukset.¹⁶ Toinen 1960-luvulla alkanut muutos on ollut asuinrakennusten muuttaminen toimistokäyttöön ja liiketiloiksi. Kaartinkaupungissa oli 1950-luvun alussa vielä 4000 asukasta.¹⁷ Vuoden 2013 alussa asukkaita oli enää alle tuhat. Sen sijaan alueen työpaikkojen määrä on kasvanut.

¹⁶ Kivistö 1998, 114.

¹⁷ Kivistö 1998, 117.

Viistoilmakuva vuodelta 2014. Rikhardinkatu 2 sijaitsee Kaartinkaupungin sydämessä, Helsingin kantakaupunkialueella.
©Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2015-565.

Viistoilmakuva vuodelta 1985. Rikhardinkatu 2:n katolla ei vielä ollut koneellisen ilmanvaihdon laitteistoja. ©Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2015-565.

Viistoilmakuva vuodelta 2014. Rikhardinkatu 2:n sisäpihan puoleisille katon lappeille on lisätty 1999 ilmanvaihtolaitteisto. ©Kaupunkimittausosasto, Helsinki 2015-565.

Ote vuoden 1838 Helsingin asemakartasta. Helsingin 52. korttelin tontti numero 3 on merkitty korttelinsa koillis-kulmaan Rikhardinkadun ja Kasarmikadun risteykseen. HEL PTP.

2.2 Sampi-kortteli

Sampi-kortteli on suuri umpikortteli Helsingin Kaartinkaupungissa Kasarmitorin ja Erottajan pelastusaseman välissä. Kortteli on 193 metriä pitkä ja 90 metriä leveä, pohjois-eteläsuuntainen suorakaide, joka rajautuu pohjoisessa Rikhardinkatuun, idässä Kasarmikatuun, etelässä Pieni Roobertinkatuun ja lännessä Korkeavuorenkatuun. Alue on maastonmuodoiltaan kumpuilevaa siten, että Rikhardinkatu ja Pieni Roobertinkatu viettävät itään päin, Kasarmikatu laskee pohjoiseen päin, ja Korkeavuorenkatu kohoaa korkeimmilleen paloaseman kohdalla.

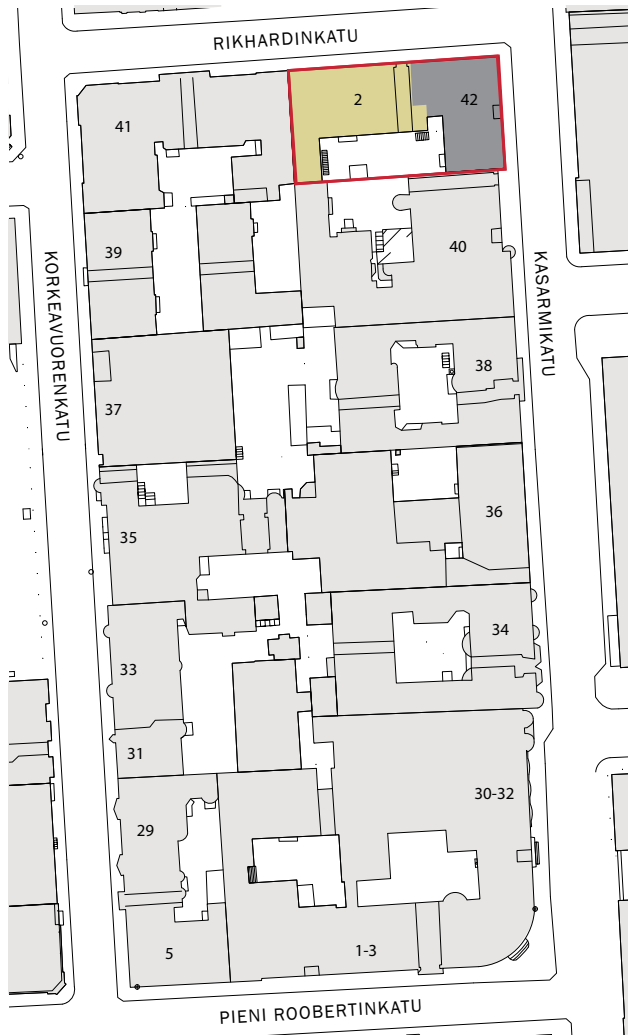
Korttelin hahmo näkyy jo vuoden 1817 kartassa. Kaupungininsinööri Claes Kjerrströmin laatimassa kartassa vuodelta 1878 näkyy, että Sampi-kortteli oli tähän mennessä jo täyteen rakennettu. Korttelissa oli tällöin 15 tonttia ja vain kolme kivitaloa, muut rakennukset olivat pääasiassa yksi- tai kaksikerroksisia kapearunkoisia puutaloja, joissa asui lähinnä porvaristoa ja käsityöläisiä.¹⁸ Korttelissa oli myös liiketiloja. Vähitellen korttelin puutaloja purettiin uusien, monikerroksisten kivitalojen alta ja tonttijako

muuttui paikoin. 1900-luvun alussa kortteliin rakennettiin useita jugend-tyylisiä rakennuksia: Nylands Nationin vuolukivivillä verhoiltu rakennus valmistui 1901 korttelin itälaidalle, Helsingin Puhelinyhdistyksen talo valmistui 1905 korttelin länsilaidalle, Helsingin kunnallinen sähkölaitos aloitti toimintansa arkkitehti Selim A. Lindqvistin suunnittelemassa rakennuksessa Kasarmikadun ja Pienen Roobertinkadun kulmassa 1909.¹⁹

Nykyisin Sampi-korttelissa on 12 tonttia. Kaikki rakennukset ovat kivitaloja. Kerroslukumäärä vaihtelee kahdesta seitsemään, mutta useimmat talot ovat viisikerroksisia. Kivirakennusten rungot ovat niitä edeltäneiden puutalojen runkoja leveämpiä, joten umpikorttelin sisäpihat ovat pieniä. Yhteys pihoille on järjestetty kadulta porttikonkien kautta. Korttelissa on asuin- ja liikerakennuksia sekä kaksi hotellia. Korttelin vanhin rakennus on noin 1840-luvulla rakennettu Korkeavuorenkatu 31-33:n matala pihan verstaserakennus.

¹⁸ Ollila & Toppari 1975, 111.

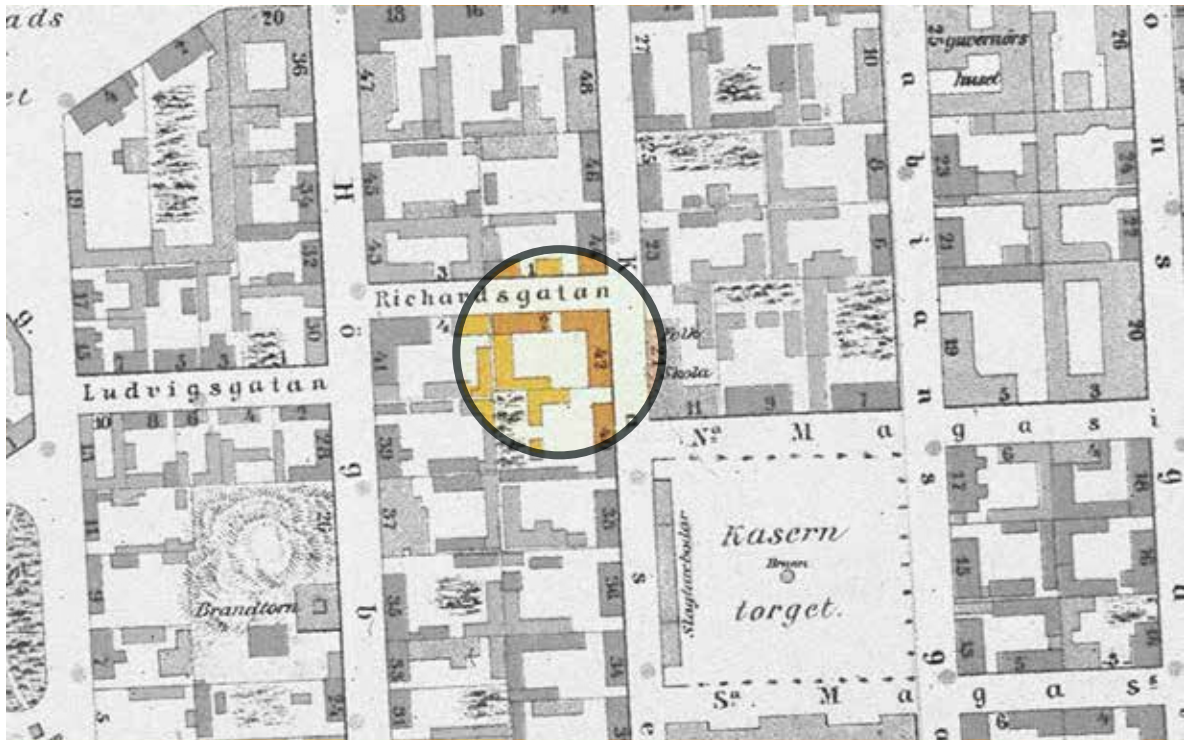
¹⁹ Rakennus toimi sittemmin poliisiasemana, syksyllä 2015 rakennuksessa aloitti toimintansa Hotel Lilla Roberts.

Sampi-korttelia rajaavat Rikhardinkatu, Korkeavuorenkatu, Pieni Roobertinkatu ja Kasarmikatu. Kaaviossa Rikhardinkatu 2 on väritetty keltaisella. Kuvapohja © Kaupunkimittaussosasto, Helsinki.

Sampi korttelin rakennukset vastapäivään

Rakennus	Rakennusvuosi	Arkkitehti
Kasarmikatu 42	1934	J. S. Sirén
Rikhardinkatu 2	1892	C. R. Rosenberg
Rikhardinkatu 4-Korkeavuorenkatu 41	1892 (1895-1897)	V. Penttilä & J. G. Rosenberg
Korkeavuorenkatu 39	1929	Gunnar Taucher
Korkeavuorenkatu 37	1967	Raoul Lehmann
"Puhelinlaitos", Korkeavuorenkatu 35	1905	Lars Sonck
"Kastén", Korkeavuorenkatu 31-33	1907 (piharakennukset 1890 ja n. 1840-l.)	Emil Svensson & Emil Holm
"Neodomus", Korkeavuorenkatu 29	1907	Gunnar Stenius
Pieni Roobertinkatu 5	1884 (korotettu 1906)	Sebastian Gripenberg
Pieni Roobertinkatu 1-3	1931	Gunnar Taucher
"Sähköasema", Kasarmikatu 30-32	1909	Selim A. Lindqvist
"Sturio", Kasarmikatu 34	1912	Sigurd Frosterus
Kasarmikatu 36	1923	Lars Sonck
"Centrum", Kasarmikatu 38	1911	Jarl Eklund & G. W. Nyberg
Nylands Nationin osakuntatalo ja Hotelli Rivoli Jardin, Kasarmikatu 40	1901 (hotelli 1980-l.)	Karl Hård af Segerstadt

Vuonna 1875 laadittuun Helsingin karttaan on piirretty tontille numero 3 kolme kapearunkoista rakennusta. Rikhardinkadun ja Kasarmikadun kulmassa sijaitsi tällöin pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen peltikattoinen kaksikerroksinen asuin- ja liiketalo, jonka ensimmäinen kerros oli tiiltä ja toinen puuta. Tontin länsipäädyssä oli kaksi toisiinsa kiinni rakennettua taloa. Rikhardinkadun varrelle sijoittuva talo oli kaksikerroksinen, peltikattoinen suorakaiteen muotoinen puutalo ja tontin lounaiskulmassa oli L-kirjaimen muotoinen puukattoinen puinen piharakennus. HEL PTP.

2.3 Tontti

Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n rakennukset sijaitsevat Sampi-korttelin koilliskulmassa tontilla numero 3. Tontti on pitkiltä sivuiltaan 44,95 metriä ja lyhyiltä sivuiltaan 24,05 metriä ja pinta-alaltaan 1081 neliometriä.

Tontti numero 3 sai asemakaavansa vuonna 1836. Sitova tonttijako hyväksyttiin 23. elokuuta 1836.²⁰ Vuonna 1875 laadittuun Helsingin karttaan on piirretty tontille numero 3 kolme kapearunkoista rakennusta. Rikhardinkadun ja Kasarmikadun kulmassa sijaitsi tällöin pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen peltikattoinen kaksikerroksinen asuin- ja liiketalo, jonka ensimmäinen kerros oli tiiltä ja toinen puuta. Tontin länsipäädyssä oli kaksi toisiinsa kiinni rakennettua taloa. Rikhardinkadun varrelle sijoittuva talo oli kaksikerroksinen, peltikattoinen suorakaiteen muotoinen puutalo ja tontin lounaiskulmassa oli L-kirjaimen muotoinen puukattoinen puinen piharakennus.²¹ Nämä rakennukset purettiin eri vaiheissa. Tontin

länsiosan kaksi rakennusta purettiin ennen kuin paikalle rakennettiin 1890–1891 uusi viisikerroksinen Rikhardinkatu 2:n uusrenessanssityylinen kivitalo. Katujen kulmassa sijainnut rakennus purettiin maaliskuussa 1933 ennen kuin sen paikalle rakennettiin 1933–1934 uusi viisikerroksinen Sirénin suunnittelema kivitalo.

Tontin 3 nykyisiä rajanaapureita ovat länsipuolella kauppias G. Sergejeffin rakennuttama viisikerroksinen Rikhardinkatu 4:n uusrenessanssitalo, joka rakennettiin arkkitehti Vilho Penttilän (julkisivut) ja rakennusmestari J. G. Rosenbergin suunnitelmien mukaan kahdessa vaiheessa vuosina 1892 ja 1895–1897 asuin- ja liikerakennukseksi, ja eteläpuolella vuonna 1901 valmistunut Nylands Nationin osakuntatalo, jonka vuolukivijulkisivussa on kansainvälisen jugendin piirteitä ja muinaisskandinaavisia tyyllilainoja.²² Tontin 3 rakennuksilla ei ole naapuriensa kanssa samassa räystäskorkeudessa, mutta Rikhardinkatu 2 ja 4 ovat lähes samanaikaisesti rakennettuja ja edustavat molemmat samaa arkkitehtuurityyliä.

20 Kiinteistörekisteriote 17.11.2015. Rekisteriyksikkö 91-3-52-3 Sampi-kortteli. Helsingin kaupungin kaupunkimittausosasto.

21 Kiinteistötunnuksen 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. HKA.

22 Järvenpää & Rähä 2009, 69.

Sampi-korttelin tontin 3 omistushistoria

Kiinnekirjan päivämäärä	Ensimmäinen lainhuuto	Myyjä	Ostaja
22.9.1823	7.5.1821	Helsingin kaupunki	Albrecht Fredrik Richard de la Chapelle
31.12.1877	16.7.1877	de la Chapellen kuolinpesä	Myllynomistaja Karl Heitman
4.5.1885	23.2.1885	Karl Heitman	Kauppias K. S. Sundmark
17.10.1887	1.8.1887	Sundmarkin perilliset	Teurastaja Johan Fridolf Mangström
3.2.1890	25.11.1889	Mangström ja muut	Ratainsinööri H. R. Bremer ja kauppias Johan Edvard Cronvall
23.2.1891	15.12.1890	H. R. Bremer ja Johan Edvard Cronvall	Rakennusosakeyhtiö Alpha
4.12.1916	18.9.1916	Rakennusosakeyhtiö Alpha / Byggnadsaktiebolag Alpha	Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa / Civilstatens änke- och Pupillkassa
	31.1.1997	Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa	Suomen valtio (omistuksen siirto)

Tontin 3 pohjoisen puoleinen naapurirakennus Rikhardinkatu 1 on neljäkerroksinen kivitalo vuodelta 1899. Rikhardinkadun tunnetuin rakennus on tämän vieressä sijaitseva arkkitehti Theodor Höijerin suunnittelema Rikhardinkirjasto vuodelta 1882. Tämä kolmikerroksinen uusrenessanssi-tyylinen rakennus oli olemassa, kun Rikhardinkatu 2 rakennettiin.

Tontin ensimmäinen omistaja oli Helsingin kaupunki. Kaupunki myi tontin 7.5.1821 Albrecht Fredrik Richard de la Chapellelle (1785–1859), joka oli senaatin oikeusosaston jäsen sekä ranskalaisaustaisen aatellisen sotilassuvun jäsen.²³ Vuonna 1877 kiinteistön osti myllynomistaja Karl Heitman, joka puolestaan myi sen kauppias K. S. Sundmarkille jo vuonna 1885. Ratainsinööri H. R. Bremer ja kauppias Johan Edvard Cronvall ostivat kiinteistön 25.22.1889. Tällöin tontilla sijaitsi katujen kulmassa kaksikerroksinen rakennus, jonka ensimmäinen kerros oli kiveä ja toinen puuta sekä Rikhardinkatu 2:ssa kaksikerroksinen puutalo piharakennuksineen. Kiinteistö siirtyi 15. joulukuuta 1890 Rakennusosakeyhtiö Alphan omistukseen 107 000 markan hintaan. Alpha rakennutti vanhan Rikhardinkatu 2:n puurakennuksen paikalle uuden viisikerroksisen kivisen asuinkerrostalon. Kasarmikatu 42:n talo oli vielä kaksikerroksinen

nykyistä edeltävä rakennus. Rakennusosakeyhtiö Alpha luopui kiinteistöstä 18. syyskuuta 1916 ja se siirtyi 396 000 markan kauppasummalla Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassalle (Civilstatens änke- och pupillkassa). Kiinnekirjan päivämäärä on 4. joulukuuta 1916.²⁴

Vuosina 1932–1934 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa rakennutti Kasarmikatu 42 vanhan rakennuksen paikalle viisikerroksisen asuin- ja liiketalon.

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan toiminta lakkautettiin vuonna 1951. Toimintaa jatkoi Valtiokonttorin alainen Perhe-eläkerahasto.

Vuonna 1997 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan omaisuus siirtyi Suomen valtiolle, jolloin valtiosta tuli Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42:n kiinteistön omistaja.²⁵ Lainhuutorekisterin mukaan Sampi-korttelin tontti 3 siirtyi Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassalta Suomen valtiolle lainhuudolla 31. tammikuuta 1997 lailla 696/56.²⁶

23 Savolainen, Raimo. De la Chapelle. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu.

24 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttiteksterikortti. HKA.

25 Angela Masar, Maanmittauslaitoksen kirjaamissihteerin sähköposti 16.12.2015.

26 Lainhuuto 706/31.1.1997/139.

3.1 Rakennuttaja Rakennusosakeyhtiö Alpha

Rikhardinkatu 2:n rakennutti Rakennusosakeyhtiö Alpha. Sen perustajajäseniä olivat Johan Edvard Cronvall ja H. R. Bremer. Johan Edvard Cronvall (1848–1897) oli vuonna 1878 perustanut kattohuopatehtaan ja vuonna 1883 kattohuopaa myyvän liikkeen. Hän myös aloitti tavaroiden maahantuonnin ja toi maahan monenlaista tavaraa aina koneista tulitikkuihin ja saippuaan.²⁷ Cronvall asui ainakin vuonna 1881 osoitteessa Rikhardinkatu 2, eli hän asui ja piti liikettään tontilla sijainneessa kaksikerroksisessa rakennuksessa, joka purettiin vuonna 1890 uuden, viisikerroksisen kivirakennuksen alta.²⁸ Ratainsinööri Bremer oli toiminut 1880-luvulla pääoman ja elinkoron vakuutuslaitoksen tilintarkastajana,²⁹ hän oli myös ruukinomistaja.³⁰

H. V. ja J. F. Mangström myivät marraskuussa 1889 Sampi-korttelin tontin 3 rakennuksineen ratainsinööri Bremerille ja kauppias Cronvallille 107 000 markalla.³¹ Pian tämän jälkeen, vuonna 1890, he perustivat Byggnadsaktiebolaget Alphan eli Rakennusosakeyhtiö Alphan³², jonka johtokuntaan kuuluivat Cronvall toimitusjohtajana ja prokuraattorina, Bremer apulaispääjohtajana ja postilaitoksen pääjohtaja Hk. Lagerborg kolmantena johtokunnan jäsenenä.³³ Yritys rekisteröitiin 15.7.1890 ja vahvistettiin 20.12.1896. Yrityksellä oli 120 osaketta, à 3 000 markkaa.³⁴ 15. joulukuu-

ta 1890 tontti siirtyi Rakennusosakeyhtiö Alphan nimiin. Vuonna 1890 Alpha palkkasi arkkitehti C. R. Rosenbergin suunnittelemaan viisikerroksisen asuinkerrostalon tontilleen. Ensimmäiseen kerrokseen tehtiin myös kaksi liiketilaa. Rakennus valmistui syksyllä 1891.

Cronvall kuoli vuonna 1897, minkä jälkeen Bremeristä tuli Rakennusosakeyhtiö Alphan toimitusjohtaja.³⁵ Cronvallin omistama maahantuontiyritys siirtyi vuonna 1897 Severin Damstenille.³⁶

Rakennusosakeyhtiö Alphan omistuksessa kiinteistö säilyi aina 18. syyskuuta 1916 asti, jolloin Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa osti sen. Rakennusosakeyhtiö Alpha lakkautettiin 1. marraskuuta 1921.

3.2 Arkkitehti Carl Rupert Rosenberg 1860–1892

Carl Rupert Rosenberg syntyi 27.3.1860 Sundin pitäjässä Ahvenanmaalla. Hän opiskeli Turun reaalikoulun käytyään Polyteknillisessä opistossa ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 1881. Opiskeluaikoinaan hän työskenteli muurarina Löfströmin kivitalon ja Suomen pankin rakennustyömailla. Vuodesta 1881 alkaen hän toimi Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehtina ja johti Mustialan maanviljelysopiston rakennustöitä sekä osallistui Uudenmaan kasarmien rakentamiseen, minkä jälkeen hän työskenteli jonkin aikaa Uudenmaan läänin lääninrakennuskonttorissa. Rosenberg toimi Kuopion lääninhallituksen talon johtokunnan teknillisenä jäsenenä. Vuonna 1886 hän valvoi lääninvankilan rakentamista Helsingin Katajanokalla.³⁷

27 Hoffman 2014. Kansallisbiografia.fi

28 Adresskalender för Helsingfors stad 1.1.1881, sivu 20.

29 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 7.6.1883 no 129, sivu 1.

30 *Sanomia Turusta* 1.2.1887 no 49, sivu 3.

31 *Finland* 23.11.1889 no 274, sivu 2. Tonttirekisterikorttiin merkitty päivämäärä on 25.11.1889.

32 Yrityksen nimi esiintyi joissakin lähteissä myös muodossa Alfa.

33 *Hufvudstadsbladet* 23.1.1890 no 288, sivu 2.

34 Porssitieto.fi

35 Adress- och yrkeskalender för Helsingfors jämte förorter 1.1.1898, sivu 282.

36 Hoffman 2014. Kansallisbiografia.fi. Yrityksen nimeksi tuli vuonna 1899 Oy Cronvall Oy.

37 Polyteknikkojen yhdistys 1897, 237-238.

Arkkitehti C. R. Rosenbergin mainosti ammattilehdessä *Teknikern* vuonna 1892 toimistoaan. Ilmoituksen suomenos: "C. R. Rosenbergin arkkitehtuuritoimisto, Aleksanterinkatu 24 (Senaatorintori), laatii kaikenlaisien rakennusten piirustuksia ja kustannusarvioita, valvoo rakennustöitä, antaa neuvoja ja tietoja rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä, hankkii rakentajia ym." *Arkkitehti-lehti* 5-7/1960, 128.

Vuonna 1882 Rosenberg perusti yhdessä arkkitehti Georg Schreckin kanssa arkkitehtitoimiston, joka sijaitsi osoitteessa Bulevardi 29, Helsinki. Rosenberg ja Schreck mainostivat 11. marraskuuta 1882 julkaistussa *Helsingfors*-sanomalehdessä toimistonsa tekemän kaikenlaisia rakennusten ulko- ja sisätiloihin liittyviä töitä sekä valmistavan ornamentaalaisia kipsi- ja sementtikoristeita.³⁸

Vuonna 1889 Rosenberg perusti arkkitehti K. L. Lindbergin kanssa arkkitehtitoimiston, joka toimi keskeisellä paikalla Senaatorintorin eteläreunalla osoitteessa Aleksanterinkatu 24.³⁹ 4. syyskuuta 1889 julkaistussa *Nya Pressen* -sanomalehdessä oli toinen heidän ilmoituksensa, jossa mainostettiin arkkitehtien Rosenbergin ja Lindbergin tekemän kaikenlaisien rakennusten piirustuksia ja kustannuslaskelmia sekä valvovan rakennustöitä.⁴⁰

Rosenberg suunnitteli Maarianhaminaan Ahvenanmaalle 1889 vihityn puisen kylpylärakennuksen. Tämä länsisataman pohjoispuolella sijainnut rakennus edusti sveitsiläistyiliä. Hän suunnitteli myös Heinolaan puisen kylpylärakennuksen. Kylpylä toimi vuodesta 1892 alkaen, mutta vanha puurakennus paloi vuonna 1930.

Rosenberg suunnitteli useampia rakennuksia Helsinkiin ja teki myös muutossuunnitelmia vanhoihin rakennuksiin. Kalevankatu 19 Helsingissä on arkkitehti August Bomanin vuonna 1876 suunnittelema nelikerroksinen uusrenessanssityylinen kivitalo. Vuosina 1889–1890 Rosenberg korotti vanhaa rakennusta viisikerroksiseksi sekä

38 *Helsingfors* 11.11.1882 no 263, sivu 2.

39 *Folkvännen* 14.8.1889 no 187, sivu 1.

40 *Nya Pressen* 4.9.1889 no 239A, sivu 1.

suunnitteli sille lisärakennuksen.⁴¹ Vuonna 1890 Rosenberg laati korjaussuunnitelmat 1830–1833 rakennettua Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston vanhan klinikan päärakennusta varten. Vuonna 1890 Rosenberg suunnitteli Kasarmikatu 14:n nelikerroksisen asuinkerrostalon. Maaliskuusta 1891 alkaen Rosenberg toimi myös rakennustarkastajana Helsingissä,⁴² jossa toimessa hän tarkisti myös itse suunnittelemansa, vuosina 1890–1891 rakennetun Rikhardinkatu 2:n uudisrakennuksen.⁴³ Vuonna 1891 Rosenberg laati piirustukset Albertinkatu 35/Eerikinkatu 28 rakennusta varten, mutta talo purettiin 1961. Vuonna 1892 Rosenberg teki piirustukset Annankatu 24 rakennettavaa taloa varten, mutta talo toteutettiin arkkitehtien Grahn, Hedman & Wasastjerna suunnitelmien mukaan 1898.

Rikhardinkatu 2:n naapurikorttelissa sijaitseva Ludviginkatu 3 on arkkitehti Selim A. Lindqvistin suunnittelema uusrenessanssityylinen viisikerroksinen kivitalo, johon liittyy myös piharakennus. Ne valmistuivat 1890-luvun alkuvuosina. Rosenberg suunnitteli Lindqvistin julkisivua jatkavan Ludviginkatu 5:n rakennuksen piharakennuksineen. Näillä kahdessa vaiheessa rakennetuilla taloilla on yhteinen pääporrashuone. Rakennus oli alun perin asuinkäytössä, mutta nykyisin toimistokäytössä. Katutasossa on liiketiloja ja ravintoloita ja pihasiivissä toimistotiloja.⁴⁴

Rosenbergin hyvin käyntiin lähtenyt arkkitehtituotanto katkesi suhteellisen pian. Vuonna 1892 Rosenberg matkusti ylihallituksen stipendiaattina ulkomaille, mutta sairastuttuaan hän joutui palaamaan pian Helsinkiin, jossa hän kuoli 4. helmikuuta 1892 eli ollessaan vasta 31-vuotias.⁴⁵ Rosenbergin kuoltua hänen arkkitehtitoimistonsa toimintaa jatkoivat arkkitehdit R. Björnberg ja V. Aspelin vuodesta 1893 alkaen.⁴⁶

Smolnan naapurissa sijainnut Fabianinkatu 23 oli Rosenbergin suunnittelema nelikerroksinen asuinkerrostalo, joka valmistui Rosenbergin kuoleman jälkeen vuonna 1893, mutta talo purettiin 1960-luvun alussa ja sen paikalle rakennettiin Pekka Saareman suunnittelema uusi

41 Ark-byroo on tuottanut Kalevankatu 19:n Arvid-talosta vuonna 2011 rakennushistoriaselvityksen.

42 *Folkvännen* 24.2.1891 no 45, sivu 2.

43 Polyteknikkojen yhdistys 1897, 237-238.

44 Hel.fi. Kaupunginmuseon johtokunnan lausunto Ludviginkatu 3-5 asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12081.

45 Polyteknikkojen yhdistys 1897, 237-238.

46 *Aftonbladet* 2.5.1893 no 100, sivu 2.

toimistorakennus vuonna 1962. Myös Porvoon kaupungintalo, jonka suunnittelun Rosenberg aloitti vuonna 1891, valmistui Rosenbergin kuoleman jälkeen vuonna 1893. Tähtitorninkatu 4:n uusrenessanssikivitalon Rosenberg piirsi 1891, mutta rakennus valmistui vasta vuonna 1895.

Kun verrataan Rikhardinkatu 2:n rakennusta muihin Rosenbergin suunnittelemiin kivirakennuksiin, voidaan todeta, että Kasarmikatu 14:n julkisivukäsittelyssä on paljon samankaltaisuutta, mutta siinä on sivurisasiitit sekä keskiakselissa parveke ja alimmat kaksi kerrosta ovat rustikoituja. Lisäksi Kasarmikatu 14 on vain nelikerroksinen. Myös Tähtitorninkatu 4:n katujulkisivussa on parvekkeita, jotka puuttuvat Rikhardinkatu 2:n katujulkisivusta. Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 14:n ensimmäisen kerroksen ikkuna- ja ovi- aukot ovat yläosistaan pyöröholvattuja, kun taas Tähtitorninkatu 4:n talossa ne ovat yläreunastaan suoria. Porvoon kaupungintalo on puolestaan kaksikerroksinen, symmetrinen rakennus, jolla on keskirisaliitin lisäksi myös sivurisasiitit. Ensimmäinen kerros on rustikoitu. Kaupungintalo sijaitsee irti katulinjasta, viheralueiden ympäröimänä, kun taas Helsingin kohteet sijaitsevat kiinni katulinjassa sekä naapuritaloissa.

3.3 Suunnitteluratkaisu ja rakentaminen

Arkkitehti C. R. Rosenberg laati Rikhardinkatu 2:n piirustukset kivistä asuinkerrostaloa varten talvella 1890. Rikhardinkadun julkisivupiirustuksessa on merkintä, että Yleisten rakennusten ylihallituksen K. F. Aminoff hyväksyi julkisivun 28. tammikuuta 1890. Pohjapiirroksiin on puolestaan kirjoitettu, että ne on laadittu 11. helmikuuta 1890. Piirustuksessa on myös leima ja teksti, jossa mainitaan, että 20. elokuuta 1891 pidettiin tarkistus rakennusjärjestyksen §44 mukaisesti, ilman että valituksia esiintyi, allekirjoittaneina viran puolesta C. R. Rosenberg ja J. Stenström. Rakennus valmistui siis elokuussa 1891 ja rakennuksen valmistumisesta ilmoitettiin muun muassa 19. lokakuuta 1891 julkaistussa *Folkwännen*-sanomalehdessä, jossa Rikhardinkatu 2:n rakennuksen kerrottiin olevan arkkitehti Rosenbergin suunnittelema, viisikerroksinen, 50 huonetta käsittävä talo.⁴⁷

47 *Folkwännen* 19.10.1891 no 242, sivu 3.

Uudisrakennuksen alta purettiin tontin länsiosasta kaksi vanhaa rakennusta: Rikhardinkadun varrella sijainnut peltikattoinen matala puurakennus sekä tontin lounaiskulmasta pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen puukattoinen, puinen piharakennus. Sen sijaan tontin itäosassa ollut Rikhardinkadun ja Kasarmikadun kulmassa sijainnut kaksikerroksinen, pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen kaksikerroksinen talo jätettiin paikalleen. Purkutöiden jälkeen suoritettiin louhimistyöt ennen varsinaisten rakennustöiden alkamista.

Rakennusvaiheesta ei ole ollut käytävissä kirjallisia työselostuksia tai valokuvia. Tiedetään kuitenkin, että Rikhardinkatu 2:n rakennus toteutettiin jonkin verran lupapiirustuksista poiketen. Näin totesi myös arkkitehti J. S. Sirén totesi vuonna 1933 laatiessaan rakennuksen korjaussuunnitelmia.⁴⁸ Jostakin syystä, mikä on saattanut liittyä louhintatöihin, rakennukselle ei toteutettu piirustusten mukaista osittain rakennuksen alle sekä osittain pihan alle sijoittuvaa pohjois-eteläsuuntaista kellarikerrosta. Rakennuksen alaisena kellaritilana toteutettiin vain matala, pihasiiven ensimmäisen kerroksen kuivakäymälän alapuolinen jätesäiliöhuone. Lisäksi tiedetään, ettei kaikkia sisäänkäyntejä toteutettu alkuperäisten piirustusten mukaan, muun muassa yksi myymäläsisäänkäynneistä toteutettiin mahdollisesti jo alun perin ikkunana.

Rakennuksen sijoitus tontille ja piha-alue Rikhardinkatu 2:n uudisrakennus sijoitettiin Rikhardinkadun varteen, Rikhardinkadun ja Kasarmikadun kulmassa sijaitsevan tonttinsa numero 3 länsiosaan. Rakennuksella on pääsiipi ja pihasiipi. Pääsiipi on 26,7 metriä pitkä ja se rakennettiin kiinni Rikhardinkadun katulinjaan sekä tontin länsireunaan. Pääsiiven itäseinä rakennettiin kiinni samalla tontilla sijainneeseen kaksikerroksiaan vanhaan rakennukseen. Pihasiipi on vain 9,2 metriä pitkä ja ruonkosyvyydeltään 6,0 metriä ja se rakennettiin tontin länsireunaan, kohtisuorasti pääsiipeen nähden.

Rakennusajankohtana oli Helsingissä voimassa ollut vuoden 1875 rakennusjärjestys ei asettanut

48 19.1.1933 päivätyssä Rakennustoimikunnan pöytäkirjassa todetaan, että professori Sirén oli saamansa tehtävän mukaisesti toimittanut uuden kontrollimittauksen vanhassa Rikhardinkatu 2:n kivirakennuksessa, joka oli rakennettu jonkin verran toisin, kuin mitä piirustukset osoittivat. SLOA. KA.

rakentamisen tehokkuudelle juuri mitään rajoja⁴⁹ ja ajalle tyypillisesti myös rakennuttajana toiminut Alpha pyrki maksimoimaan vuokrattavan pinta-alan. Uudisrakennuksen pääsiiven runkosyvyydeksi tuli 14,8 metriä, kun paikalta puretun rakennus oli ollut runkosyvyydeltään vain noin kaksi kolmasosaa tästä. Uudisrakennus rajasi yhdessä vanhan talon kanssa tonttinsa eteläosaan entistä kapeamman sisäpihan, jolle järjestettiin käynti Rikhardinkadulta rautaportista holvatus porttikäytävän kautta. Sisäpiha oli pitkältä sivultaan 26,4 metriä ja pinta-alaltaan 253 neliömetriä. Piha oli molempien talojen käytössä. Tontti oli kalteva ja vietti itää kohden.

Lännen puoleisella tontilla osoitteessa Rikhardinkatu 4 sijaitsi vuonna 1890 vielä matalia puurakennuksia, jotka purettiin myöhemmin 1890-luvulla tontille rakennettavan uusrenessanssikivitalon alta. Myös etelänpuoleisella naapuritontilla sijaitsi matalia puisia asuintaloja.

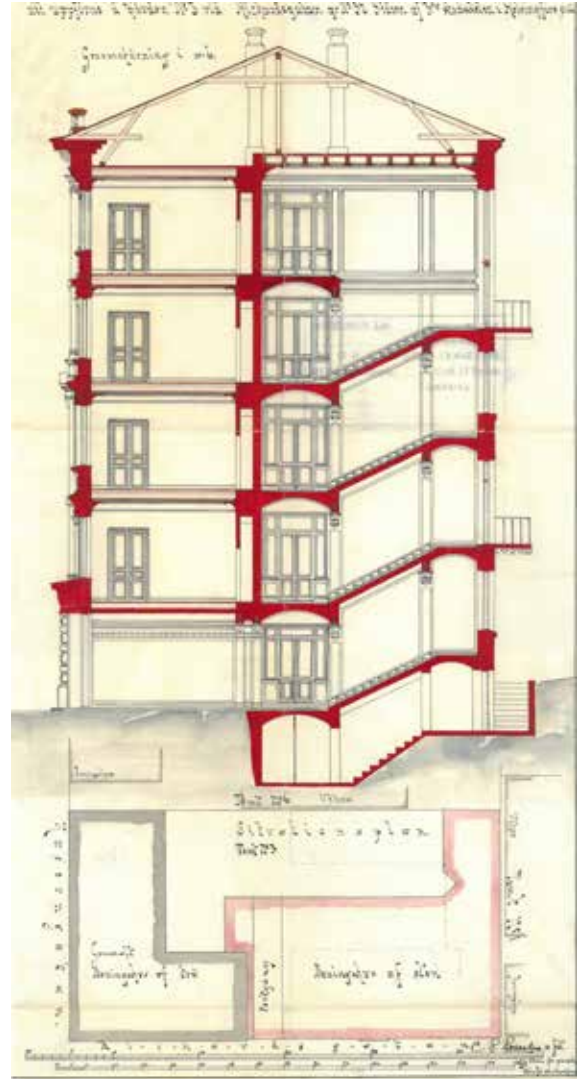
Tilahahmo

Rikhardinkatu 2 oli viisikerroksinen suurasunto- ja sisältävä kertaustyylinen tiilimuurirunkoinen kaupunkikivitalo, jolla tehtiin myös ullakkokerros. Pääsiivessä on harjakatto, pihasiivessä pulpettikatto. Siipien yhtymäkohta aumattiin. Rikhardinkatu laskee kohti itää, joten rakennuksen ensimmäisen kerroksen itäosan lattiat tehtiin länsiosaa matalampaan korkoon. Pääsiiven ja sitä vastaan kohtisuoran, kapean pihasiiven yhtymäkohta viistettiin sisäpihan puolelta, jotta siipien leikkauskohdan huoneeseen saatiin luonnonvaloa. Kerroskorkeus oli suuri, noin neljä metriä.

Kantavat rakenteet

Rakennus perustettiin kalliolle, jota louhittiin rakennuksen alta. Perusmuuri rakennettiin porrastetusti ladotuista graniittikivistä. Perusmuurin ylimmän osan ulkopuoli tehtiin lohkopintaisista muotoon hakatuista graniittikivistä, sokkelikivet saumattiin. Rakennuksen alle ei rakennettu suunniteltua kellarikerrosta, vaan rakennuksen alle jätettiin käyttämätön tila. Toteutuneesta alapohjaratkaisusta ei ole piirustuksia.

Rakennuksen pystyrakenteet muurattiin tiilestä. Tiilenä käytettiin punatiiltä. Ulkoseinät tehtiin kantavina täystiilimuureina, jotka rapattiin molemmin puolin. Maantasossa tiilimuurin suojattiin graniittikivijalalla. Helsingin kaupungin vuoden

Rikhardinkatu 2:n asemapiirros ja leikkaus. Arkkitehti C. R. Rosenberg 1890. Rikhardinkatu 2:n kivinen uudisrakennus rakennettiin kiinni saman tontin kulmassa sijaitsevaan vanhaan puurakennukseen. Naapuritontilla numero 1 osoitteessa Rikhardinkatu 4 sijaitsi puinen asuintalo ja ulkorakennus. HKA.

1875 rakennusjärjestyksen ulkoseinän paksuuden vähimmäisvaatimukset olivat viisikerroksisen talon pohjakerroksessa kaksi kiveä, toisesta viidennen kerroksissa 1½ kiveä.⁵⁰ Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen ulkoseinät tehtiin ylempiä kerroksia paksummiksi tiilimuureiksi. Aukojen, kuten ikkunoiden, ovien ja porttikäytävän, yläpuolelle tehtiin holvauksia tiilestä.

Syvärunkoiseen pääsiipeen tehtiin keskirungon alueelle kaksi tiilirakenteista sydänmuuria. Pihasiipi tehtiin niin kapeaksi, ettei sydänmuureja tarvittu. Rakennuksella on solukkomainen rakenne, sillä myös useat poikittaisista seinistä ovat massiivisia tiilimuureja. Rakennusjärjestyksen mukaan kantavien väliseinien oli oltava vähintään 1-kiven,

49 Neuvonen et al. 2002, 18.

50 Neuvonen et al. 2002, 64.

tai mikäli seinä sisälsi hormeja, vähintään 1½-kiven paksuisia. Huoneistojen sisällä saatettiin tilojen sijaan erottaa toisistaan vain ½-kiven tiilimuureilla.⁵¹ Tiiliseinät rapattiin molemmin puolin. Rakennukseen tehtiin vain joitakin kevyitä väliseiniä, jotka saatettiin tehdä puusta.

Ensimmäisen ja toisen kerroksen välinen välipohja poikkeaa ylempien kerrosten välipohjista. Porttikäytävien päälle ei rakennusjärjestyksen mukaan saanut rakentaa puisia välipohjavoja.⁵² Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa onkin ulkona porttikäytävän katossa sekä sisällä ensimmäisen kerroksen katoissa tiilimuureihin tuettuja ratakiskoja, joiden varaan tiiliset kappaholvit muurattiin. Alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan poistettut kiskot olivat peräisin Saksasta tai Venäjältä.⁵³ Kappaholvien päälle rakennettiin puulattia alusrakenteineen. Muut välipohjat eli toisesta viidenteen kerrosten välipohjat ovat ratakiskoa ja puuta.⁵⁴ Nämä asuinkerrosten välipohjat kannatettiin joko puuvoasoilla tai paikoin ratakiskoilla. Rakennusjärjestys ei paloturvallisuussyistä sallinut puisia välipohjavoja tulisijojen alla eikä tulihormien yhteydessä. Tulisijat kannatettiin tiiliholveilla ja tiilimuurista ulkonevilla ratakiskoilla. Pääporras on muurattu ratakiskoja ja porrashuoneen tiiliseinien varaan. Välipohjatäytteinä käytettiin 1890-luvulla olkia sekä hiekkaa.

Rakennuksen yläpohja on kannatettu puuvoasoilla. Rakennusjärjestyksen mukaan yläpohja tuli paloturvallisuussyistä suojata palopermannolla⁵⁵, joten Rikhardinkatu 2:n yläpohjan päälle on tehty palopermannoksi lapetiilimuuraus. Yläpohjan lämmöneristyksenä käytettiin rakennusjätettä. Yläpohjan ja vesikaton väliin jäi kylmä ullakkotila, joka toimi varastotilana. Vesikattoa kannattavat puiset kattotuolit, jotka on tuettu talon kantavaan runkoon.

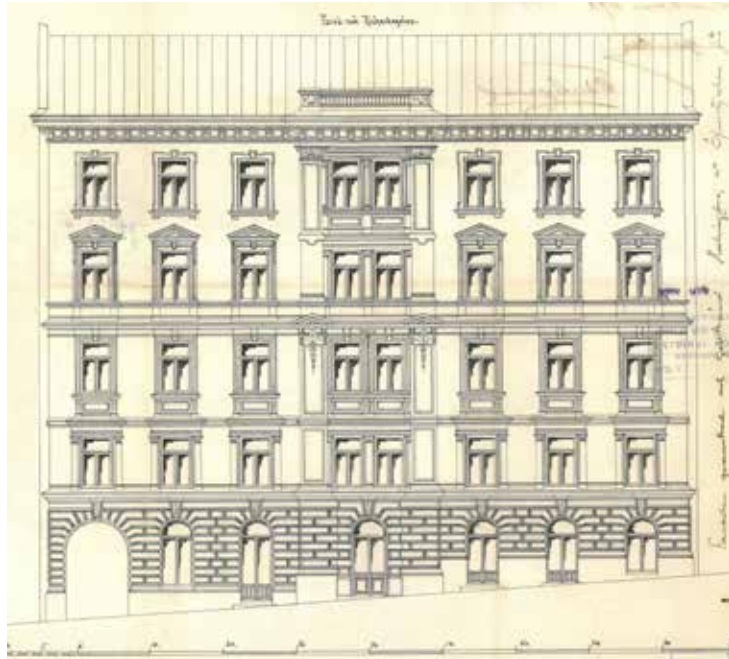
51 Neuvonen et al. 2002, 112.

52 Neuvonen et al. 2002, 88-89.

53 Neuvonen et al. 2002, 88-89.

54 Seija Linnanmäki, Rakennusten historiaa Kasarminkatu 42/ Rikhardinkatu 2. Museoviraston restaurointiyksikkö, 6.4.1999. Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta -rekisteri. MV.

55 Neuvonen et al. 2002, 89.

Julkisivu Rikhardinkadulle. Arkkitehti C. R. Rosenberg vuonna 1890. Piirustukseen on kirjoitettu, että Yleisten rakennusten ylihallitus on hyväksynyt 28. tammikuuta 1890 Helsingissä julkisivupiirustukset, allekirjoittajana K. F. Aminoff. HKA.

Julkisivut

Rakennuksen pääjulkisivu on Rikhardinkadulle, pihajulkisivut suuntautuvat itään ja etelään. Kadun pihan puolelta on käsitelty ajalleen tyypillisesti hyvin erillisesti ja koristelu keskittyy kadun puolelle.

Varsinaisten julkisivujen lisäksi rakennuksella on päätyseiniä. Pääsiiven päätyseinät olivat rapaamatonta punatiiltä. Idän puoleinen päätyseinä rakennettiin kiinni vanhaan samalla tontilla olleeseen Kasarminkatu 42:n kaksikerroksiseen taloon. Naapuritalon kattolinjan yläpuolelle jäävässä seinän osassa oli ikkunoita, jotka näkyvät vanhasta valokuvasta, mutta joita ei ole merkitty piirustuksiin.⁵⁶

Katujulkisivu

Rakennuksen rapattu, maalattu ja koristeltu katujulkisivu edustaa italialaisvaikutteista uusrenessanssia. Julkisivu on symmetrinen ja sen ikkunajako on säännöllinen. Katu laskee kohti itää, joten julkisivun alareuna on kalteva. Keskiosassa on risaliitti, joka työntyy hieman ulos muusta seinäpinhasta. Pääsisäänkäynti sijoittuu risaliitin keskelle. Risaliitin reunoissa on pilasterit, joissa on kasettivyöhykkeitä ja koristeellisia kapiteeleja. Parvekkeita ei ole, joita esiintyy joissakin muissa Rosenbergin suunnittelemissa rakennuksissa.

56 Ikkunat purettiin, kun Kasarminkatu 42:n viisikerroksinen kivitalo rakennettiin 1933.

Graniittisokkelin yläpuolinen ensimmäisen kerroksen osa on rustikoitu. Julkisivu on jaettu vaakasuuntaisilla kerroslistoilla osiin. Kerroslistat on voimakkaasti profiloitu, mutta keskenään erilaisia. Neljännen ja viidennen kerroksen välissä ei ole kerroslistaa. Uusrenessanssityylisissä julkisivuissa sapluunan käyttö oli yleistä. Yksinkertaiset listat ja kasetit on muotoiltu tiilestä ja rappauksesta. Julkisivun koristeellisimmat osat tehtiin kipsistä. Osa kipsikoristeita on ollut mahdollisesti esivalmisteisia, jotka on kiinnitetty rappaukseen kipsillä.

Katujulkisivuun toteutettiin todennäköisesti kolme sisäänkäyntiä. Pääsisäänkäynti sijaitsi rakennuksen keskiakselissa ja ensimmäisen kerroksen kadun puoleisissa tiloissa toimivien kahden liiketilan sisäänkäynnit sijaitsivat pääsisäänkäynnin molemmin puolin. Kaikki katujulkisivun ovet olivat koristeellisia puisia peilipariovia, joiden yläpeilit olivat ikkunoita ja joiden yläpuolella oli kaarevat ikkunat. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi myös kaksi ulos-sisään avautuvaa kaksilasista T-karmi-puuikkunaa, joiden yläikkunat olivat yläreunastaan kaarevia. Laitimmaisena julkisivun itäreunassa sijaitsi porttikäytävä valurautaportteineen. Ensimmäisen kerroksen aukkojen yläosat holvattiin tiilestä.

Ylempien kerrosten ikkunat olivat sisään-ulos avattavia kaksilasisia, kolmiruutuisia T-karmi-puuikkunoita, joiden ympäristössä on eri kerrostasoilla erilaiset koristeet. Toisen kerroksen ikkunoiden reunoilla on pilasterit, kolmannessa kerroksessa ikkunoiden alapuolella on matalat pilasterit, neljännessä kerroksessa ikkunoiden yläpuolella on päätykolmiot ja ylimmässä kerroksessa ikkunoita kiertää koristeelliset listat.

Pääsiiven katto on harjakatto, jonka katemateriaalina oli valssattua rautapeltiä, todennäköisesti mustaksi maalattuna. Risaliitin kohdalla on kattolla koristeellinen balustradi. Katolle asennettiin jalkakourut. Räystään muuratun listan alapuolella on onttoja esivalmistettuja kipsikonsoleita.

Pihajulkisivut

Käytettävissämme ei ole ollut pihajulkisivujen uudisrakennusvaiheen piirustuksia – usein niitä ei edes laadittu. Tietoja on saatu sekä uudisrakennusvaiheen pohjapiirroksista että myöhemmin laadituista piirustuksista.

Pihajulkisivujen sokkelit tehtiin graniitista. Seinät rapattiin ja maalattiin ja niissä ei käytetty kipsikoristelua eikä profiloituja listoja. Ikkunat

olivat pääosin T-karmillisia sisään-ulos avattavia puuikkunoita. Sisäpihan kulman ikkuna-akselin ikkunat olivat muita suurempia. Seinien yläreunassa on pieniä ullakkokerroksen ikkunoita. Sisäpihan puolisiin ikkunoihin ei tehty vuorilistoja. Pihasiiven itäjulkisivun keittiöportaaseen sekä eteläjulkisivun porttikäytävän viereiseen keittiöportaaseen liittyi kumpaankin kolme tuuletusparveketta. Parvekkeet olivat ulkokeparvekkeita, joissa on reunapalkkina taivutettu ratakisko ja kansi betonista sekä pinnassa valuasfalttia. Kaide taottiin raudasta ja kaiteen yläosa kaarrettiin hie-man ulos päin. Parvekkeen ovet olivat ikkunallisia puuvia. Pääportaasta, käymälästä ja keittiöportaasta oli ovet sisäpihalle, ja ne olivat yksilehtisiä puuvia. Pihasiiven pulpettikaton ja pääsiiven harjakaton eteläpuolisen laapteen räystäät rapattiin ja maalattiin, mutta niitä ei koristeltu.

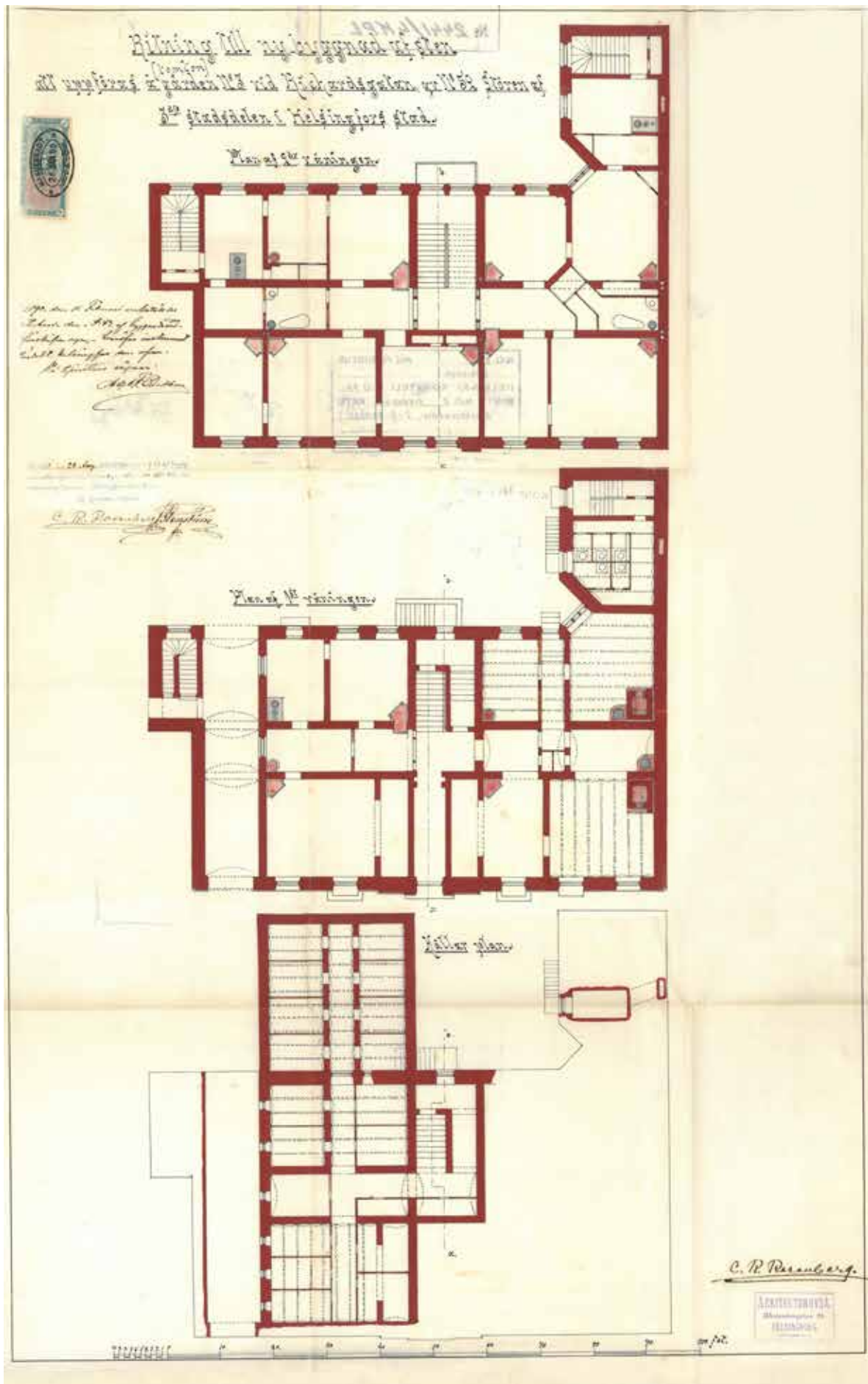
Pohjaratkaisu ja sisätilat

Rakennuksella on kadun suuntainen, syvärunkoinen pääsiipi ja sitä vasten kohtisuorasti sijoittuva lyhyt ja kapea sivusiipi. Pohjaratkaisu perustuu pääsiiven keskirungon kahteen sydänmuuriin ja sen molemmin puolin sijoittuviin huonetiloihin.

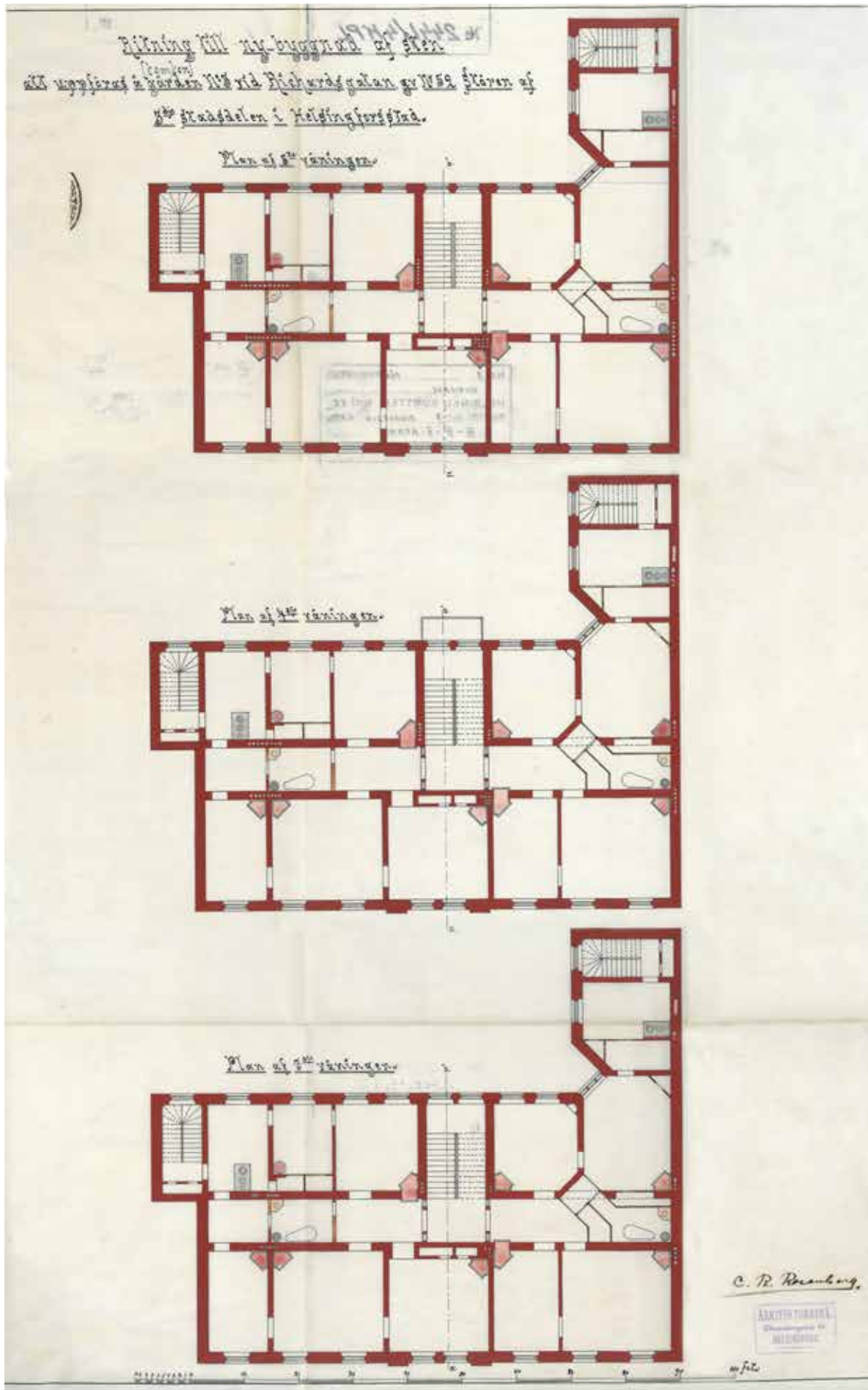
Ensimmäinen kerros poikkeaa muista kerroksista. Kadun puolelle tehtiin kaksi liiketilaa, joilla oli omat sisäänkäynnit kadulta, sisäpihan puolelle porttikäytävää vasten tehtiin talonmiehen asunto ja sisäpihan sisäkulmaan sijoitettiin talon yhteinen pesula ja pihasiipeen palvelusväen kuivakäymälä. Pääsisäänkäynti sijoitettiin katujulkisivun keskiakseliin. Pääovelta johtaa kapea, holvattu sisäänkäyntihalli rakennuksen pääportaaseen, joka tehtiin U:n muotoisena vasten pääsiiven pihan puoleista seinää. Pääportaasta järjestettiin yhteys kaikkiin rakennuksen asuinhuoneistoihin. Lisäksi rakennukseen tehtiin kaksi keittiöporras-ta, joista toinen sijoitettiin pihasiiven eteläpäätyyn ja toinen porttikäytävän itäpuolelle, kiinni vanhaan kaksikerrkoksiseen Kasarmikatu 42:n rakennukseen. Hissiä ei ollut.

Pääportaasta tehtiin tilava ja edustava. Rakennusjärjestys määräsi kivitalojen pääportaiden leveydeksi vähintään viisi jalkaa eli noin puolitoista metriä.⁵⁷ Pääportaan syöksyjä ja tasanteita kannattavat ratakiskot piilotettiin rappauksen taakse ja maalattiin. Porrasaskelmat tehtiin mosaiikki-betonipintaista betonilankuista. Kahteen välitasanteeseen liitettiin pihan puolelle avautuva

57 Neuvonen et al. 2002, 116.

Toisen, ensimmäisen ja kellarikerroksen pohjapiirroksat. Arkkitehti C. R. Rosenberg vuonna 1890. Kellarikerrosta ei toteutettu suunnitelmien mukaan. Huoneiden nurkissa on uunit. Kylpyhuoneisiin on piirretty ammeet. HKA.

Viidennen, neljännen ja kolmannen kerroksen pohjapiirroksset. Arkkitehti C. R. Rosenberg vuonna 1890. HKA.

parveke, jonka ovet olivat ikkunallisia puupeiliovia. Porrashuone sai luonnonvaloa eteläseinän ikkunoista.

Keittiöportaat olivat kapeita ja niitä käytti lähinnä palvelusväki. Ne sijaitsivat suurten asuinhuoneistojen keittiöiden lähistöllä ja ne oli tarkoitettu myös ruokatarvojen, halkojen sekä kuivakäymälöiden jäteastioiden kuljetukseen. Keittiöportaassa oli kerrostasanteilla komeroita, joissa säilytettiin muun muassa halkoja. Keittiöportaiden yhteydessä oli tuuletusparvekkeita.

Asuinkerroksina toimineet toinen, kolmas, neljäs ja viides kerros tehtiin keskenään samanlaisiksi lukuun ottamatta porrashuoneita, joissa oli parvekkeita vain osassa kerroksista. Kussakin kerroksessa oli kaksi suurta asuntoa. Ajalle tyypillinen sosiaalinen porrastuminen ilmeni asukkaiden sosiaalisissa eroissa. Palvelusväki nukkui joko keittiössä tai sen lähistöllä ja käytti keittiöporrasta sekä pihasiiven ensimmäisen kerroksen kuivakäymälää isäntäväen kulkiessa pääporrasta pitkin ja käyttäessä suurempia huoneita ja omaa kuivakäymälää. Huoneistojen keittiöt ja jotkut asuinhuoneet sijoittuivat pihan puolelle. Kylpyhuoneet ja varastot sijoitettiin pääsiiven rungon keskivaiheille ja suurimmat salit ja huoneet vasten Rikhardinkadun puoleista ulkoseinää.

Huoneiden nurkissa oli pystyuuneja, joista ainakin osa oli varsin koristeellisia uusrenessanssityylisiä kakluuneja. Asuinhuoneiden seinät olivat rapattuja ja tapetoituja. Voidaan olettaa, että ainakin herrasväen tiloissa oli parkettilattioita. Pääportaassa oli mosaiikkibetonilattiat. Lattialistat olivat puisia, uusrenessanssille tyypillisiä korkeita profiililistoja. Osa pääsiiven huoneiden nurkista tehtiin pyöristettyinä. Huoneet olivat korkeita ja alas laskettuja kattoja ei ollut. Kattolistat olivat erityisesti tärkeissä tiloissa voimakkaasti profiloituja. Sisäövet olivat puupeiliovia, joista osa oli pariovia. Pääportaan kerrostasanteiden ovet olivat paripuupeiliovia, joiden yläpeilien ikkunoissa oli koristekuvioinnit. Joidenkin huoneiden seinissä oli leikkauspinnaltaan kaarevia nissejä eli pieniä syvennyksiä, joissa on saatettu pitää koriste-esineitä.

Asuinkerrosten yläpuolella oli kadun puolella kylmä ullakko, jossa kuivatettiin vaatteita. Päivänvaloa saatiin sääntöjen mukaisesti pienistä ikkunaluukuista.

LVIS-tekniikka

Lämmitys

Rakennuksen lämmitys oli huonekohtaisten puulämmitteisten pystysuuntaisten uunien ja puuhellojen varassa. Uunit sijoittuivat sydänmuurien vastaisiin nurkkiin. Uuneista on säilynyt vain kolme kaakeliuunia, jotka ovat kaikki samanlaisia koristeellisia, valkoisia uusrenessanssiuuneja.⁵⁸ Ei ole tiedossa minkätyyppisiä muut kakluunit olivat. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa Helsingin alueella kaakeleita valmisti kolme suurta yritystä. Kaakeliuunien sisäosat muurattiin punatiilestä.⁵⁹

Kun jokaisessa huoneessa oli oma pystyuuni ja lisäksi kaikissa keittiöissä oli puuhella ja kylpyhuoneissa veden lämmittämistä varten kylpyuuni, oli rakennuksessa runsaasti tulisijoja. Tulisijat saatiin perustaa ainoastaan palamattomalle perustalle ja ne tuli varustaa omalla ulkoilmaan johtavalla tulihormilla. Ullakolla erillisiä hormiryhmiä koottiin yhteen ennen vesikatkon läpi viemistä.

Keittiöiden puuliesien valurautaosat ympäröitiin muurauksella ja verhoiltiin kaakeleilla. Ajan tyyppillisissä helloissa oli paistiuuni, keittolevyt sekä usein myös kuumavesisäiliö. Kylpyhuoneissa oli ammeet, joiden vesi lämmitettiin puisilla kylpypannuilla.⁶⁰

Vesijohdot, virtäröinti ja käymälät

On mahdollista, että Rikhardinkatu 2:n talossa oli jo alun perin kylmävesijohto ja viemäri. Helsingissä alettiin suodattamattoman veden jakelu kahdesta kaivosta 1876, jolloin vesijohtoputkien vetäminen vanhoihin ja uusiin taloihin alkoi.⁶¹ Rikhardinkatu 2:n asuinhuoneistoissa oli todennäköisesti ilmaklosetit eli kuivakäymälät, jotka olivat istuimella varustettuja puulaatikoita, joissa oli erilliset astiat kiinteitä ja nestemäisiä jätteitä varten. Palvelusväki tyhjensi käymälät keittiöportaan kautta. Palvelusväen omat käymälät sijaitsivat pihasiiven pohjakerroksessa. Jätteet kerättiin käymälän alapuolella olevan pienen kellaritilan tyhjennettäviin astioihin.

58 Vastaavanlainen kakluuni on säilynyt Axel Högbergin suunnittelemana, 1888-1889 rakennetussa Korkeavuorenkatu 21:n uusrenessanssityylisen asuinkerrostalon neljännen kerroksen huoneessa 408.

59 Neuvonen et al. 2002, 126-127.

60 Neuvonen et al. 2002, 122.

61 Neuvonen et al. 2002, 121.

Ilmanvaihto

Rakennuksessa oli painovoimainen ilmanvaihto. Huoneita lämmitettävien kaakeliuunien tulihormit toimivat samalla ilmanvaihdon poistohormeina. Ne sijaitsivat tiilisissä sydänmuureissa. Uunien yläosassa saattoi lisäksi olla erillinen poistoilmaventtiilit. Ulkoseiniin rakennettiin erilliset raitis- eli korvausilmakanavat, joiden käyttö oli yleistynyt 1880-luvulla.⁶² Kanava peitettiin ulkopuolella valurautaisella säleiköllä, sisäpuolelle sijoitettiin venttiilit.

Sähkö

Käytettävissämme olevan tiedon perusteella ei voida varmuudella sanoa, oliko Rikhardinkatu 2:n uudisrakennuksessa sähköt vai asennettiin ne myöhemmin. Tiedetään, että vuonna 1933 sähköjohdot uusittiin, eli ainakin ne siihen mennessä oli asennettu. Sähkön saamiseen asti valaistiin sisätilat öljylampuilla.

Helsingin ensimmäinen yksityinen sähkölaitos perustettiin 1884. Taloilla saattoi myös olla oma generaattori. Ensimmäinen uudisrakennus, johon vedettiin sähköjohdot, oli 1885 valmistunut Dementjeffin kivitalo Helsingin Katajanokalla.⁶³ Seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana sähköyhtiöitä perustettiin useita, mutta useimmat niistä toimittivat sähköä vain muutamien korttelien alueelle. Esimerkiksi vuonna 1890 Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiö aloitti toimintansa ja sen jakelualue kattoi eteläisen Helsingin.⁶⁴ Helsingin kaupungin sähkölaitos perustettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä vuonna 1909.

3.4 Käyttäjät

Kun Rikhardinkatu 2 valmistui, oli sen ensimmäisessä kerroksessa sisäpihan puolella talonmiehen asunto sekä kadun puolella kaksi liiketilaa, joihin oli erilliset sisäänkäyntinsä suoraan Rikhardinkadulta. Toisesta viidenteen kerroksissa oli kussakin kaksi suurasuntoa.

Rakennuttajana toimineen Rakennusosakeyhtiö Alphan perustajajäsenet Bremer ja Cronvall myös asuivat rakennuksessa sen valmistuttua, Cronvall ainakin vuodesta 1893 alkaen⁶⁵ ja Bremer vuodesta 1898 alkaen.⁶⁶ Cronvall toimi talon isännöitsijänä.⁶⁷ Muista alkuvuosien asukkaista tiedetään ainakin, että vuonna 1892 Rikhardinkatu 2:n talossa asuivat kassamyymä Aina Einighorst, opettaja Hilma Einighorst sekä neidit Julia ja Olga Einighorst,⁶⁸ sekä professori Stenbäck perheineen.⁶⁹ Vuonna 1893 talossa asuivat ainakin B. Arppe,⁷⁰ vapaaherra, senaattori ja tullihallituksen kamreeri Walter von Troil.⁷¹

Vuodesta 1892 alkaen toisessa liiketilassa oli Otto Eklundin sekatarakauppa. Sanomalehti *Nya Pressen* mainosti 5. marraskuuta 1892 Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa toimivasta lihakaupasta, jossa myytiin lihan lisäksi ainakin myös hilloa.⁷² Tammikuussa 1893 Rikhardinkatu 2:n talossa asuva kapteenin rouva Norring tarjosi *Hufvudstadsbladetin* ilmoituksissa täysihoitoa naisille ja herroille.⁷³ Rakennuksessa toimi vuodesta 1893 alkaen *Deutsche Elementarschule* eli Saksalainen peruskoulu, toimintaa jatkui ainakin vuoteen 1908 asti,⁷⁴ ja lisäksi Saksalainen päiväkoti ainakin vuodesta 1898.⁷⁵

65 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 114.

66 Adress- och yrkeskalender för Helsingfors jämte förorter no 1, 1.1.1898, sivu 655.

67 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 91.

68 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 116.

69 *HBL* 18.10.1892 no 284, sivu 4.

70 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 116.

71 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 270.

72 *Nya Pressen* 5.11.1892, nro 302, sivu 4.

73 *HBL* 10.1.1893 no 8, sivu 4.

74 Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 272 sekä Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1908, sivu 904.

75 Adress- och yrkeskalender för Helsingfors jämte förorter no 1, 1.1.1898, sivu 655.

62 Neuvonen et al. 2002, 131.

63 Neuvonen et al. 2002, 135-136.

64 Helen.fi

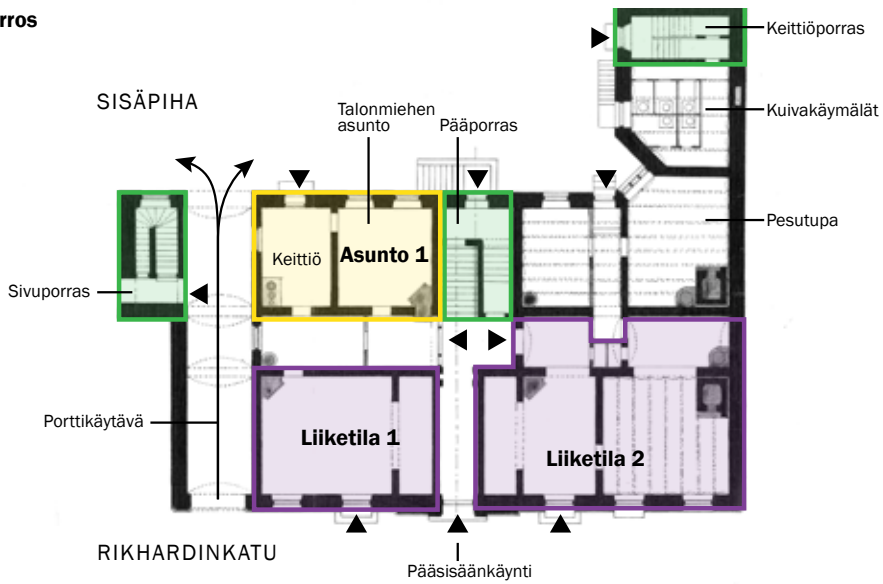
3.5 Huoneistokaaviot

- Asuntojen rajat
- Porrashuoneet
- Liiketilöjen rajat
- Sisäänkäynnit

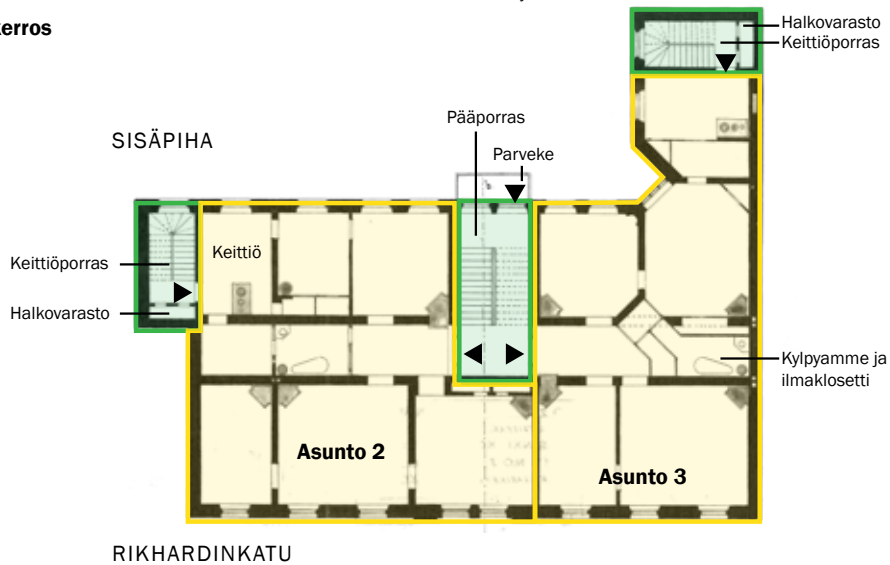
Kellari

1. kerros

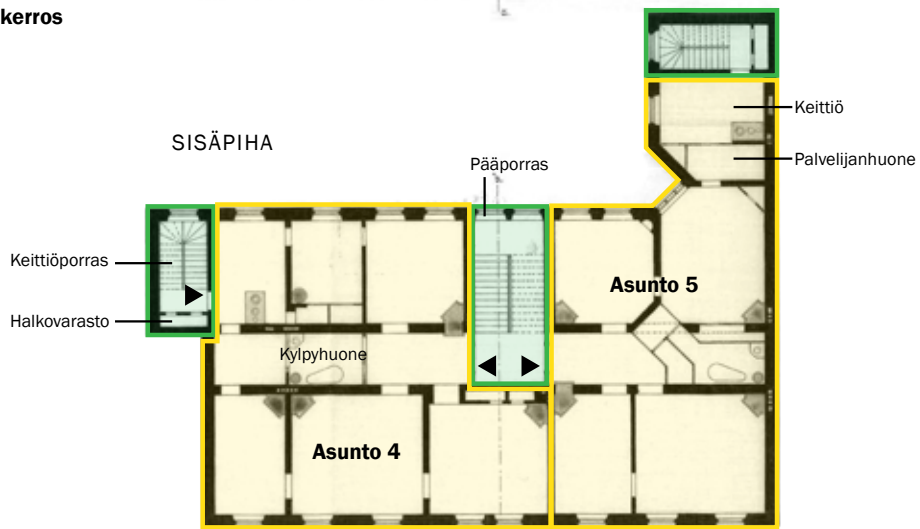

2. kerros

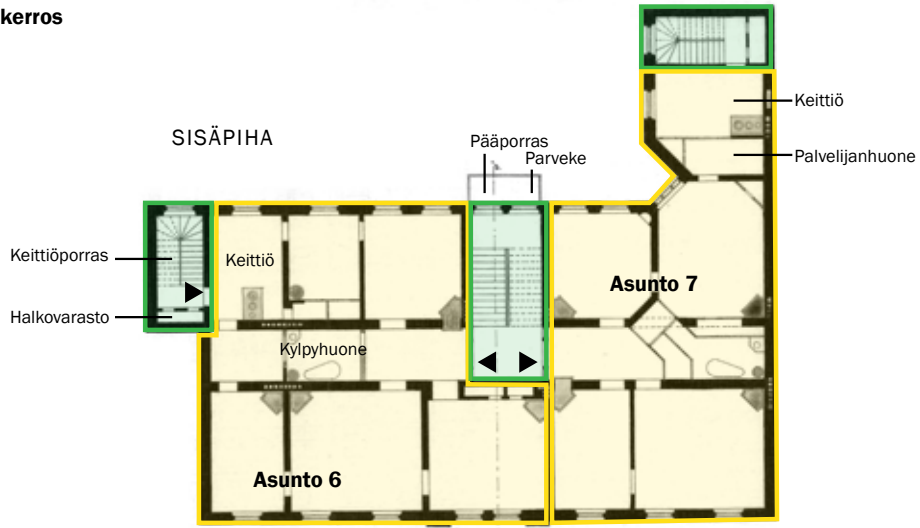

- Asuntojen rajat
- Porrashuoneet
- Liiketilöjen rajat
- ▲ Sisäänkäynnit

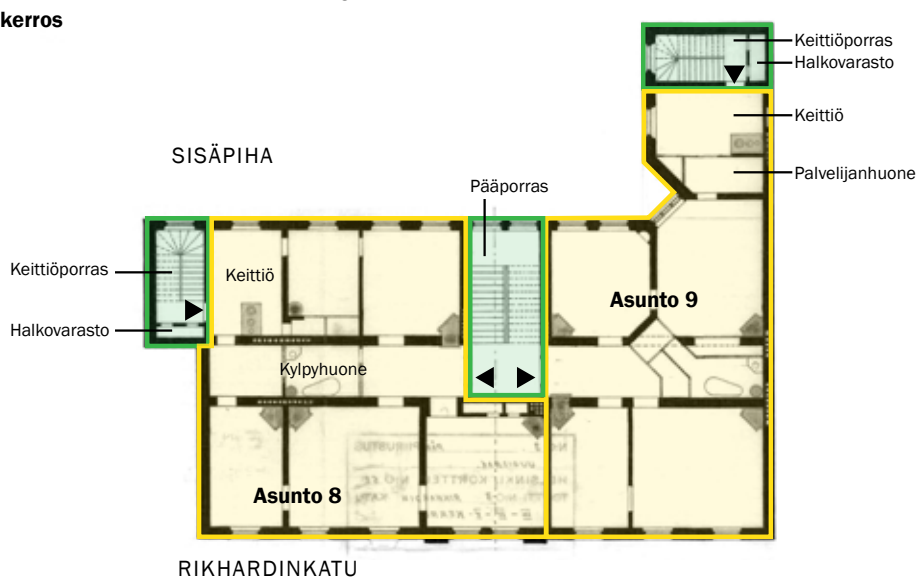
3. kerros

4. kerros

5. kerros

04

Myöhemmät vaiheet

4.1 Rikhardinkatu 2:n muutosvaiheet

1910-luku

Vuoden 1910 väestölaskentatietojen perusteella Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa oli 53 huonetta. Samalla tontilla oleva vanha Kasarmikatu 42:n rakennus oli kaksikerroksinen 15 huoneen talo, jonka ensimmäinen kerros oli kiveä ja toinen puuta ja talossa oli liiketiloja ja asuntoja.⁷⁶

1916 Omistajaksi Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa
Vuonna 1916 tapahtui omistajanvaihdos. Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa, ruotsinkieliseltä nimeltään Civilstatens Änke- och Pupillkassa, osti 18. syyskuuta 1916 Byggnadsaktiebolaget Alphalta eli Rakennusosakeyhtiö Alphalta⁷⁷ kiinteistön, johon kuuluivat Rikhardinkatu 2:n viisikerroksinen 1890–1892 rakennettu uusrenessanssityylinen kivitalo sekä samalla tontilla katujen kulmassa sijainnut Kasarmikatu 42:n kaksikerroksinen asuin- ja liiketiloja sisältävä 15 huoneen rakennus, jonka ensimmäinen kerros oli tiilirakenteinen ja toinen puusta.⁷⁸

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa oli vuosina 1824–1951 toiminut laitos, josta maksettiin kuolleiden siviilivirkamiesten leskien ja turvatomien lasten eläkkeet.⁷⁹ Se oli perustettu siviilivirkamiesten leskiä ja lapsia varten asetuksella 16. joulukuuta 1824. Tämä laajensi eläkeoikeuden koskemaan kaikkia valtion varsinaisesta menosäännöstä palkkansa saavia virkamiehiä. Kassalla oli erityinen prokuraattorin puheenjohtolla toimiva komissio, joka laati suunnitelman

toimintansa perusteista liittyen leskien ja orpojen eläkkeiden maksuun. Kassalla oli pankinsetelipääomaa sekä vuotuisina tuloina palkka-, virkaylennys- ja vakanssisäästöjä. Vuonna 1826 laaditun ensimmäisen ohjesäännön mukaan eläkelaitokseen kuuluvat jaettiin eri luokkiin eläkkeen suuruuden mukaan. Eläkehakemus tehtiin Helsingissä olevalle leski- ja orpokassan johtokunnalle, johon kuului viiden ylimmän luokan valitsemina kuusi varsinaista ja kolme varajäsentä. Ohje- ja johtosääntöihin tehtiin useita muutoksia vuosien 1859–1886 sekä 1913–1925 välillä. Vuoden 1859 ohjesäännössä määriteltiin johtokunnan yleiseksi tehtäväksi huolehtia laitokselle kuuluvien rahastojen hoidosta, tulojen perimisestä ja pääomien lainauksesta, käsitellä eläkeanomuksia ja päättää eläkkeistä. Leskelle ja lapsille maksettava täysi eläke edellytti 20 vuoden aikana suoritettuja vuotuismaksuja kassaan.⁸⁰ Sekä lesken että turvattomien lasten eläkkeen suuruus vaihteli sen mukaan, milloin ja millaisilla ehdoilla perheen huoltaja oli otettu leski- ja orpokassan osakkaaksi.⁸¹ Valtion vakinaisten virkamiesten eläkeoikeus järjestettiin itsenäistymisen jälkeen lailla vuonna 1924 ja oikeutta eläkkeeseen järjestettiin vuonna 1925 annetulla asetuksella.⁸²

76 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. HKA.

77 Lainhuuto oli 18. syyskuuta 1916, kiinnekirja 4. joulukuuta 1916.

78 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. HKA.

79 Hakkila 1938, 155.

80 Kansallisarkiston eläke- ja avustuskassojen alaryhmän Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa -arkistomuodostajan kuvailutiedot.

81 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan ohjesääntö 12.11.1926 siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

82 Mattila 2005, 141.

1920-luku

Vuoden 1920 väestölaskentatietojen perusteella Rikhardinkatu 2:n viisikerroksisessa rakennuksessa ja vanhassa Kasarmikatu 42:n kaksikerroksisessa rakennuksessa oli yhteensä 65 huonetta, joissa oli asuin-, toimisto- ja liiketiloja.⁸³

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkistomateriaalien joukossa on muun muassa vanhoja vuokrasopimuksia, joiden perusteella tiedetään, että Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen liiketila vuokrattiin 1. kesäkuuta 1922 alkaen räätäli Elis Blomqvistille. Vuokrattaviin tiloihin kuuluivat liiketilan lisäksi huone ja keittiö sekä ullakko- ja kellarivarastot. Vuokranantajana oli Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa.⁸⁴ Ei ole tiedossa missä vaiheessa räätäli oli liikkeensä perustanut tai mihin asti se toimi kyseisessä tilassa.

Vuonna 1929 sijaitsi tontin itäpäädyssä Kasarmikatu 42:ssa vielä vanha kaksikerroksinen talo. Kassa oli vuokrannut tämän talon ensimmäisen kerroksen liiketilan 1. kesäkuuta 1929 alkaen E. Breitholtzin yritykselle sekä neideille E. Enberg ja Elin Lauren. Vuokrattaviin tiloihin kuuluivat liiketila, huone ja eteinen. Vuokranantajana oli Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa.⁸⁵ Painolaitosyritys nimeltään Osakeyhtiö Lundus Aktiebolag vuokrasi ajalle 1. joulukuuta 1929–1. kesäkuuta 1931 Kasarmikatu 42:n vanhan kaksikerroksisen rakennuksen toisen kerroksen eteläpäädyssä huoneiston, johon kuului neljä huonetta ja tambuuri. Huoneisto sijaitsi talon eteläpäädyssä.⁸⁶ Wetzellin kirjasto vuokrasi ajalle 1. joulukuuta 1929–1. kesäkuuta 1931 kassalta Kasarmikatu 24:n vanhan kaksikerroksisen rakennuksen toisen kerroksen pohjoisosasta neljän huoneen, tambuurin ja keittiön käsittävän huoneiston.⁸⁷

1930-luku

Vuonna 1930 Rikhardinkatu 2:n talossa oli tonttirekisterikortin mukaan kahdeksan plus kolme huoneistoa, jotka olivat asuin- ja muita tiloja.⁸⁸ Näin ollen tiedetään huoneistomäärän säilyneen

ennallaan, mutta ei tiedetä, keitä Rikhardinkatu 2:n liiketiloja vuokrasivat. Sen sijaan tiedetään, että samalla tontilla sijainneen vanhan Kasarmikatu 42:n liiketilaa vuokrasi ainakin kesäkuusta 1930 kesäkuuhun 1931 herra E. M. Rehnberg.⁸⁹ Kesäkuusta 1931 kesäkuuhun 1932 vuokrasi puolestaan kauppias E. N. Forne kulmatalosta kaksi liiketilaa.⁹⁰

1933–1934 Rikhardinkatu 2:n korjaus- ja muutustyöt Kasarmikatu 42:n uudisrakennuksen rakennustöiden yhteydessä

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan johtokunta päätti syyskuussa 1932, että kassan omistaman tontin itäpäätyyn rakennettaisiin uudisrakennus. Ajatuksena oli sekä saada kassalle lisää vuokratuloja, että työllistää rakentajia. Rakennusyritystä toteuttamaan johtokunta valitsi rakennustoimikunnan, johon johtokunnasta tulivat kuulumaan puheenjohtajana ylitirehtööri J. Wartiovaara, jäsenenä postiljooni U. Rinne ja johtokunnan ulkopuolelta ammattitaitoa ja kassan osakkaita edustavana ylijohtaja Yrjö Sadeniemi. Sihteeriksi valittiin piiripäällikkö Sakari Ilmanen.⁹¹ Uuden Kasarmikatu 42:n viisikerroksisen liike- ja asuinrakennuksen suunnittelijaksi valittiin professori J. S. Sirén. Talo rakennettiin vuosien 1933–1934 aikana kiinni Rikhardinkatu 2:n itäpäätyyn, jolloin päätyseinän keskilinjan ikkunat muurattiin umpeen. Samalla porttikäytävän keittiöportaasta rakennettiin uusi suora porrasyhteys Kasarmikatu 42:n uudisrakennuksen länsipäädyen toisesta viidenteen kerrokseen.

Kasarmikatu 42:n uudisrakennukseen asennettiin vesikeskuslämmitys. Kysymys Rikhardinkatu 2:n rakennuksen varustamisesta lämpö- ja lämmitys johdoilla, käyttämällä hyväkseen uuden talon lämpöjohtokattilaa, pantiin vireille uutta Kasarmikatu 42:n taloa suunniteltaessa. Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa ei oltu tehty pitkään aikaan kunnostustöitä. Huomattiin että talon vesijohtoputket talossa olivat vanhat ja käyneet niin huonoiksi, että ne joka tapauksessa muutaman vuoden kuluttua olisi täytynyt uudistaa, minkä vuoksi rakennustoimikunta piti välttämättömänä, että myös vesijohdot uudistetaan.

83 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. HKA.
84 23.1.1922 allekirjoitettu Rikhardinkatu 2:n vuokrasopimus. SLOA. KA.
85 31.1.1929 allekirjoitettu Kasarmikatu 42:n vanhan talon vuokrasopimus. SLOA. KA.
86 30.11.1929 allekirjoitettu Kasarmikatu 42:n vanhan talon vuokrasopimus. SLOA. KA.
87 30.11.1929 allekirjoitettu Kasarmikatu 42:n vanhan talon vuokrasopimus. SLOA. KA.
88 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. Tieto pohjautui vuoden 1930 väestölaskentatietoihin. HKA.

89 25.1.1930 allekirjoitettu Kasarmikatu 42:n vanhan talon vuokrasopimus. SLOA. KA.
90 10.12.1930 allekirjoitettu Kasarmikatu 42:n vanhan talon vuokrasopimus. SLOA. KA.
91 Kassan johtokunnan 12.9.1932 pidetyn kokouksen pöytäkirja. SLOA. KA.

Rikhardinkatu 2:n korjaus- ja muutostöissä oli mukana samoja tekijöitä kuin Kasarmikatu 42:n uudisrakennuksen hankkeessa. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi J. S. Sirén. Konstruktöörinä oli diplomi-insinööri J. I. Packalén. Diplomi-insinööri Torsten Kranck suunnitteli sähköjohtojen uusimistyöt. Lämpö-, vesijohto- ja viemärintöiden asiantuntijana oli diplomi-insinööri Emil Keso. Urakoitsijana toimi Rakennustoimisto Arthur E. Nylander ja työnvalvojana rakennusmestari Holvikivi.

19. tammikuuta 1933 päivätyssä rakennustoimikunnan pöytäkirjassa todetaan, että professori Sirén oli uutta kontrollimittausta Rikhardinkatu 2:n kivirakennuksessa tehdessään huomannut, että rakennus oli toteutettu jonkin verran toisin, kuin mitä piirustukset osoittivat.⁹² Pöytäkirjaan ei kuitenkaan ole kirjoitettu, mitkä asiat olisi toteutettu toisin, mutta voidaan olettaa, että suurin ero piirustusten ja toteutuneen talon välillä oli kellarikerroksen toteuttamatta jättäminen sekä joidenkin sisäänkäyntien ja sisäseinälinjojen toteuttaminen toisin kuin piirustuksissa.

Rikhardinkatu 2:n vesi- ja lämpöjohtotyöt pantiin alulle 1. kesäkuuta 1933. Ne talon vuokralaiset, jotka eivät korjaustöiden vuoksi voineet kesän 1933 aikana käyttää huoneistojaan, eivät joutuneet maksamaan kolmelta kuukaudelta vuokraa. Keskukslämmityksen myötä paikalliset vedenlämmityslaitteet syrjäytyivät ja rakennuksen kellarissa oli erillinen pannu koko talon veden lämmitystä varten. Vanhoja uuneja purettiin. Työn kestäessä tuli vaatimus kaupungin sähkölaitoksesta, että talossa olevat sähköjohdot, jotka eivät vastanneet silloisia vaatimuksia, oli myös uusittava. Rakennustoimikunnan pyynnöstä insinööri Torsten Kranck teki niiden uusimiseksi ehdotuksen, jonka sähkölaitos hyväksyi. Mitä pidemmälle töissä enätettiin, havaittiin talon, jossa pitkiin aikoihin ei oltu tehty mitään suurempia parannuksia, olevan yhä uusien korjausten tarpeessa. Rakennustoimikunta piti sen vuoksi välttämättömänä, että se oli nyt perin pohjin laitettava kuntoon.⁹³

Kesällä 1933 suoritettiin Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa sähköjohdin- ja -laittekorjauksia sekä uudistamisia. Rikhardinkatu 2:n vanhat sähköjohdot purettiin tauluineen ja varusteineen. Sisä- ja ulkotilojen valaisimet uusittiin ja valopisteitä

lisättiin. Myös puhelinjohtoja uudistettiin.⁹⁴ Rakennus varustettiin lämpövesijohdoilla.⁹⁵ Pihasiiven ensimmäisen kerroksen kuivakäymälät purettiin. Asuinhuoneistoihin asennettiin lämminvesihanat ja valurautaiset lämpöpatterit. Muutostöihin liittyi myös tapettikorjauksia.⁹⁶ Huoneisiin asennettiin uudet Högfors B -merkkiset raitisilmaventtiilit.⁹⁷ Kaasu johdettiin ensimmäisen kerroksen huonetiloihin ja linoleum-matot asennettiin näiden huoneistojen uusille betonilattioille.⁹⁸

Pääkäytävän ja pääportaan katot ja seinien yläosa raapittiin, tasoitettiin ja maalattiin öljyvärillä. Paneeli pestiin soodaliuksella, tasoitettiin osittain ja maalattiin kerran lakkavärillä. Reunakoriste säilytettiin. Pääportaan ikkunat korjattiin ja maalattiin lakkasekoitetulla öljyvärillä. Pääportaan parvekkeiden ulko-ovet maalattiin molemmin puolin ja lakeerattiin. Myös keittiöportaiden seinien yläosat, ovet ja ikkunat maalattiin ja niiden lautakatot päällystettiin tervahuovalla, tikutettiin, varustettiin rautalankaverkolla ja raapittiin käyttämällä alusrappauksessa karkeaa hiekkaa ja sementtiä. Kummastakin keittiöportaasta korjattiin kaksi ikkunaa ja niihin asetettiin terveysikkunaraudat. Särkyneet porrasaskeleet ja -tasot korjattiin. Paneeli ja porrashuoneen kaappien etuosat maalattiin.⁹⁹

Vesikatto, savupiiput ja palomuurit korjattiin sekä tervattiin kivihiihterivalla. Julkisivujen ja porttikäytävän seinien ja katon rappaukset korjattiin ja maalattiin kalkkivärillä. Porttikäytävän rautaportti maalattiin. Irtaantuneiden ja seinästä irti rakoilevien räystä- ja ikkunalistojen konsolit uusittiin. Kaikki kipsiosat maalattiin öljyvärillä. Ikkunat maalattiin ulkopuolelta öljyvärillä. Ovi- ja ikkuna- sekä kerroslistalevyt korjattiin, uusittaviin kohtiin käytettiin galvanoitua peltiä. Kivijalan saumaus korjattiin.

Pihan puolella pääportaan parvekkeiden asfalttilistat uusittiin ja parvekkeen ovet ja ikkunat korjattiin ja maalattiin öljyvärimaalilla ja lakeerattiin.

94 J. S. Sirénin 6.6.1933 päivätyt hankintaohjeet Rikhardinkatu 2:n sähköjohtimien ja laitteiden korjauksille. SLOA. KA.

95 26.1.1933 päivätyt rakennustoimikunnan kirje kassan johtokunnalle. SLOA. KA.

96 13.9.1933 päivätyt rakennustoimikunnan pöytäkirja. SLOA. KA.

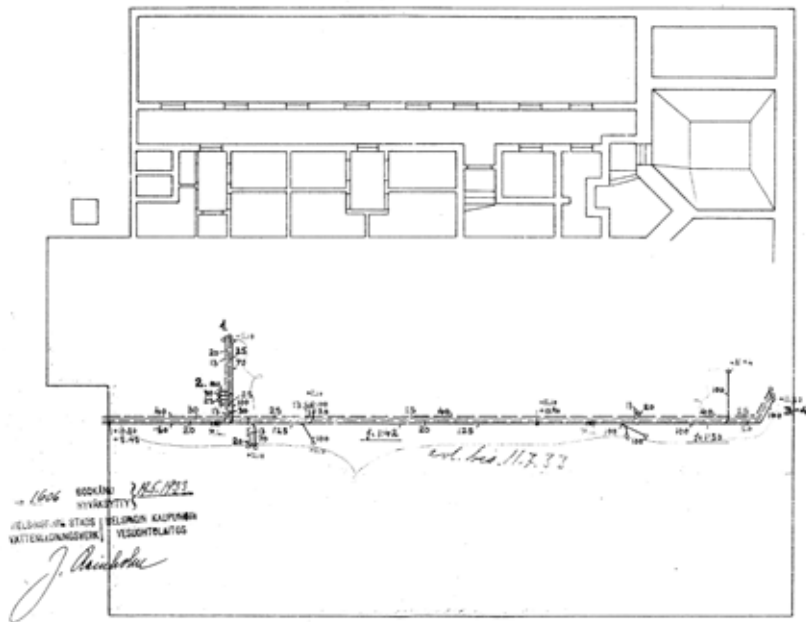
97 2.1.1934 päivätyt, rakennusmestari Oskari Holvikiven allekirjoittama luettelo Rikhardinkatu 2:n tekemättä olevista korjaustöistä. SLOA. KA.

98 20.6.1933 päivätyt rakennustoimikunnan kirje kassan johtokunnalle. SLOA. KA.

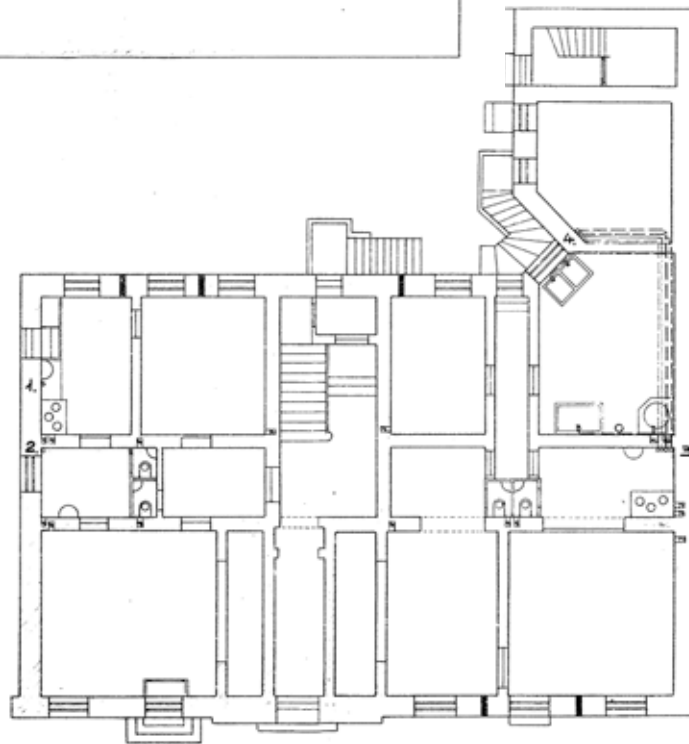
99 6.9.1933 päivätyt rakennustoimikunnan pöytäkirjan liite 2. SLOA. KA.

92 29.1.1933 päivätyt rakennustoimikunnan pöytäkirja. SLOA. KA.

93 Rakennustoimikunnan 13.3.1934 päivätyt selostus koskien kassan uuden talon rakentamista ja vanhan korjausta. SLOA. KA.

Rikhardinkatu 2:n rakennukseen liittyi pihakannen alla oleva kylmä kellarivarasto, joka rakennettiin mahdollisesti vuonna 1933. Kuva on vuoden 1933 maaliskuulta, jolloin rakennukseen asennettiin uudet kylmä- ja lämminvesijohdot. RakVV.

Ensimmäisen kerroksen muutospirustus 9.3.1933. RakVV.

Sisäpihalle rakennettiin mahdollisesti tällöin pihakannen alainen kylmä kellari. Pihasisuille valettiin betonista 10 senttimetrin vahvuinen ja 55 senttimetriä korkea kivijalka, josta viisi senttimetriä jäi pihan pinnan alapuolelle. Rakennuksen kivijalka upotettiin tiiliseinän sisään. Seinän viereisen pihamaan asfalttipinta korjattiin. Pihan puolen ja porttikäytävän seinät ja kattorappaukset korjattiin.¹⁰⁰ Pihamaan tonttirajan aita tehtiin yhteistoiminnassa rajanaapurien Uusmaalaisosakunnan kanssa raudasta betonijalustalle noin 1,7

metriä korkeana. Aitaan tehtiin U-rautapylväät ja pystyrautapinnat selkärautoineen.¹⁰¹

Lopputarkastus Rikhardinkatu 2:n vanhassa rakennuksessa toimitettiin 13. syyskuuta 1933. Rikhardinkatu 2:n huoneistot oli saatu niin ajoissa valmiiksi, että asukkaat olivat saaneet ne haltuunsa elokuun lopulla. Osa rakennuksen ulkokuorityöstä jouduttiin jättämään kylmyyden takia keväälle 1934.¹⁰²

100 6.9.1933 päivätyn rakennustoimikunnan pöytäkirjan liite 2. SLOA. KA.

101 6.9.1933 päivätyn rakennustoimikunnan pöytäkirjan liite 2. SLOA. KA.

102 Rakennustoimikunnan 13.3.1934 päivätty selostus koskien kassan uuden talon rakentamista ja vanhan korjausta. SLOA. KA.

Rikhardinkatu 2:n käyttäjät syyskuussa 1933

Tietolähteenä on käytetty Rakennustoimikunnan 13.9.1933 päivättyä pöytäkirjaa.¹⁰³

Tilan nimi	Käyttäjä tai käyttö
Arkistohuone	Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkisto
Talonmiehen huoneisto, sijaitsi porttikäytävän länsipuolella siten, että ikkunat suuntautuivat etelään pihan puolelle	Talonmies perheineen
Ensimmäisen kerroksen myymälä 1	Hedelmäkauppa
Ensimmäisen kerroksen myymälä 2	Maitokauppa
Toinen kerros, asunto 1	Vahtimestari perheineen
Toinen kerros, huoneisto 2	Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan toimisto sekä kassaholvi
Kolmas kerros, asunto 3	Böök
Kolmas kerros, asunto 4	Aho
Neljäs kerros, asunto 5	von Rehausen
Neljäs kerros, asunto 6	Brotherus
Viides kerros, asunto 7	von Tobiesen
Viides kerros, asunto 8	Karlsson

1940-luku

16. lokakuuta 1947 vahvistettiin Birger Brunilan laatima uusi asemakaava 091-2647, joka koski korttelin 52 tonttien 3, 6, 7 ja 9 maanalaisia kaapelitunneleita. Asemakaava on edelleen voimassa.

1950-luku

Vuoden 1950 väestölaskentatietojen perusteella Rikhardinkatu 2:n viisikerroksisessa kivisessä asuinrakennuksessa oli kahdeksan huoneistoa, 38+13 huonetta ja lämmitystapana oli keskuslämmitys.¹⁰⁴

1951 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa lakkautetaan, toimintaa jatkaa Perhe-eläkerahasto

Talon omistajana ollut Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa lakkautettiin samalla, kun laki valtion viran tai toimen haltijain perhe-eläkevaikutuksesta annettiin 29. kesäkuuta 1951.¹⁰⁵ Tällöin lakkautettiin myös muita vastaavia eläkekassoja ja niiden pääomista ja vuotuisista prosentin suuruisista vakuutusmaksuista muodostettiin Perhe-eläkerahasto Valtiokonttorin yhteyteen. Järjestelmään liitettiin myös muut virkamiesten leski- ja orpokassat.¹⁰⁶

Perhe-eläkerahasto otti käyttöönsä Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan käytössä olleet Kasarmikatu 42:n toisen kerroksen toimistotilat.¹⁰⁷ Perhe-eläkerahasto hoiti valtion viran- ja toimenhaltijoiden perhe-eläketurvaa aina siihen saakka, kunnes Suomeen tuli yleinen perhe-eläke vuonna 1969. Se oli valtion työntekijöiden lesken- ja lasteneläkkeitä maksanut kassa.¹⁰⁸

Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n taloja alettiin kutsuaan 1950-luvulla Valtion taloksi ja se siirtyi Uudenmaan läänin lääninrakennustoitomiston valvontaan ja huolenpitoon.¹⁰⁹

1953 Myymälän sisätilamuutos

Vuonna 1953 suoritettiin Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen porttikäytävän puoleisessa myymälähuoneistossa sisustusmuutoksia, joista aiheutui kantavan rakenteen muutos. Myymälän tilajakoa muutettiin rakentamalla uusia väliseiniä sekä lisäämällä wc. Piirustukset laati J. Oksanen. Rakennusluvan hakijana oli Perhe-eläkerahasto.¹¹⁰

104 Kiinteistön 91-3-52-3 tonttirekisterikortti. HKA.

105 Kansallisarkiston eläke- ja avustuskassojen alaryhmän Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa -arkistomuodostajan kuvailutiedot.

106 Valtiokonttori.fi

107 19.11.1954 vahvistettu rakennuslupa Ke-181-R-54. RakVV.

108 Ilpo Airion sähköposti 16.12.2016.

109 Tieto on kirjattu 17.1.1959 vahvistettun rakennusluvan 3-22-59-R asiakirjoihin. RakVV.

110 13.6.1953 vahvistettu rakennuslupa Ke-132-C-53. RakVV.

103 13.9.1933 päivätty rakennustoimikunnan pöytäkirja. SLOA. KA.

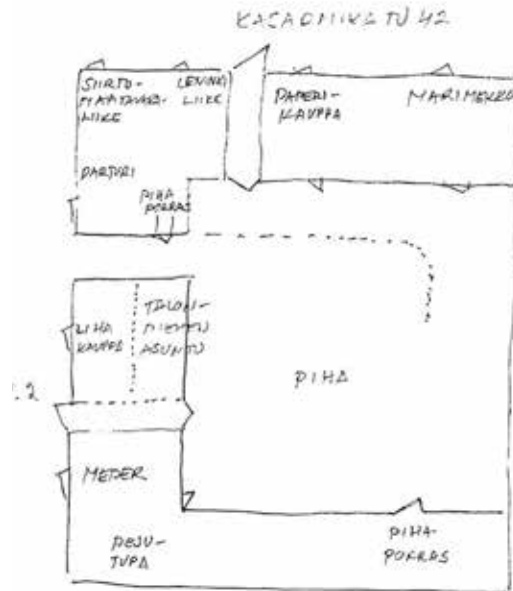
1950-luvun käyttäjiä ja entisen asukkaan Maria Pipisen kuvailuja

Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42:n kiinteistöä hoitanut talonmies Pipinen asui perheineen Rikhardinkatu 2:n ensimmäisessä kerroksessa vuosina 1955–1959. Talonmiehen tytär Marja Pipinen on kirjoittanut asuinympäristöönsä liittyviä muistoja teokseen *Elämää kaupungissa: muistikuvia asumisesta Helsingin keskustassa*, lisäksi haastatelimme häntä lyhyesti puhelimitse saadaksemme lisätietoa kohteen historiasta. Pipinen muistelee, että talonmiehen asunnon sisäänkäynti oli Rikhardinkadun pääsisäänkäynnin kautta pääportaasta sekä porttikäytävän puoleisesti keittiön ovesta. Asuntoon kuuluivat keittiö, kamari, eteinen, wc ja suihkukomero. Eteisessä oli vaate-aulakko ja yksi pieni kiinteä komero. Kamarissa oli kaksi ikkunaa pihalle. Pihakansi oli nykyistä korkeampi sen alaisen kellarin vuoksi, ja Rikhardinkatu 2:n eteläjulkisivun ikkunat olivat pihan tasolla ja joskus sadevesi tuli sisään.¹¹¹ Keittiössä oli suuri puuhella sekä poleteilla toimiva kaasulevy. Keittiössä oli venttiilin avulla viileänä pysyvä ruokakomero, tiskipöytä ja kiinteä komero. Perheen vanhemmat nukkuivat keittiössä.

Pipisen muistamia Kasarmikatu 42:n tai Rikhardinkatu 2:n talojen asukkaita olivat Koskenkylä, Takkunen, Ilmanen, Lamps, Gillberg, Blankett ja Galkin. Varatuomari Erkki Canthilla oli suuri huoneisto Rikhardinkadun talon toisessa kerroksessa. Hän toimi myös molempien talojen isännöitsijänä ja perheellä oli alivuokralainen.¹¹² Canth oli rakennuksessa toimineen valtioministeriön palkkaosaston päällikkö ja virkamies.¹¹³

Vain yhdellä perheellä oli oma auto. Hissiä ei ollut, mutta pääporras oli avara ja kahdella välikerroksen tasanteella oli takoraudasta ja puusta koristeelliset penkit. Huoneistot olivat suuria ja niihin liittyi myös keittiöporras, jota käyttivät piit, joita oli muutamassa valtion virkamiesperheessä.

Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen liiketoissa toimivat posliinimaalausliike Meder ja lihakauppa. Pihan perältä pääsi portaita pitkin osittain maan alla olevaan pesutupaan, jossa oli suuri puulämmitteinen pata, betoniset huuhtelualtaat ja puinen pesupunkka ja katosta roikkui

Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa vuosina 1955–1959 asuneen Mirja Pipisen laatima kaavio rakennuksen ensimmäisen kerroksen käyttäjistä. Kuva on teoksen *Elämää kaupungissa – Muistikuvia asumisesta Helsingin keskustassa* sivulta 120.

sähkölamppu. Pyykit kuivatettiin kesällä pihalla ja talvisin vintillä, johon tuli valoa tuli pienistä lattianrajassa olevista ikkunoista. Piha oli erotettu takorauta-aidalla Kasarmikatu 40:n pihasta. Pihan perällä oli roskaäiliöitä. Pihaa korottamalla oli sen alle rakennettu kellar, mutta kellarikomeroitten puuosat olivat homeen ja lahosienen peitossa ja kellar,ia ei oltu Piipisen mukaan enää pitkään aikaan käytetty. Pihalta johti luiska alas Kasarmikadun liikkeiden takaoville ja pannuhuoneen ovelle sekä polttoaineluukuille. Talojen lämmitykseen käytettävät puolitoistametriset halot ja välillä kivihiili mätettiin luukusta varastoon, joka oli pannuhuoneen vieressä. Pannuhuone oli suuri Kasarmikatu 42:n kellarissa oleva huone, jossa oli polttouuneja, joiden käyttäminen kuului talonmiehen tehtäviin.¹¹⁴

1959 Viidennen kerroksen sisätilamuutoksia

Vuonna 1959 tehtiin Rikhardinkatu 2:n viidennen kerroksen molemmissa huoneistossa sisustus- ja väliseinämuutoksia, kun kahden palvelijan asuintilat erotettiin omiksi huoneistoikseen muuraamalla oviaukkoja umpeen. Rakennuslupan hakijana oli Suomen valtio, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto, jossa myös piirustukset laadittiin.¹¹⁵

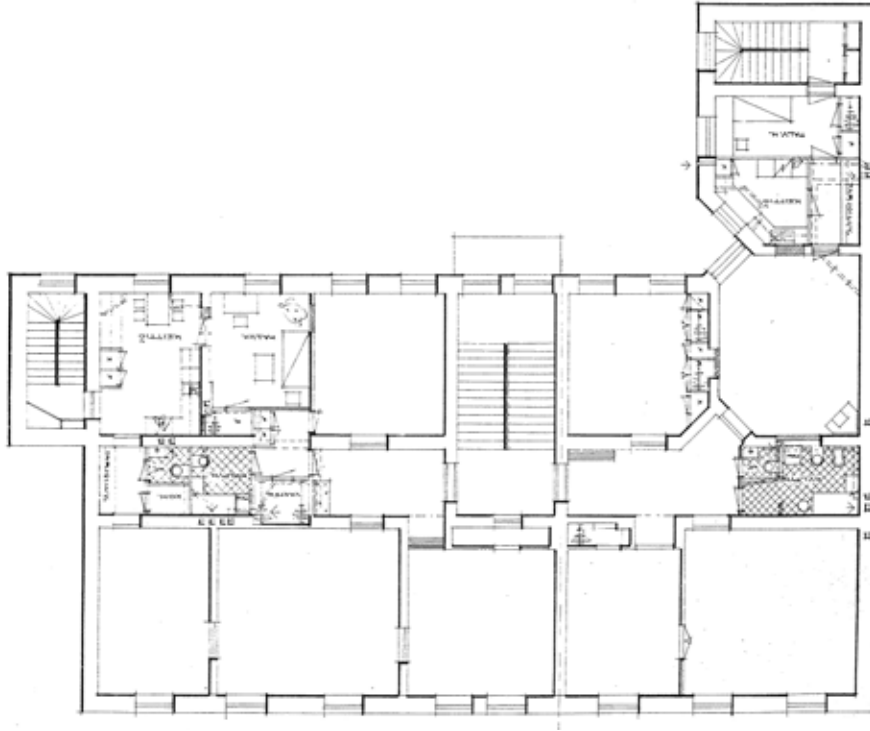
111 Pipinen 1998, 121 sekä puhelinkeskustelu Pipisen kanssa 26.1.2016.

112 Pipinen 1998, 119-120 sekä puhelinkeskustelu Pipisen kanssa 26.1.2016.

113 Mattila 2005, 141-142.

114 Pipinen 1998, 119-120 sekä puhelinkeskustelu Pipisen kanssa 26.1.2016.

115 26.9.1959 vahvistettu rakennuslupa Ke-1379-C-59. RakVV.

Rikhardinkatu 2:n viidennen kerroksen pohjapiirros. Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto 1.9.1959. Kerroksen kahdesta huoneistosta erotettiin palvelijanasunnot omiksi huoneistoikseen muuraamalla oviaukkoja umpeen. RakVV.

1960-luku

1960-luvulla asuinhuoneisto toisen jälkeen muutettiin vähitellen virastokäyttöön.

1961 Rakennuskielto

Vuonna 1961 astui voimaan rakennuskielto¹¹⁶, joka koski myös Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n tonttia. Helsingin kaupunginvaltuusto oli lokakuussa 1961 päättänyt muuttaa Kaartin kaupungin asemakaavaa ja samalla antanut ohjeet, miten rakennusoikeus on määrättävä uutta asemakaavaa laadittaessa. Tontti sijaitsi alueella, jossa rakennettava kerrosala sai olla enintään neljä kertaa tontin pinta-ala eli $e=4,0$.¹¹⁷

1961 Kolmannen kerroksen asunnot Lääkintöhallituksen toimistotiloiksi

Vuonna 1961 muutettiin Rikhardinkatu 2:n kolmannen asuinhuoneistot toimistotiloiksi. Lupaa haki Suomen valtio/Lääkintöhallitus. Väliseiniä purettiin sekä tehtiin muita sisärakenteiden muutoksia. Keittiöportaan komerotilat poistettiin. Muutostöiden jälkeen kolmannessa kerroksessa oli

toimistohuoneita, osastopäällikön huone, neuvotteluhuone, piirtämö, notaari, konekirjoitushuone, kahvio ja varasto. Suunnittelusta vastasi Uudenmaan läänin lääninrakennustoimiston arkkitehti Aarno Raveala.¹¹⁸ Muutostöiden taustalla oli Lääkintöhallituksen henkilökunnan määrän kasvaminen, jolloin toimintoja oli pakko siirtää eri puolille kaupunkia. Tarkastus- ja apteekkiosastojen sekä koulutuskeskuksen muutettua jo aiemmin Tehtaankatu 1:n rakennukseen toteutettiin 1960-luvun alussa uusi toimitilajärjestely. Terveystoiminta-osasto muutti Rikhardinkatu 2:een ja talousosasto Ete-lä-Makasiinikatu 4:een. Muut Lääkintöhallituksen osastot jäivät Aleksanterinkadulle. Lääkintöhallitus viipyi Rikhardinkatu 2:n tiloissa aina vuoteen 1968 asti, jolloin kaikki hajasijoitetut osastot muuttivat omaan Ympyrätalon uudisrakennukseen.¹¹⁹

Muita 1960-luvun alkupuolen muutoksia, asuinnoista virastotiloja

Vuosina 1961–1962 muutettiin Rikhardinkatu 2:n toisen kerroksen itäpäädyn tiloja. Kadunpuoleinen huone jaettiin väliseinällä kahdeksi

116 Rakennuslain 42 § 2 momentin 3 kohdan ja saman pykälän 3 momentin mukainen rakennuskielto.

117 Tieto on peräisin rakennusluvan 3-867-A-66 asiakirjoista. RakVV.

118 11.3.1961 vahvistettu rakennuslupa Ke-330-C-61. Loppukatselmus 29.4.1961. RakVV.

119 Tiitta 2009, 354-357.

toimistohuoneeksi. Eteisestä laskettiin 20 neliömetrin alalta kattoa, joka verhoitiin kipsoniitilla puurungon varaan. Käytävän päässä oleva holvi purettiin ja sen paikalle siirrettiin wc-tilat. Pääsuunnittelijana oli Uudenmaan läänin lääninrakennustoimiston arkkitehti Aarno Raveala. Rappuun avattiin varauuskäynti ja huoneiden välisiä ovia suljettiin muuraamalla ne umpeen.¹²⁰

Vuonna 1963 purettiin neljännen kerroksen viiden huoneen ja keittiön asunnossa kevyitä väliseiniä ja rakennettiin uusi wc, kylpyhuone ja komeroita. Suunnittelutyö tehtiin Uudenmaan läänin lääninrakennustoimistossa. Pääsuunnittelijana oli lääninarkkitehti Aarno Raveala.¹²¹

Erillisellä rakennusluvalla muutettiin vuonna 1963 toisen kerroksen länsipäädyn asuinhuoneisto virastotilaksi. Katot laskettiin kolmeen metriin. Vanha wc ja kylpyhuone purettiin ja paikalle rakennettiin uudet wc:t. Saliin rakennettiin uusi väliseinä, väliovi muurattiin umpeen. Käytävän ovet pienennettiin ja rakennettiin uusi ovi. Kaapisto korvattiin uudella. Olo- ja makuuhuoneen väliovi rakennettiin umpeen. Suunnittelutyö tehtiin Uudenmaan läänin lääninrakennustoimistossa.¹²²

Talvella 1963–1964 muutettiin toisessa ja viidennessä kerroksessa kummassakin yksi asuinhuoneisto toimistohuoneiksi. Vanhoja väliseiniä purettiin ja rakennettiin uusia. Suunnittelutyö tehtiin Rakennushallituksessa. Pääsuunnittelijana oli arkkitehti Annikki Virtanen, rakennesuunnittelijana diplomi-insinööri Aarne Oksanen, saniteettisuunnittelijana apulaisinsinööri Aarne Oksanen ja sähkösuunnittelijana apulaisinsinööri Teppo Juvonen. Huonekorkeus muuttui. Alkuperäinen huonekorkeus oli noin 3,27 metriä, ja muutostöiden jälkeen huoneesta riippuen 2,7 tai 3 metriä. Eteistilojen kattoja laskettiin. Alaslaskettujen kattojen pintaverhous tehtiin Kipsonit-levyillä, kantavina rakenteina käytettiin muototeräksiä. Toimistohuoneiden alaslaskettujen kattojen pintaverhous tehtiin kuitulevyillä. Vanhoja kakluuneja ja puuhelloja purettiin. Tiloissa oli luonnollinen ilmanvaihto.¹²³

Helmikuussa 1966 ensimmäisen kerroksen porttikäytävän viereisessä myymälätilassa erotettiin kaksi jäähdytyshuonetta myymälätilasta sekä muutettiin wc:n oven paikkaa. Samassa kerroksessa oleva pesutupa muutettiin varastoksi purkamalla pesutuvan pesuallas ja pyykkipata. Suunnittelutyö tehtiin Uudenmaan läänin lääninrakennustoimistossa.¹²⁴

1966–1967 Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n muutos liike- ja toimistorakennuksiksi

Uusi valtion henkilöstöä koskeva eläkelaki säädettiin vuonna 1966. Laki tuli voimaan vuoden 1967 alusta.¹²⁵ Uusi 1967 laki toi tullessaan anomusten ruuhkautumista ja eläkeosaston henkilökuntaa jouduttiin kasvattamaan.¹²⁶ Eläkeosasto toimi Perhe-eläkerahastolta periytyvässä talossa Kasarmikatu 42:ssa.¹²⁷ Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n rakennusten asuntojen muuttaminen 1960-luvun kuluessa virastotiloiksi liittyi tähän Valtiokonttorin eläkeosaston henkilökunnan määrän kasvuun.

Heinäkuussa 1966 aloitettiin Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n muutostyöt, joissa rakennuksissa vielä jäljellä olleet asunnot muutettiin virastoiksi. Pääsuunnittelijana oli Rakennushallituksen arkkitehti Annikki Virtanen. Molempien rakennusten neljännessä ja viidennessä kerroksessa muutettiin huonejakoa purkamalla asuinhuoneistotiloja ja rakentamalla toimistohuoneistojen toimisto-, neuvottelu, arkisto-, varasto- ja muita aputiloja. Huomioon ottaen jo aiemmat käyttötarkoituksen muutokset muuttui koko rakennus asuinrakennuksesta liike- ja toimistorakennukseksi, jolloin koko rakennuksessa tehtiin paloturvallisuusmääräysten mukaisia muutoksia.

Neljännessä ja viidennessä kerroksessa tehtiin väliseinämuutoksia vanhoja seiniä purkaen ja uusia, puolen kiven muurattuja ja rapattuja sekä lastulevyisiä väliseiniä rakentaen. Vanhojen rapattujen seinien tapetit poistettiin, tasoitettiin sekä maalattiin lateksimaalilla. Rikhardinkatu 2:n neljännen kerroksen huoneiden 426 ja 429 purettujen väliseinien sydänmuurien puoleiseen päähän valettiin betonipilarit, jotka saivat tuensa alemman kerroksen vastaavasta seinästä. Piliarien ja ulkoseinien varaan kiinnitettiin betonoidut

120 14.3.1961 vahvistettu rakennuslupa Ke-1825-C-61. Loppukatselmus 26.11.1962. RakVV.

121 28.2.1963 vahvistettu rakennuslupa Ke-27-C-63. Loppukatselmus 11.3.1965. RakVV.

122 13.8.1963 vahvistettu rakennuslupa Ke-1128-C-63. Loppukatselmus 16.10.1968. RakVV.

123 14.11.1963 vahvistettu rakennuslupa Ke-1730-C-63. Loppukatselmus 6.2.1964. RakVV.

124 8.2.1966 vahvistettu rakennuslupa 3-126-C-66. Loppukatselmus 16.10.1968. RakVV.

125 Mattila 2005, 142-143.

126 Blomstedt 1976, 145-146.

127 Blomstedt 1976, 148-151.

muototeräskiskot. Aukkoja tuettiin. Lattiat korjattiin. Parkettilattiat höylättiin, vahattiin ja kiillotettiin. Muista lattioista poistettiin pintamateriaali. Rikhardinkatu 2:n puiset linoleumalustat höylättiin ja niihin kiinnitettiin kovalevy. Neljännen ja viidennen kerroksen kaikkien korjattavien huoneiden – käytävätiloja lukuun ottamatta, joihin tehtiin Kipsonit-katot – katot laskettiin noin kolmeen metriin ja käytettiin puukuitulevyjä puisin tukirakentein. Vanhoja ovia korjattiin ja osin korvattiin uusilla. Karmit ja kynnykset tehtiin männystä, kynnykset varustettiin alumiinisella kynnykslistalla. Asennettiin palo-ovia. Porrashuoneen vanhat lasiovet säilytettiin, mutta niiden sisäpuolelle muurattiin puolen kiven seinä, johon kiinnitettiin ovet. Missä vanhan, 2,5 metriä oven tilalle tuli uusi ovi, valettiin aukon yli betonipalkki ja sen yläpuolelle jäävä aukko muurattiin umpeen. Ikkunat kunnostettiin ja sisäpuiteisiin asennettiin tiivisteet. Myös ikkunanapenkit kunnostettiin. Keittiö- ja kylpyhuonekalusteita uusittiin sekä hankittiin vaatenaula-koita ja arkistohyllyjä. Tehtiin sisämaalaus- sekä LVIS-töitä. Rikhardinkatu 2:n osalta muutostyöt hyväksyttiin käyttöön maaliskuussa 1967.¹²⁸

Ennen muutostöitä vuonna 1966 rakennuksissa oli 68 prosenttia liike- ja toimistotiloja. Muutostöiden jälkeen huoneistot ja huonetilat jakautuivat taloissa seuraavasti:

toimistotiloja	1812 m ²
liikehuoneistoja	441 m ²
asunto (2 h + kk)	42 m ²
varastotilaa	245 m ²
teknisiä tiloja (lämpökeskus, puhelin-keskus ym.)	90 m ²
kaikki yhteensä	2630 m²

128 Valtion talon Kasarmikatu 42 – Rikhardinkatu 2 4. ja 5. kerroksissa ja kellarissa suoritettavien muutos- ja korjaustöiden rakennustyöselitys. Sk.

Rakennuspaikan sallittu rakennusoikeus oli 4324,16 m². Toimenpiteiden jälkeen rakennusoikeudesta oli käytetty 4059 m².¹²⁹ Muutostyöt eivät vaikuttaneet julkisivuihin. Yliarkkitehti Toivo Heimo totesi 6.4.1966 päivätyssä tontin palokuorma- ja autojen paikoitukseen liittyvässä selvityksessä, että rakennukset ovat rakennustaiteellisesti arvokkaita ja että Rikhardinkatu 2 kuului suojeltavaksi esitettyihin rakennuksiin. Kasarmikatu 42 oli J. S. Sirénin suunnittelema ja rakennuksen kunto oli hyvä. Rakennuksia ei voitu näistä syistä purkaa, joten rakennusasetuksen 56 pykälän edellyttämiä autopaikkoja ei ollut mahdollista korjata ja muutostöiden yhteydessä rakentaa tontille. Rakennustoimenpiteen yhteydessä sijoitettiin pihalle kuitenkin kaksi auton pysäköintipaikkaa.¹³⁰

1969 Pihakannen alainen kylmä kellari lämpimäksi
Vuonna 1969 pihakannen alla olevat, 1933 rakennetut kellaritilat muutettiin lämpimiksi vuorivillaeristämällä ja neljänneskiven sisäpuolisella tiilirevetoinnilla. Ilmanvaihtona oli koneellinen sisäänpuhallus.¹³¹ Yläpohja uusittiin ja tehtiin väliseinämuutoksia. Suunnittelutyö tehtiin Uudenmaan läänin lääninrakennustoimistossa.¹³² Vuonna 1969 astuivat voimaan uusi perhe-eläkelaki ja uusi eläkelaki valtionapulaitoksille, jolloin anomusten määrä kasvoi entisestään.¹³³ Myös arkistomateriaalin määrä kasvoi ja on todennäköistä, että varastoa käytettiin Valtiokonttorin eläkeosaston arkistona.

129 22.7.1966 vahvistettu rakennuslupa 3-867-A-66. Loppukatselmus pidettiin Rikhardinkatu 2:n osalta 11.3.1967, Kasarmikatu 42:n osalta 29.3.1967. RakVV.

130 Yliarkkitehti Toivo Heimon 6.4.1966 päivätty selvitys tontin palokuormasta ja autojen paikoituksesta. RakVV.

131 Seija Linnanmäki, Rakennusten historiaa Kasarmikatu 42/ Rikhardinkatu 2. Museoviraston restaurointiyksikkö, 6.4.1999. Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta –rekisteri. MV.

132 5.8.1969 vahvistettu rakennuslupa 3-1582-C-69. Loppukatselmus 5.8.1969. RakVV.

133 Blomstedt 1976, 145-146.

Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n julkisivut Rikhardinkadulle. Kuva on mahdollisesti 1960-luvulta. Valokuvaaja: Simo Rista. HKM KA.

Vuonna 1974 otetussa valokuvassa Rikhardinkatu 2:n pihan puoleisessa julkisivussa näkyvät vielä sivuportaan ikkunat ja parvekkeet, jotka purettiin 1999. Katolla ei vielä ollut suuria ilmanvaihtolaitteistoja. MV.

1970-luku

Vuonna 1971 muutettiin Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen länsipäädyn myymälähuoneisto toimistohuoneiksi¹³⁴ ja neljännessä kerroksessa tehtiin väliseinä- ja ovimuutoksia. Uudet seinät olivat puurunkoisia ja lastulevyillä levytetyjä. Pääsuunnittelijana oli Uudenmaan piirirakennustoimiston arkkitehti Jorma Aho.¹³⁵

Vuonna 1974 tehtiin pintakunnostustöitä Uudenmaan piirirakennustoimiston suunnitelmien mukaan. Kolmannessa ja neljännessä kerroksessa parannettiin Akustokarhu-levyllä toimistohuoneiden välistä ääneneristystä, kunnostettiin vesoja ja purettiin muutama kiinteä komero.¹³⁶

Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa oli 1970-luvulla Valtiokonttorin sekä valtiovarainministeriön tiloja.¹³⁷ Valtiovarainministeriön osastoista ainakin palkkaosasto toimi rakennuksessa.

Vuonna 1976 rakennettiin kolmanteen kerrokseen uudet wc-tilat ja kolme huonetta jaettiin väliseinällä. Muutamia väliseiniä purettiin ja ovi-aukkoja muurattiin umpeen. Suunnittelutyö tehtiin Uudemaan piirirakennustoimistossa.¹³⁸

134 21.5.1971 vahvistettu rakennuslupa 3-917-C-71. Loppukatselmus 21.5.1971. RakVV.

135 10.9.1971 vahvistettu rakennuslupa 3-1729-C-71. RakVV.

136 Seija Linnanmäki, Rakennusten historiaa Kasarminkatu 42/ Richardinkatu 2. Museoviraston restaurointiyksikkö, 6.4.1999. Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta -rekisteri. MV.

137 Ollila & Toppari 1975, 111.

138 29.4.1976 vahvistettu rakennuslupa 3-308-C-76. Loppukatselmus 22.7.1976. RakVV.

Rikhardinkatu 2:n julkisivu kuvattuna vuonna 1989. Kuvan oikeassa laidassa oleva naapurirakennus Rikhardinkatu 4 - Korkeavuorenkatu 41 on vuonna 1890 valmistunut uusrenessanssitalo. Molemmat rakennukset ovat viisikerroksisia, mutta rakennusten räystäslinjat eivät ole samalla korkeudella. Valokuvaaja: Marjaana Kella. MV.

1980-luku

1980 Rikhardinkatu 2 suojellaan asetuksella

18. syyskuuta 1980 suojeltiin Rikhardinkatu 2:n rakennus valtioneuvoston päätöksellä, asetuksella 278/65. Nykyinen voimassa oleva asetus on 480/85. Suojelupäätös ei sisällä erityisiä suojelumääräyksiä eikä muutoinkaan rajoita suojelun kohdentumista.

1982 Tontin eteläreunan perustusten vahvistustyöt

Vuonna 1982 rakennettiin etelän puoleiselle naapuritontille 6 Hotelli Rivolin uudisrakennusta,

jonka perustustöihin liittyi louhintaa. Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n rakennusten perustuksia vahvistettiin juotetuilla pulteilla, injektoinilla ja ruiskubetonoinnilla tontin 6 vastaisella rajalla.¹³⁹ Jossain vaiheessa 1980- tai 1990-lukua talon käyttäjäksi tuli puolustusministeriö.

139 7.3.1983 vahvistettu rakennuslupa 3-2698-C-82. Loppukatselmus 5.8.1983. RakVV.

1990-luku

1997 Omistajaksi valtio, Museovirastolta suojelulausunto Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan omaisuus siirtyi 31. tammikuuta 1997 valtiolle lailla 696/56 ja Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2 kiinteistön omistajaksi tuli valtio.¹⁴⁰

Rakennukset olivat vapautuneet puolustusministeriön käytöstä. Valtion Kiinteistölaitos harkitsi kiinteistön myymistä ja pyysi 17.9.1997 lausuntoa Museovirastolta Rikhardinkatu 2:n suojelutavoitteista ja suojelumääräyksistä.¹⁴¹

Museovirasto kirjasi rakennuksen suojelutavoitteet ja -määräykset 7. marraskuuta 1997 annetussa lausunnossaan: ”Rakennusta ei saa purkaa; rakennuksen ulkoasu (katujulkisivu) tulee säilyttää nykyisellään; rakennuksen sisätiloihin voidaan tehdä muutoksia. Muutokset on toteutettava siten, että alun perin suurihuoneistoiseksi suunnitellun asuinkerrostalon pohjakaavalliset ominaispiirteet säilyvät.” Suojelumääräysten soveltamisen ja niistä poikkeamisen osalta Museovirasto viittasi rakennussuojelulain (607/1985) 6 §:n 3. momenttiin.¹⁴²

1999–2000 Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42:n kiinteistön peruskorjaus

1998 Valtion kiinteistölaitos luopui kiinteistön myyntisuunnitelmista ja päätti kunnostaa rakennukset valtion käyttöön.¹⁴³ Peruskorjaus- ja muutostöiden aikana vuosina 1999–2000 Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n tilat peruskorjattiin oikeusministeriölle. Rakennukset oli kaavoitussuunnitelmassa katsottu kaupunkikuvallisesti arvokkaiksi, ja tontilla oli voimassa rakennuskielto. Museoviraston lausunnossa vuodelta 1999 peruskorjauksen pääpiirustuksiin ehdotettiin joitakin muutoksia. Käsitelty korjaussuunnitelma oli sovussa rakennusten suojelutavoitteen kanssa lukuun ottamatta kahta Kasarmikatu 42:n pääsisäänkäynnin ehdotettua muutosta, joiden osalta suunnitelmaa oli tarkistettava.¹⁴⁴

140 Lainhuuto 706/31.1.1997/139.

141 Diarointipäivämäärä 23.9.1997, diaarinumero 039/601/1997 Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta –rekisteri, Virastotalo Rikhardinkatu 2:n kohdetiedot.

142 Lausunto 39/601/1997, 20.1.2010 Museoviraston huomautukset Virastotalo Rikhardinkatu 2:n seurannasta. Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta –rekisteri, Virastotalo Rikhardinkatu 2:n kohdetiedot.

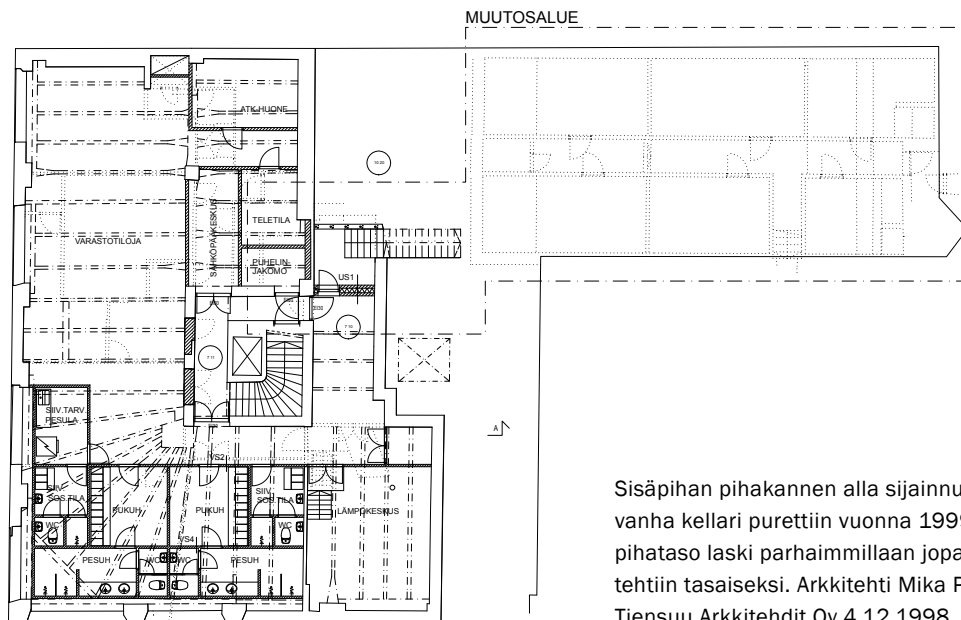
143 Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta –rekisteri, Virastotalo Rikhardinkatu 2:n kohdetiedot.

144 Lausunto 99/601/1999, 20.1.2010 Museoviraston huomautukset Virastotalo Rikhardinkatu 2:n seurannasta. Kulttuuriympäristön tulosalueen asianhallinta –rekisteri, Virastotalo Rikhardinkatu 2:n kohdetiedot.

Rakennuttaja:	Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos, Uudenmaan kiinteistöalue
Rakennuttajakonsultti:	Engel rakennuttamispalvelut Oy
Pääsuunnittelija:	Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy
Rakennesuunnittelija:	Rakennusinsinööri-toimisto Salmivalli Oy
LVI-suunnittelija:	AIR-IX LVIS Oy
Sähkösuunnittelija:	Insinööri-toimisto Olof Granlund Oy
Turvasuunnittelija:	Insinööri-toimisto Heikki Iso-Kuusela Oy
Maalaussuunnittelija:	Asiantuntijamestarit Oy
Käyttäjän edustaja:	Oikeusministeriö
Alihankkijoita:	Rakennusliike Sulo Lipsanen Oy Järvenpään Putki- ja Metallityö Oy IV-Ilmastointihuolto Oy Tekmanni Oy Computeec Oy

Rikhardinkatu 2:n porttikäytävän viereinen keittiöporras sekä sen yhteyteen 1933 rakennetut Kasarmikatu 42:n portaat purettiin ja tiloihin rakennettiin wc-tilat sekä uusi Koneen henkilöhissi, jonka koneisto sijoitettiin kuiluun. Hissi johtaa ensimmäisestä viidenteen kerrosten osalta molempiin rakennuksiin ja ullakkokerroksessa Rikhardinkatu 2:n puolelle. Hissikuilun sivuseinät rakennusten liitoskohdassa valettiin teräsbetonista. Vanha kellarin lämpökeskuksesta katolle nouseva tiilinen keskuslämmityspiippu purettiin. Uusi hissiaula rakennettiin siten, että Kasarmikatu 42:n sisätiloja laajennettiin ensimmäisen kerroksen osalta viisi neliometriä siirtämällä pihajulkisivun syvennyksen lasiseinää. Kaupunkisuunnitteluvirasto puolsi lausunnossaan lasiseinää ja totesi, ettei ole estettä lasiseinää siirtämällä kasvattaa käytettyä kerrosalaa. Koska Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n rakennusten lattiat ovat eri korkeudella ja sisätilat haluttiin yhdistää, rakennettiin rakennusten toiseen, kolmanteen, neljänteen ja viidenteen kerroksiin uudet osastoidut suorat teräsbetoniportaot, joiden pintaan tuli betonimosaiikkilaatoja. Portaot rakennettiin hieman vinoon kulmaan suhteessa muutoin täysin suorakulmaiseen koordinaatistoon rakennettuihin talojen rakennusosiin. Porras osastoitiin palo-ovien.¹⁴⁵

145 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmuksella 15.6.2000. RakVV.

Sisäpihan pihakannen alla sijainnut, 1933 rakennettu vanha kellari purettiin vuonna 1999, minkä seurauksena pihataso laski parhaimmillaan jopa 2,4 metriä. Uusi piha tehtiin tasaiseksi. Arkkitehti Mika Penttinen, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy 4.12.1998. Sk.

Huonetilojen käyttötarkoituksia muutettiin ja huoneiden välisiä oviaukkoja muurattiin umpeen, joitakin 1960-luvulla tehtyjä kevyitä väliseiniä purettiin ja rakennettiin uusia. 1960- ja 1970-luvuilla tehtyjä alas laskettuja kattoja sekä vanhoja wc-tiloja purettiin ja rakennettiin uusia.¹⁴⁶ Vanhoihin kantaviin tiilisiin väliseiniin tehtiin oviaukkoja, joiden yläreunat vahvistettiin raudoitettulla betonivalulla. Vanhat välipohjat ja yläpohjat säilytettiin. Vanha alapohja purettiin osin ja korvattiin uudella maanvaraisella betonilaatalla. Vanhat ensimmäisen kerroksen tiiliholvit säilytettiin. Väli- ja yläpohjat olivat puurakenteisia ja ne säilytettiin. Yläpohjan täyteenä on rakennusjätettä, yläpohjarakenteet säilytettiin. Rakennukseen asennettiin koneellinen ilmastointi. 1960- ja 1970-luvuilla rakennetut alas lasketut katon purettiin ja korvattiin uusilla. Kanavistoa sijoitettiin uusien, alas laskettujen kattojen suojiin. Ilmanvaihtokonehuone sijoitettiin ullakolle rakennettiin teräsrunkoinen ilmastointikonehuone.¹⁴⁷

Sisäänkäyntihalli ja porrashuoneet maalattiin. Arkkitehti Jyrki Tiensuu totesi 16. marrakuussa 1999 pidetyssä työmaakokouksessa, että Rikhardinkadun portaikon mahdollinen konservointi voi tulla vielä myöhemässä vaiheessa toteuttavaksi, joten esille otettujen maalausten dokumentointia täytyisi täydentää. Sovittiin, että

arkkitehti antaisi asiasta tarkemmat ohjeet, jos lisädokumentoitatarvetta on.¹⁴⁸

Käytävä- ja toimistotiloihin asennettiin harmaata muovimattoa sekä kanelin, oranssin, vihreän turkoosin, lilahtavan sinisen sekä marjapuuron punaisia linoleum-mattoja. Molempien rakennusten kosteiden tilojen seinälaattoina käytettiin Pukkila Colorin vaalean harmaita tai sinisiä laattoja, Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen saunaosastolla Höganäs Sydneyn vaalean turkooseja laattoja. Kosteiden tilojen lattioihin asennettiin Pukkila Natura -merkkisiä vaalean harmaita ja punaisia ruudutettuja laattoja sekä Pukkila Höganäs in valkoisia ja vaalean harmaita laattoja.¹⁴⁹ Osaan toimistohuoneita asennettiin parkettilattia.

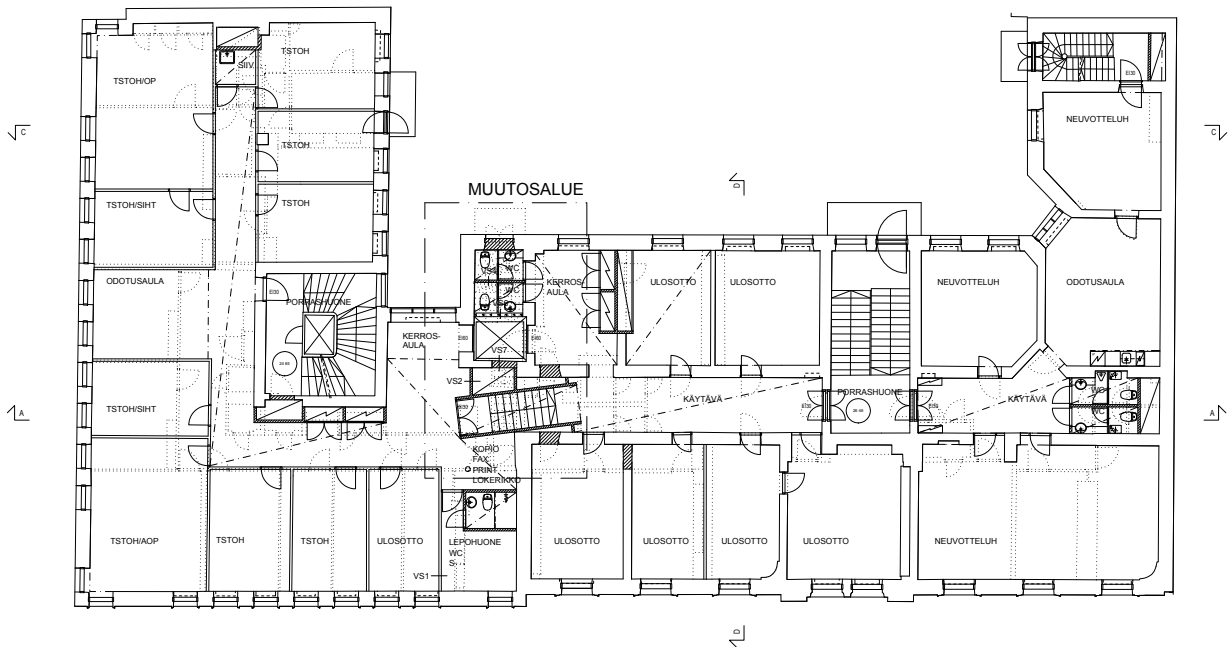
Merkittävä vuosina 1999–2000 tehty muutos oli, kun sisäpihan alla olleet kellaritilat purettiin ja pihamaan tasoa laskettiin. Muutostöiden yhteydessä pihamaan tasoa laskettiin huomattavasti, suurimmillaan jopa 2,4 metriä, ja Rikhardinkatu 2:n pihan puoleisiin seiniin valettiin uudet betonisokkelit aiempaa matalammalle. Pihan ja porttikäytävän vanhat päällysteet poistettiin ja alueet tasattiin siten, että pintavedet johtuvat aina rakennuksesta pois päin kaivoihin. Piha-alue päällystettiin punaisella graniittinupukiveyksellä. Pihalle valettiin eteläreunaa vasten uusi betoninen tukimuuri, johon tehtiin köynnöksiä varten mäntyiset tukitangot. Muurin eteen istutettiin köynnöshortensioita, alppikärhöjä, siperiankärhöjä

146 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmus 15.6.2000. RakVV.

147 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmus 15.6.2000. RakVV.

148 16.11.1999 päivätyistä hankkeen Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2 peruskorjaus työmaakokouspäiväkirjasta numero 11. Sk.

149 Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2 peruskorjauksen rakennusselitykset 1999, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy. Sk.

Viidennen pohjapiirros. Kuvaan on merkitty pisteiviivoin puretut rakenteet. Arkkitehti Mika Penttinen, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy 4.12.1998. Sk.

sekä muita kasveja.¹⁵⁰ Pihasiiven keittiöportaan sisäänkäynti ja pihatason laskun jälkeen niin korkealle, että sen edustalle rakennettiin julkisivuun kiinnitetty teräksinen ulkoporras, jonka alle sijoitettiin pyöräteline. Myös pääportaasta pihalle oleva sisäänkäynti uudistettiin. Rakennuksen sisäkulmassa ollut katos purettiin. Pihalle rakennettiin uusi teräsrakenteinen, metalliverhoilu jätehuone.¹⁵¹ Pihan itäpäättyyn rakennettiin uusi pesubetonilaattapintainen teräsbetoninen ulkoporras, joka johtaa Kasarmikatu 42:n kellarikerrokseen.

Kaiken kaikkiaan peruskorjaustyöt olivat rakennusten historian suurimpia muutostöitä, mutta julkisivut säilyivät pääpiirteissään ennallaan. Katujulkisivuun ei tehty muutoksia, mutta vanhoja ikkunoita ja ovia kunnostettiin, osa ikkunoista uusittiin. Porttikäytävän portti kunnostettiin ja käytävän lattianpintaa nostettiin ja ovet uusittiin. Sisäpihan puolella puretun keittiöportaan ikkunat ja ovet parvekkeineen purettiin ja aukot muurattiin umpeen. Toinen pääportaan parvekkeista lasitettiin. Ikkunoita uusittiin vanhoja malleja soveltaen kolmilasisisiksi, kaksipuitteisiksi, joissa sisäpuutteeseen tuli kaksilasinen

umpiolasielementti. Karmit ja puitteet tehtiin männystä. Sisäjulkisivujen muutoskohdat rappattiin kolmikerrosrappauksena. Vesikattorakenteet säilytettiin ja vahvistettiin tarvittaessa. Uudet metallirakenteet olivat mustaksi maalattua kuumasinkittyä peltiä. Vanhat palotikkaat poistettiin ja vesikatolle tehtiin teräksiset huoltosillat LVIS-laitteille ja laitteet kannatettiin teräs- ja puurakenteisin tuennoin ullakon lattiasta. Vanhat muuratut piiput ullakolla ja vesikatolla säilytettiin osin. Vanhat hormit olivat pääosin tiilihormeja, jotka olivat pois käytöstä. Hormeihin tehtiin tarkistusluukut. Rikhardinkatu 2:n vanhat kaakeliuunit tarkistettiin käyttökuntoon ja hormit putkitettiin teräsputkella. Kattoristikot säilytettiin. Ullakolla ja vesikatolla tehtiin lämmöneristystöitä.¹⁵²

Kaikkien toimenpiteiden muutosalue oli 495 neliometriä, josta laajennuksen osuus oli viisi neliometriä. Rakennusten rakenteellinen paloturvallisuusluokka oli P1, suojaustasoluokka.¹⁵³ Loppukatselmus pidettiin kesäkuussa 2000.¹⁵⁴

150 Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2 peruskorjauksen rakennusselitykset 1999, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy. Sk.

151 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmus 15.6.2000. RakVV.

152 Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2 peruskorjauksen rakennusselitykset 1999, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy. Sk.

153 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmus 15.6.2000. RakVV.

154 23.3.1999 vahvistettu rakennuslupa 3-4964-98-B. Loppukatselmus 15.6.2000. RakVV.

Peruskorjaustöiden valmistuttua vuonna 2000 muutti sekä Rikhardinkatu 2:n että Kasarmikatu 42:n käyttäjäksi oikeusministeriö. Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen liiketilan vuokraajaksi tuli Käherryshuolto Oy.¹⁵⁵ Oikeusministeriö on edelleen Rikhardinkatu 2:n pääkäyttäjänä. Käherryshuolto Oy poistui liiketilasta vuonna 2011, jonka jälkeen uusi vuokralainen Kauneussalonki Helsinki teki tiloissa pintaremonttia, joiden tekemiseen ei liittynyt rakennuslupaa. Vuoden 2015 kesällä kauneussalongin ulko-ovi vaihdettiin vetoisuuden vuoksi uudeksi, uudenmalliseksi teräslasioveksi.

Vuonna 2003 tuli Kasarmikatu 42/Rikhardinkatu 2:n hallinnoivaksi viranomaiseksi Senaatti-kiinteistöt.¹⁵⁶

Rikhardinkatu 2:n rakennukselle on lisätty 26. syyskuuta 2008 alkaen arvokiinteistö-merkintä.¹⁵⁷

Vuodesta 2003 alkaen on hallinnoivana viranomaisena toiminut Senaatti-kiinteistöt.

Oikeusministeriöllä on tällä hetkellä käytössään kolme toimipistettä Helsingissä. Kasarmikatu 42:n/Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa sijaitsevat oikeusministeriön oikeushallinto-osasto, demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö sekä kansainvälinen yksikkö. Tiloja käytti aiemmin myös valtakunnanvoudinvirasto, mutta se muutti 2010-luvulla pois. Naapurustossa sijaitsevassa Kasarmikatu 25:n rakennuksessa sijaitsevat oikeusministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö. Mannerheimintie 4:n rakennuksessa on ministeriön kriminaalipoliittinen osasto. Oikeusministeriön päärakennuksessa Eteläesplanadi 10 käynnistyivät kesällä 2015 muutostyöt, joiden alta oikeusministeriön henkilökunta muutti kesäkuussa 2015 väliaikaisesti Kasarmikatu 25:n ympäristöministeriöltä vapautuneisiin väistötiloihin. Muutto koski vain Eteläesplanadi 10:ssä työskenteleviä. Eteläesplanadi 10:n muutostöiden tavoitteena on pienentää oikeusministeriön toimitilakustannuksia ja tiivistää tilankäyttöä siten, että ministeriön koko henkilöstö voi jatkossa sijoittua yhteisiin tiloihin Eteläesplanadi 10:een. Toimitilojen tehostaminen toteutetaan valtioneuvoston uuden toimitilastrategian linjausten

mukaisesti. Oikeusministeriö palaa takaisin Eteläesplanadi 10:n uusittuihin tiloihin kesällä 2016, jolloin oikeusministeriön toiminta myös Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n rakennuksissa päättyy.¹⁵⁸

Vuoden 1961 rakennuskieltoa jatkettiin asema-kaavan muuttamisen takia 15. syyskuuta 2014. Rakennuskielto päättyi 11. lokakuuta 2016.¹⁵⁹

Helsingin uutta yleiskaavaa varten on laadittu marraskuussa 2015 ehdotus, joka on lausuntakierroksella. Kaavaehdotuksessa Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n rakennukset kuuluvat liike- ja palvelukeskusta C1 -alueeseen, joka on määritelty ehdotuksessa seuraavasti: ”Palvelu-, liike- ja toimitilapainotteinen keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava pääsääntöisesti liiketilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöstään tehokkaampana ja toiminnallisesti monipuolisempaan. Liike- ja toimitilan kokonaisuus ei lähtökohtaisesti tule vähentää. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava keskustalle ominaisen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu.”¹⁶⁰

155 Rakennusselitys 1999. Sk.

156 MML.

157 22.10.2015 päivätty rakennusten Kasarmikatu 42:n perustietoraportti, jossa on viitattu myös lausuntoon MV 30.8.2012. Sk.

158 Valtioneuvosto.fi

159 Asemakaavamuutos 091-12293. Kiinteistörekisteriote 17.11.2015. Rekisteriyksikkö 91-3-52-3 Sampi-kortteli. Helsingin kaupungin kaupunkimittaosasto.

160 yleiskaava.fi, Helsingin uuden yleiskaavan ehdotus.

4.2 Muutoskaaviot

Rikhardinkadun julkisivun muutoskaavio

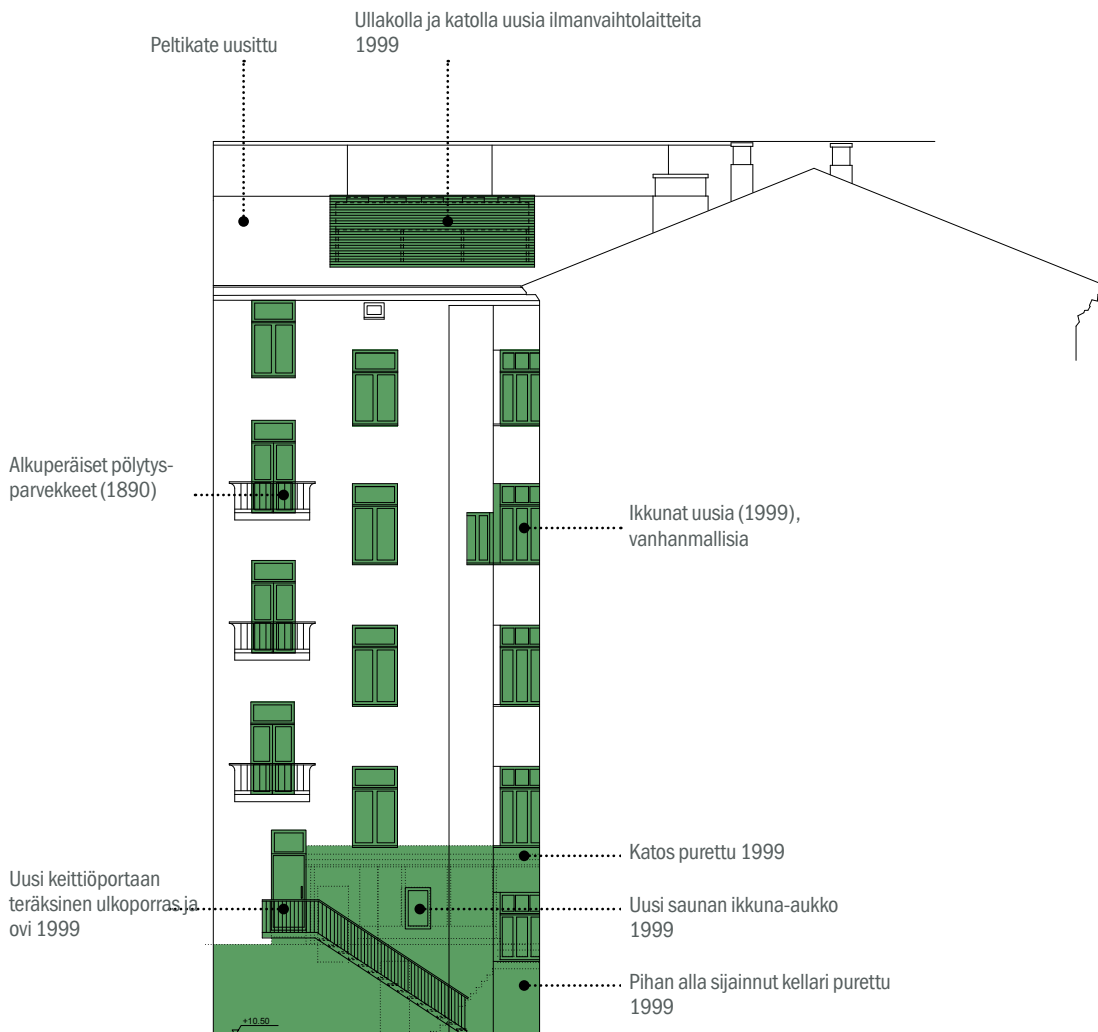

Katujulkisivu on hyvin säilynyt. Ensimmäisen kerroksen ikkunoita on uusittu ja kunnostettu, liiketilan ovi on vaihdettu uudentyypiseksi teräslasioveksi.

■ 1999–2000 muutokset

■ 2015 muutokset

Itäjulkisivun muutoskaavio

Pihasiiven itään suuntautuvaan julkisivuun kohdistuneet muutostyöt liittyvät lähinnä pihakannen ja sen alaisen kellarin purkamiseen vuonna 1999. Katolle on lisätty ilmanvaihtolaitteistoja. Muutoin julkisivu on hyvin säilynyt.

■ 1999–2000 muutokset

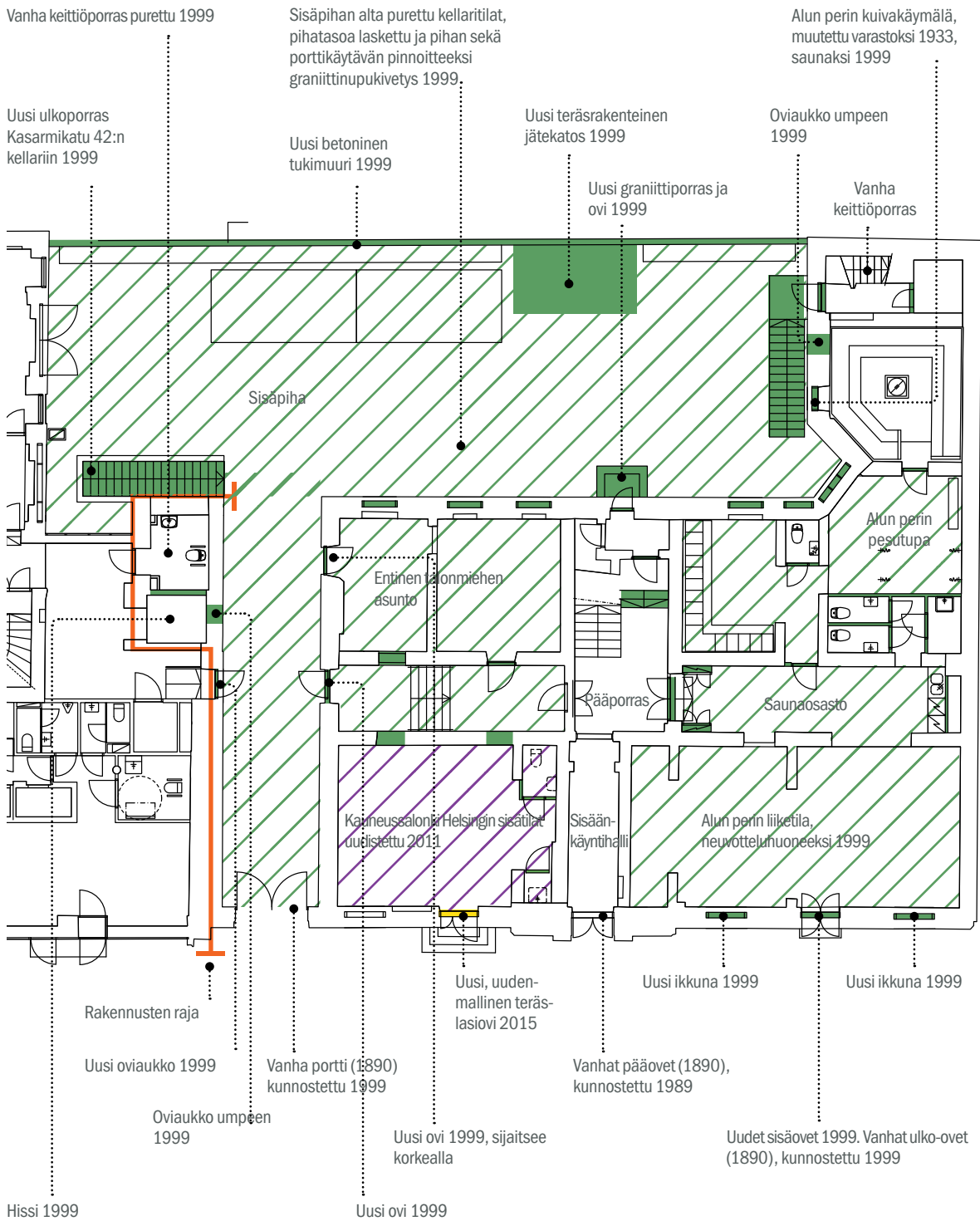
Eteläjulkisivun muutoskaavio

Etelän puoleisen pihajulkisivun ensimmäisen kerroksen muutokset liittyvät pihakellarin purkamiseen 1999, jolloin pihan taso on laskenut huomattavasti. Porttikäytävän viereinen keittiöporras parvekkeineen on purettu 1999. Katolle on asennettu uusia ilmanvaihtolaitteistoja.

■ 1999–2000 muutokset

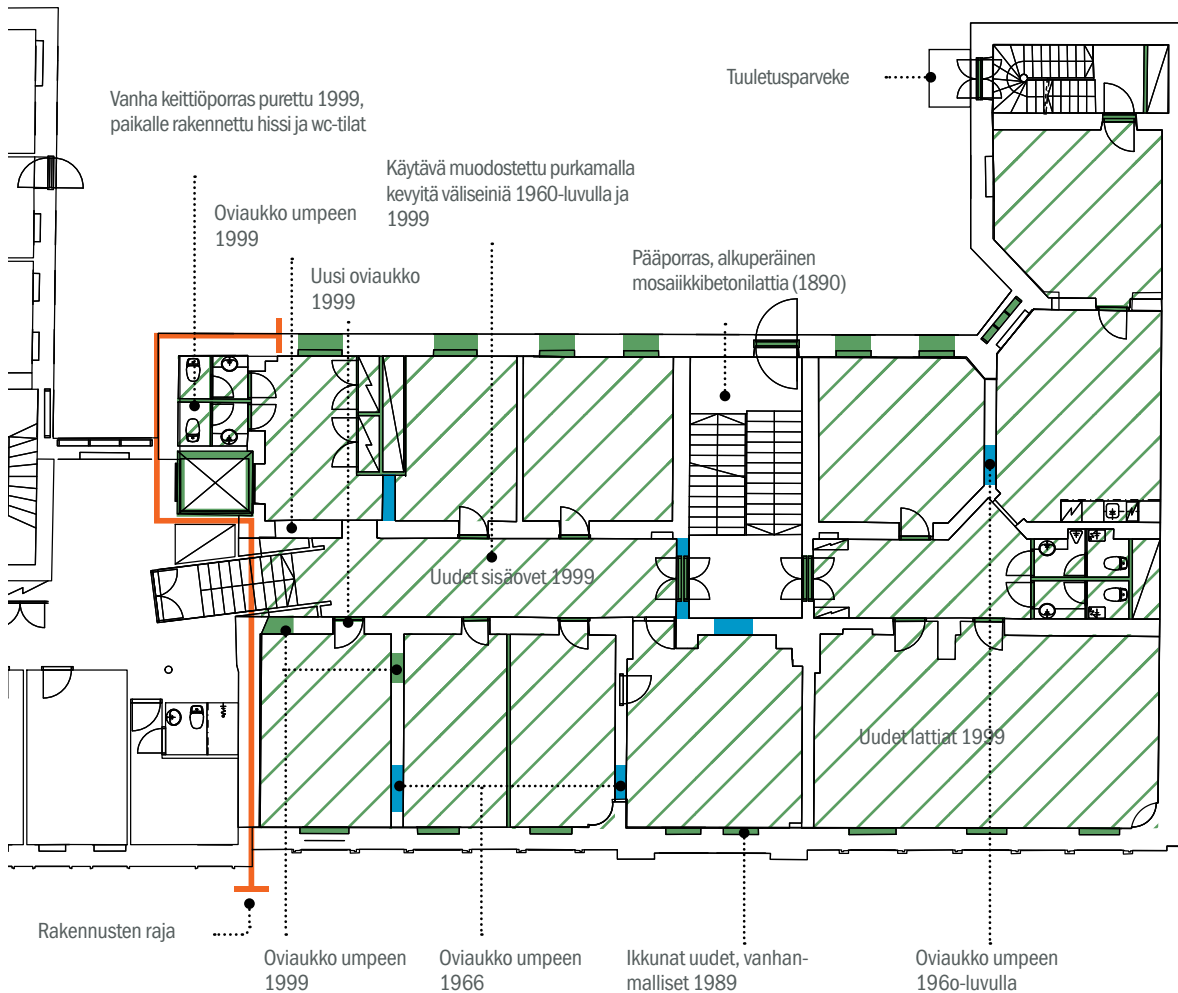
Ensimmäisen kerroksen muutoskaavio

Ensimmäisessä kerroksessa sijaitti alun perin kaksi liiketila kadun puolella, sisäpihan puolella talonmiehen asunto, pesula ja käymälä sekä keittiöporras. Nykyisin siellä sijaitsee yksi liiketila ja saunaosasto.

- 1960-luvun muutokset
- 1999–2000 muutokset
- 2011 muutokset
- 2015 muutokset

Viidennen kerroksen muutoskaavio

Viides kerros oli alun perin kahden suurasunnon käsittävä kerros. Nykyisin kerroksessa on toimistotiloja. Käytävätilat on muodostettu purkamalla joitakin poikittaisia seiniä.

- 1960-luvun muutokset
- 1999–2000 muutokset

Rikhardinkatu 2:n sisätilat on inventoitu 8. ja ulkotilat 11. tammikuuta 2016. Kohde on dokumentoitu valokuvaamalla 12. ja 15. tammikuuta 2016.

5.1 Ulkotilainventointi

Sijainti ja piha

Rakennus sijaitsee itään päin laskevan Rikhardinkadun varrella, sen eteläpuolella Sampi-korttelin koilliskulman tontin numero kolme länsiosassa.

Sisäpiha on kapea ja kolmelta sivultaan viisikerroksisten Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n siipien rajaama, etelään päin piha on avoimempi, mutta alaosassa on naapuritonttia vasten rakennettu tukimuuri. Piha on Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n yhteiskäytössä.

Kulkuyhteys sisäpihalle on Rikhardinkadulta porttikäytävän kautta. Lisäksi molemmista rakennuksista on yhteyksiä pihalle. Rikhardinkatu 2:n rakennuksesta pääsee nykyisin porttikäytävän ovesta, pääsiiven eteläjulkisivun puolelta pääportaan yhteydestä sekä pihasiiven keittiöportaan toisen kerroksen ovesta pihalle. Kasarmikatu 42:n ensimmäisen kerroksen valvomon tiloista on pariovet sisäpihalle, lisäksi hissiaulasta on yhteys porttikäytävään, josta taas pääsee pihalle. Pihan itäpäätyyn on 1999 rakennettu uusi, suora betoniporras, jonka askelmissa on pesubetonilaatat. Porrassaukkoa reunustaa betoninen tukimuuri, jonka päällä on RST-putkesta tehty käsijohde. Porras johtaa Kasarmikatu 42:n kellarikerrokseen.

Sisäpihalta on 1999 purettu maanalainen, itä-länsisuuntainen varastokellari. Maantaso oli ollut kalteva, itään päin viettävä. Purkamisen jälkeen pihan taso laski huomattavasti ja siitä rakennettiin tasainen. Samalla myös

porttikäytävän lattiatasoa laskettiin. Pihan laskeeminen aiheutti Rikhardinkatu 2:n pihan puolella ensimmäisen kerroksen sokkeli-, ovi- ja porrasmuutoksia. Piha päällystettiin 1999 nopakivillä, jotka ovat punagraniittia. Piha on etelänpuoleista naapuripihan tasoa matalammalla. Tontin eteläreunassa on korkea betoninen tukimuuri (1999), jonka pinta on maalaamaton ja sileä. Tukimuurin päällä on pystypinnainen metallikaide. Muuripintaan on kiinnitetty lasikuvalaisimia (1999). Muurin edustalla on kapea istutusvyöhyke, jossa kasvaa köynnöskasveja.

Sisäpihalla on kaksi varsinaista autopaikkaa, mutta pihalla näkyi inventoitaessa jopa seitsemän autoa. Pyöräteline (1999) sijaitsee Rikhardinkatu 2:n keittiöportaaseen johtavan uuden teräsportaan alla. Sisäpihan eteläsivua vasten on rakennettu 1999 uusi pulpettikattoinen, teräsrakenteinen jätekatos, jonka seinät on verhoiltu maalatuilla teräslevyillä.

Tilahahmo

Rikhardinkatu 2 on viisikerroksinen kivitalo, jonka Rikhardinkadun suuntainen pääsiipi on syvä ja harjakattoinen, kun taas sitä vasten kohtisuorassa oleva pihasiipi on kapea ja lyhyt sekä pulpettikattoinen. Siipien yhtymäkohta on sisäkulmastaan viistottu, jotta leikkauskohdan päällekkäiset huoneet saavat luonnonvaloa. Talon länsi- ja itäseinät on rakennettu kiinni naapurirakennuksiinsa.

Sokkeli

Rikhardinkatu viettää kohti itää, joten sokkelikorkeus vaihtelee. Kadun puoleinen sokkeli on sileää, punertavaa graniittia (1890-l.). Pääsisäänkäynnin molemmin puolin sokkelikivien pinta on rikutumpaa. Sokkeli tulee seinäpintaa ulommas ja sen yläosa on viistetty. Sokkelissa on pullosaumot, jotka on kunnostettu ainakin vuonna 1933.

Porttikäytävän sekä sisäpihan puolen sokkelit on uusittu 1999, kun pihanalainen kellari purettiin ja pihan pintaa laskettiin. Uudet sokkelit ovat sileää ja maalaamatonta betonia. Betonisokkeli tulee ulos seinäpinnasta ja sen päällä on vino pelti. Porttikäytävän ja sisäpihan puolella eteläjulkisivun kohdalla sokkeli on matala, sen sijaan pihasiiven itäjulkisivun sokkeli on korkea.

Julkisivut

Kadun puoleinen ja sisäpihan puoleiset julkisivut on käsitelty eri tavalla sekä pinnoiltaan että sommittelultaan.

Katujulkisivu

Katujulkisivu on lännen puoleisen naapuritalon Rikhardinkatu 4 kanssa samassa seinälinjassa, mutta idän puoleinen naapuri Kasarmikatu 42:n seinä on noin puoli metriä irti kadulle päin.

Seinät ovat rapatut ja maalatut. Katujulkisivu perustuu symmetriaan. Vain ensimmäisen kerroksen osalta on pientä epäsymmetriaa. Julkisivu on uusrenessanssille tyypillisesti koristeellinen. Pääsisäänkäynti sijaitsee keskellä ja tätä akselia on korostettu vetämällä seinän keskiosaa hieman ulos muusta seinäpinnasta sekä runsaammin koristeaihein.

Ensimmäinen kerros on voimakkaasti rustikoitua rapattua ja maalattua pintaa. Sen väritys on hieman oranssiin taittuva. Ensimmäisessä kerroksessa on kuusi aukkoa, joista idänpuolimmaisoin on porttikäytävä ja muut ovat ikkuna- ja oviaukkoja, joiden kaikkien päälle on muurattu tiilestä pyörökaariset holvikaaret. Kaarien lakipisteessä on lehtimäiset kipsikoristeet. Ensimmäisen ja toisen kerroksen välissä on profiloitu lista, joka on pellitetty.

Toisesta viidenteen kerrokset on kukin käsitelty hieman eri tavalla. Toisen ja kolmannen kerroksen välissä on matala kerroslista, kolmannen ja neljännen kerroksen välinen vyöhyke on kaikkein koristelluin. Lista on voimakkaasti profiloitu ja ikkunoiden kohdalla on listassa matalat balustradikoristeet. Neljännen ja viidennen kerroksen välillä

ei ole kerroslistaa. Julkisivussa on runsaasti koristeellisia kipsiosia, kuten konsoleita, koristelijoita ja pylväänpäitä, jotka on maalattu valkoisiksi. Toisesta viidenteen kerrokseen seinäpinta on rapattu ja vaalean keltaiseksi maalattu. Kaikissa kerroksissa on seinässä säilynyt alkuperäisiä ilmanvaihtoaukkoja ritilöineen. Katujulkisivun reunoissa on syvennyksissä leikkauspinnaltaan pyöreät, harmaiksi maalatut syöksytorvet, jotka on uusittu 1999. Seinäpinnassa on alkuperäisiä ilmanvaihtokanavia ritilöineen. Katujulkisivu on hyvin säilynyt ja kunnostettu vuonna 1999.

Sisäpihan puoleiset julkisivut

Sisäpihan puoleiset julkisivut ovat käsitellyltään katujulkisivua vaatimattomampia. Kipsikoristeita ja kerroslistoja ei ole. Seinäpinnat ovat rapattuja ja keltaiseksi maalattuja. Ensimmäisen kerroksen osalta ja paikoin myös ylempien kerrosten yksittäisten ikkunoiden ja parvekkeiden ympäristössä on nähtävissä rappauksen paikkakorjauksia, jotka liittyvät 1999 tehtyihin muutostöihin.

Pääsiiven eteläjulkisivulla on kaksi pääportaan parveketta. Parvekekaiteina on mustaksi maalatut metalliset pystypinnakaiteet, jotka muista sisäpihan parvekkeista poiketen eivät kaareudu yläosistaan. Pääportaan toisen ja kolmannen kerroksen välisen lepotasanteen parveke on uusittu kokonaan 1999, jolloin siihen on asennettu myös parvekelasit ja lasikatto. Samalla parvekkeen oven ja ikkunan paikat on vaihdettu keskenään. Neljännen ja viidennen kerroksen välinen parveke on alkuperäinen.

Porttikäytävän itäpuolella sijainnut keittiöporras purettiin 1999, kun sen paikalle rakennettiin wc-tilat ja hissi. Tällöin myös portaan ikkunat ja parvekkeet purettiin ja aukot muurattiin umpeen. Aukot ovat havaittavissa eteläjulkisivussa syvennyksinä.

Seinillä on ilmanvaihtoritilöitä, jotka eivät ole alkuperäisiä. Rakennuksella on seiiniin kiinnitetyt, leikkauspinnaltaan pyöreät, uudet (1999) syöksytorvet, jotka ovat ensimmäisen kerroksen osalta maalaamattomia ja ylempien kerrosten osalta keltaiseksi maalattuja. Eteläjulkisivulta on purettu tikapuut 1999.

Kun pihakannen alla sijainnut kellari purettiin 1999 ja pihan taso laski, jäi keittiöportaan sisäänkäynti korkealle ja sen eteen rakennettiin suora teräksinen ulkoporras 1999. Rakennuksen sisäkulmasta purettiin 1999 vanha ulkoporras katoksineen ja sisäänkäynteineen.

Ikkunat

Kadun puoleiset ikkunat

Ensimmäisen kerroksen ikkunat poikkeavat muiden kerrosten ikkunoista. Ikkuna-aukkojen yläpuolella on tiilimuuratut holvit, joiden pinnassa on säteittäinen rustikointi. Ensimmäisessä kerroksessa on kolme ikkuna-aukkoa, lisäksi kolmen sisäänkäynnin yläpuolella on ikkunat. Ikkunat ovat eri-ikäisiä puuikkunoita, joissa on tummanvihreiksi maalatut puitteet ja karmit. Porttikäytävän vieressä sijaitsevan Kauneussalonki Helsingin ikkuna on vanha puuikkuna, jonka puitteet ja karmit ovat mahdollisesti alkuperäisiä (1890), mutta vuonna 1999 kunnostettuja. Puitteisiin on vaihdettu uusi lasi. Ikkuna on kiinteä ja sen yläpuolella on pystypuitteella kahteen osaan jaettu puoliympyrän muotoinen puuikkuna. Pääsisäänkäynnin oven yläpuolinen ikkuna on uusi, vanhanmallinen puoliympyrän muotoinen ikkuna, jossa on kaksilasinen eristyslasi (1999). Saunaosaston neuvotteluhuoneen kaksi ikkunaa on uudistettu.

Uudisrakennusvaiheen piirustuksissa ensimmäisen kerroksen ikkunoissa on pystyjako, jota ei enää ole missään ikkunassa. Lisäksi alun perin ikkunoiden yläosassa on ollut vaakapuitte, joka on nykyisin vain kauneussalongin ikkunassa. Saunatilojen kahdessa ikkunassa ei ole jakoa lainkaan. Ulkoseinät ovat paksuja, joten ikkunasyvennykset ovat syviä ja harmaat ikkunapellit leveitä.

Toisesta viidenteen kerroksen ikkunat ovat avattavia, uusia, vanhanmallisia T-ikkunoita (1999), joiden puitteet, karmit ja ikkunapellit on maalattu vaalean harmaiksi. Ulkoikkunoissa on yksi lasi, sisäikkunoissa kaksilasiset eristyslasit. Eri kerroksissa ikkunoiden ympärillä olevat vyöhykkeet on käsitelty eri lailla. Toisessa kerroksessa ikkunoiden molemmin puolin on korinttilaiset pilasterit ja yläpuolella hieman seinäpinnasta ulos työntyvä vyöhyke, jossa on hammastuskoristelua. Kolmannen kerroksen ikkunoiden alapuolella on matalat pilasterit ja ikkunaa kiertää rapattu koristelista, jonka lakipisteessä on kipsikoristelua. Neljännen kerroksen ikkunoiden alapuolella on balustradivyöhyke, ikkunoita kiertää rappauslista ja yläpuolella on kolmiokatos. Viidennen kerroksen ikkunoi- ta kiertävät rapatut listat lakikoristein. Kadun puoleisessa julkisivussa ei ole ullakkoikkunoita.

Sisäpihan puoleiset ikkunat

Sisäpihan puoleiset ikkunat ovat uusia (1999), vanhanmallisia puisia, pääosin T-ikkunoita, joissa on harmaaksi maalatut puitteet ja karmit. Pää- ja sisäsiipien leikkauspinnassa ikkunat ovat muita suurempia ja kuusiruutuisia. Ullakkokerroksessa on pieniä vaakasuuntaisia puuikkunoita, jotka sijaitsevat seinäpinnassa.

Ovet ja sisäänkäynnit

Katuulkisivussa on ollut alun perin kaksi myymälän ovea sekä rakennuksen pääovi. Nykyisiä ovia ovat pääovet, kauneussalongin ovi sekä saunatilojen ovi, joka tosin ei enää ole käytössä. Ovien edustalla on graniittiaskelmat. Muut paitsi kauneussalongin askelmakivet ovat alkuperäisiä.

Pääsisäänkäynti sijaitsee julkisivun keskellä. Pääovi sijaitsee holvatussa syvennyksessä, jonka kattoon on kiinnitetty uusi valaisin (1999). Pääovi on mahdollisesti alkuperäinen kaksilehtinen puupeiliovi (1890), jonka yläpeilissä on ikkunat. Pääoven yläpuolella on kaareva puuikkuna. Ovi on kunnostettu ja maalattu tumman vihreäksi ja oveen on asennettu lämpölasit.

Kauneussalongin ovi on vaihdettu uudeksi teräslasioveksi kesällä 2015. Se poikkeaa malliltaan alkuperäisestä. Oven vieressä on sivuikkuna (2015) ja päällä on kaari-ikkuna. Alkuperäinen ovi on ollut kaksilehtinen, ikkunallinen puupeiliovi.

Edustussaunan kokoustilaan liittyvä kaksilehtinen puupeiliovi on alkuperäinen, mutta pois käytöstä (1890). Ulko-ovissa on lämpölasit (1999), sisäovet ovat uudet (1999) puupeiliovet.

Sisäpihan sisäänkäynnit ovat uusia. Keittiöportaan ovi (1999) sijaitsee korkealla maantasoon nähden, ja sille johtaa teräsporras. Keittiöportaan parvekkeenovet ovat uusia yksilehtisiä puuvia, joissa on ikkunat. Sisäkulmasta on purettu sisäänkäynti 1999 ja pääportaasta pihalle johtava ovi on uusittu 1999 ja sen edessä on uusi graniittiporras.

Sisäpihan puolella pääportaan parvekkeen ovet ovat uusia puuvia. Toisen ja kolmannen kerroksen välisen välitasanteen parvekkeen oven paikka on vaihdettu ikkunan kanssa 1999.

Katto

Pääsiiven harjakatto ja pihasiiven pulpettikatto ovat hahmoiltaan säilyneet, mutta pihasiiven kattoon on lisätty 1999 ilmastointikonehuone. Katto on jo alun perin ollut nauhapelistä, mutta katteet on uusittu ja se on mustaksi maalattua

nauhapeltiä. Katolla on jalkarännit. Kadun puoleisen lappeen alareunan keskisosassa on muuta kattopintaa korkeampi osuus, joka on julkisivujen keskiosan yläreunan koristevyöhyke, jossa on balustradikaide. Yksityiskohta ei näy kadulle, eikä ollut inventoitaessa tarkasteltavissa.

Katolla on sekä vanhoja tiilihormeja että uusia hormoneja. Pääsiiven pihan puoleisella katon lappeella on uusia tikapuita (1999). Katolle pääsee ullakkokerroksesta kahden luukun kautta. Huollosillat ovat uusia (1999).

Räystäät ovat leveitä ja suljettuja. Räystäiden alapinnat on rapattu ja maalattu. Kadun puoleisen räystään alapintaan on kiinnitetty koristeellisia kipsikonsoleita, jotka on kunnostettu ensin vuonna 1933 ja sitten 1999. Sisäpihan puoleisissa räystäissä on profiililistat.

Porttikäytävä

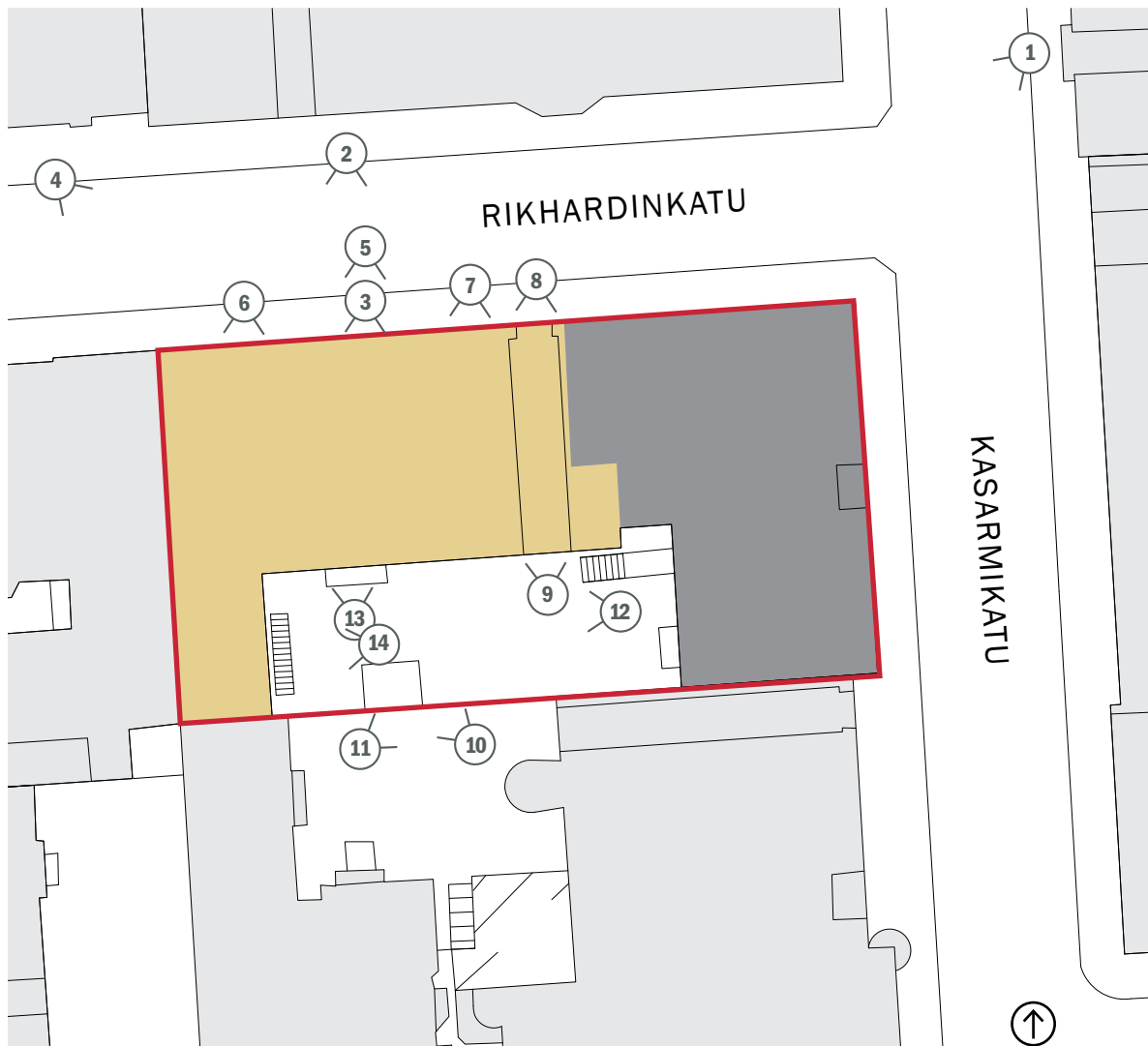
Porttikäytävä johtaa Rikhardinkadulta sisäpihalle. Porttikäytävän suulla on suuri, koristeellinen ja mustaksi maalattu kaksilehtinen rautaportti, joka on vanha mutta kunnostettu ja koneistettu vuonna 1999.

Porttikäytävän lattiatasoa on laskettu vuonna 1999 ja siinä on nupukivet (1999) sekä kaksi viemärikaivoa. Taso viettää pihalle päin. Porraskäytävän sokkeli on uusi matala ja sileä betonisokkeli,

joka on valettu 1999. Sokkelin päällä on kalteva-pintainen, harmaaksi maalattu pelti. Sokkelipinta tulee seinäpintaa ulommaksi. Porttikäytävässä on loiva tynnyriholvattu katto. Porttikäytävän seinät ja katto on rapattu ja maalattu keltaiseksi. Seinät ovat alaosiltaan noin 80 senttimetrin korkeuteen asti yläosiaan paksumpia. Seinäpintoihin on asennettu sähköjohtoja ja idän puoleisen seinän yläosaan ilmanvaihtolaitteita (1999). Porraskäytävä on valaistu seinäpintoihin kiinnitetyillä uusilla (1999) kolmionmuotoisilla metallivalaisimilla.

Porraskäytävässä on kolme ovea, joista vain kaksi on käytössä. Kaikki ovet ovat uusia (1999), yksilehtisiä, ikkunattomia, harmaaksi maalattuja teräsovia, joissa on ristipääruuveilla tehty rasterointikuvio. Porttikäytävän länsiseinän keskellä sijaitsevasta ovesta pääsee Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen keskikäytävälle. Länsiseinällä on myös toinen ovi, joka on alun perin johtanut talonmiehen asuntoon. Käytävän lattiataason laskemisen sekä sen edessä olleen portaan purkamisen myötä entisen talonmiehen asunnon ovi jää korkealle seinäpinnan keskelle, eikä se ole käytössä. Porttikäytävän itäseinän puolelle on puhkottu 1999 uusi oviaukko, joka johtaa Kasarmikatu 42:n ensimmäisen kerroksen hissiaulaan. Vanha oviaukko on muurattu umpeen.

Ulkotilojen kuvanottoaikat

- Rikhardinkatu 2
- Kasarmikatu 42
- Tontin 3 rajat

Näkymä Kasarmikadulta kohti Rikhardinkatua. Katujen kulmassa on Kasarmikatu 42:n Sirénin suunnittelema talo, joka rakennettiin kiinni Rikhardinkatu 2:n uusrenessanssitaloon 1933-1934.

Rikhardinkatu 2:n keskirisaliitti kuvattuna vuonna 2016.

Katujulkisivu on uusrenessanssille tyypillisesti voimakkaasti koristeltu. Kerrosten välissä on profiloidut kerroslistat. Räystään alapinnassa on kipsikonsolit. Kuva on keskirisaliitin kohdalta.

Rikhardinkatu 2:n räystääslinja on eri korkeudella naapuritaloihinsa nähden.

Pääsisäänkäynnin puupeilipariovi on vanha ja kunnostettu. Ikkunoissa on eristyslasit.

Saunaosaston neuvotteluhuoneessa on vanhat puupeiliovot, jotka eivät ole enää käytössä.

Kauneussalonki Helsinki Oy:n ovi on vaihdettu kesällä 2015 teräslasioveksi. Porraskelmat ovat vanhat.

Porttikäytävän rautaporttia on kunnostettu 1999.

9

Porttikäytävän maanpintaa on laskettu 1999, kun pihakansi purettiin. Tällöin tehtiin uudet betonisokkelit ja sisäänkäynnit. Maahan asetettiin nupukivetys.

Vuonna 1989 otetussa valokuvassa sisäpihan alla oli vielä kellaritilat ja piha oli nykyistä korkeammalla. Kulmassa sijaitsi katos portaineen ja sisäänkäynteineen. Valokuvaaja: Marjaana Kella. MV.

10

Sisäpihan alta purettiin kellari 1999, jolloin pihan korkeus laski ja rakennettiin uusi ulkoporras, joka johtaa keittiöportaaseen. Pääportaan alempi parveke lasitettiin 1999. Kuva on otettu etelänaapurin tontilta.

Näkymä naapuripihalta kohti eteläjulkisivua. Porttikäytävän viereinen keittiöporras purettiin 1999 ja portaan ikkunat ja parvekkeet purettiin ja aukot muurattiin umpeen.

Pihänäkymä kohti pihasiiven itäjulkisivua. Vasemmalla on 1999 valettu tukimuuri, jonka päällä on teräsaitea. Tukimuuria vasten on 1999 rakennettu jätehuone. Talon sisäkulman katos on purettu 1999.

Eteläjulkisivun ensimmäiseen kerrokseen rakennettiin 1999 uusi sisäänkäynti pääportaaseen sen jälkeen, kun pihan alla ollut kellari oli purettu. Sokkeli ja porrasaskelmat ovat myös vuodelta 1999.

Pihasiiven itäjulkisivuun asennettiin 1999 uusi teräs-rakenteinen ulkoporras, joka johtaa pihasiiven keittiö-portaan ensimmäiseen kerrokseen. Seinässä näky rappauskorjauksia.

5.2 Sisätilainventointi

Sisätiloja on tarkasteltu yleispiirteisesti rakennusosittain. Huonekohtaisesti on esitelty erityisiä huoneita sekä toistuvia huonetyyppejä. Sisätilat on dokumentoitu valokuvamalla.

Kantava rakenne

Rakennuksella on kantava tiilimuurirunko. Ulkoseinät ja kaksi sydänmuuria, sekä osa poikittaisista väliseinistä ja porrashuoneiden seinät ovat kantavia tiiliseiniä. Ensimmäisen ja toisen kerroksen välisessä välipohjassa on ratakiskot ja tiiliset kappaholvit. Ylempien kerrosten välipohjissa on ratakiskoa ja puuta. Alapohjaa on uusittu vuonna 1999 teräsbetonilaatoilla. Vesikattoa kannattavat puiset kattotuolit (1890), jotka on tuettu talon kantavaan runkoon.

Kantaviin rakenteisiin on eri aikoina tehty muutoksia, muun muassa joitakin sydänmuurien oviaukkoja on muurattu umpeen vuosien 1999–2000 korjaustöiden aikana.

Tilahahmo

Rakennuksessa on kaksi sydänmuuria, mistä johtuen tilat on ollut helppo muuntaa keskeiskäytäviksi. Huonetilojen hahmot ovat hyvin säilyneet, joitakin huoneita on yhdistetty ja keskeiskäytävältä on purettu wc-tiloja. Hienoimmissa huoneissa nurkat ulkonurkat on pyöristetty (esimerkiksi viidennen kerroksen länsipäädyn neuvotteluhuone).

Käyttö

Rikhardinkatu 2:n rakennuksen pääkäyttäjä on oikeusministeriö, jolla on talossa toimisto- ja koulutustiloja. Oikeusministeriön henkilökuntaa on talossa noin 70–80, sen päälle tulevat muualta tulevat kurssilaiset. Rikhardinkatu 2:n ensimmäisessä kerroksessa on vain yksi liiketila, jota on vuodesta 2011 lähtien vuokrannut Kauneussalonki Helsinki.

Pihakannen alla sijainnut varastokellari purettiin 1999. Myös ullakkovarastot purettiin 1999, kun kerrokseen tehtiin ilmanvaihtokonehuone.

Kerros	Käyttö
Ensimmäinen kerros	Oikeusministeriön toimistotiloja ja saunaosasto, Kauneussalonki Helsingin liiketila
Toinen kerros	Oikeusministeriön demokratia- ja kieliasioiden yksikkö, koulutustilat
Kolmas kerros	Oikeusministeriön demokratia- ja kieliasioiden yksikkö, kokoushuone 2 (kotineuvotteluhuone)
Neljäs kerros	Oikeusministeriön oikeushallinto-osaston tuomioistuinyksikkö sekä oikeusapu- ja ulosottoyksikkö, kokoushuone 3
Viides kerros	Oikeusministeriön oikeushallinto-osaston osastopäällikkö, talous- ja henkilöstöhallintoyksikkö, kansainvälinen yksikkö sekä kokoushuoneita
Ullakkokerros	Ilmanvaihtokonehuone

Lattiat

Lattiamateriaaleissa näkyy selvä tilojen välinen hierarkia. Sisäänkäyntihallin ja pääportaan lattiamateriaali on alkuperäistä, kuviovyöhykkeistä mosaiikkibetonia (1890). Käytävillä ja pääosassa toimistohuoneita on linomatot (1999). Linomattoja on erivärisiä: käytävillä on punaiset matot, osassa tiloja on vihreät ja osassa violetit tai rusehtavat linomatot. Wc-tiloissa on vaalean harmaita ja tiilenpunaisia klinkkerilaattoja (1999, Pukkila). Viidennen kerroksen toimistohuoneissa on parkettilattiat (1999).

Lattialistat

Lattialistat ovat uusia (1999), uusrenessanssimallin mukaan tehtyjä, korkeita puulistoja, jotka on maalattu vaaleanharmaiksi. Parketin kohdalla on myös mattolista.

Seinät

Vanhat seinät ovat maalattuja ja rapattuja tiiliseiniä. Alun perin asuinhuoneiden seinillä oli tapetit. Enää tapetoituja seiniä ei ole. Uudet seinät ovat lähinnä levyseiniä, jotka on maalattu.

Katot

Keskeiskäytävällä on alas lasketut katot, huoneissa on näkyvässä vanha kattopinta, jonka alapuolelle on kiinnitetty akustoisia levykenttiä, joihin on myös integroitu ilmanvaihtolaitteistoja ja valaisimia. Osissa huoneita akustolevyt on kiinnitetty suoraan vanhaan kattopintaan. Alakattoratkaisutyyppejä on useita.

Kattolistat

Vanhassa kattopinnassa näkyvät huonetiloja kiertävät korkeat rappaus- ja kipsilistat, jotka on säilytetty.

Ovet

Porrashuoneen ovet ovat vanhoja (1890-l.) puupeiliovia, joissa on yläpeileissä ikkunat, mutta niihin on lisätty palo-ovet 1999. Vain viidennen kerroksen länsipuoliset pääportaan puuovet ovat uusia (1999) vanhanmallisia.

Toimistohuoneiden korkeat ovet on korvattu normaalimittaisilla (090) ovilla (1999). Osa ovista on ollut alun perin pariovia ja ne on korvattu yksilehtisillä ovilla ja aukkoja on pienennetty. Uudet ovet ovat kuultokäsiteltyjä (Tikkurila petsivärikartta 1596, vaalean harmaa), yksilehtisiä puuvia, joissa on vaakauritus.

Ikkunat

Ikkunat ovat uusia (1999), vanhanmallisia avattavia kaksilasisia puisia pääosin T-ikkunoita, joiden sisäikkunoissa on kaksilasiset umpiolasielementit. Ikkunapenkit ovat betonia ja maalattu valkoiseksi. Ikkunasyvennyksissä on viistetty särmä.

Valaisimet

Alas lasketuissa katoissa on integroituja valaisimia (pyöreitä, hiottua lasia), kattopintaan on kiinnitetty silinterimäisiä valaisimia, joissa on hiottu lasi. Joissakin toimistohuoneissa on alas lasketuista katoista roikkuvat pyöreät riippuvalaisimet (1999).

Tulisijat

Alun perin lähes jokaisessa huoneessa oli nurkkaan sijoitettu pystyuuni ja keittiöissä puuliesi. Rakennus muutettiin keskuslämmitteiseksi vuonna 1933, jolloin osa uuneista ja puuliesistä purettiin. Kun asuinrakennus muutettiin virastorakennukseksi 1960-luvulla, purettiin useita uuneja. Nykyisin Rikhardinkatu 2:n rakennuksessa on jäljellä vain kolme kakluunia, jotka kaikki

ovat samanlaisia valkoisia uusrenessanssiuuneja (1890-l.), joissa on koristekuvioita. Kolmannen ja neljännen kerroksen pihasiivessä, on kaksi uunia, kolmas niistä sijaitsee kolmannen kerroksen Rikhardinkadun puoleisen toimistohuoneen sisänurkassa. Henkilökunnan mukaan ainakaan toimiston uuni ei ole tällä hetkellä käyttökuntoinen.

Hissi

Rikhardinkatu 2:n porttikäytävän itäpuolinen keittiöporras purettiin 1999 ja paikalle rakennettiin uusi Koneen hissi, josta on yhteydet ensimmäisestä viidenteen kerrosten osalta molempiin rakennuksiin ja ullakkokerroksessa Rikhardinkatu 2:n puolelle. Hissi on kahdeksan henkilön hissi, painoraja on 645 kilogrammaa. Hissikori on RST-terästä. Hissikuilun sivuseinät rakennusten liitoskohdassa valettiin teräsbetonista.

LVIS-järjestelmät ja varusteet

Rakennusta lämmitettiin alun perin uuneilla. 1933 lämmitysmuodoksi vaihdettiin vesikeskuslämmitys ja rakennukseen asennettiin ikkunoiden alle ja paikoin muihin seiniin valurautaiset pylväspatterit, jotka ovat säilyneet. Todennäköisesti jo 1933 purettiin suuri osa rakennuksen uuneista. Nykyisin uuneja on enää kolme. Lämpökeskus sijaitsee Kasarmikatu 42:n kellarikerroksessa, mutta taloa ei enää lämmitetä hiilellä tai puulla vaan se on liitetty kaukolämpöverkkoon. Lämpökeskus sijaitsee Kasarmikatu 42:n kellarikerroksessa.

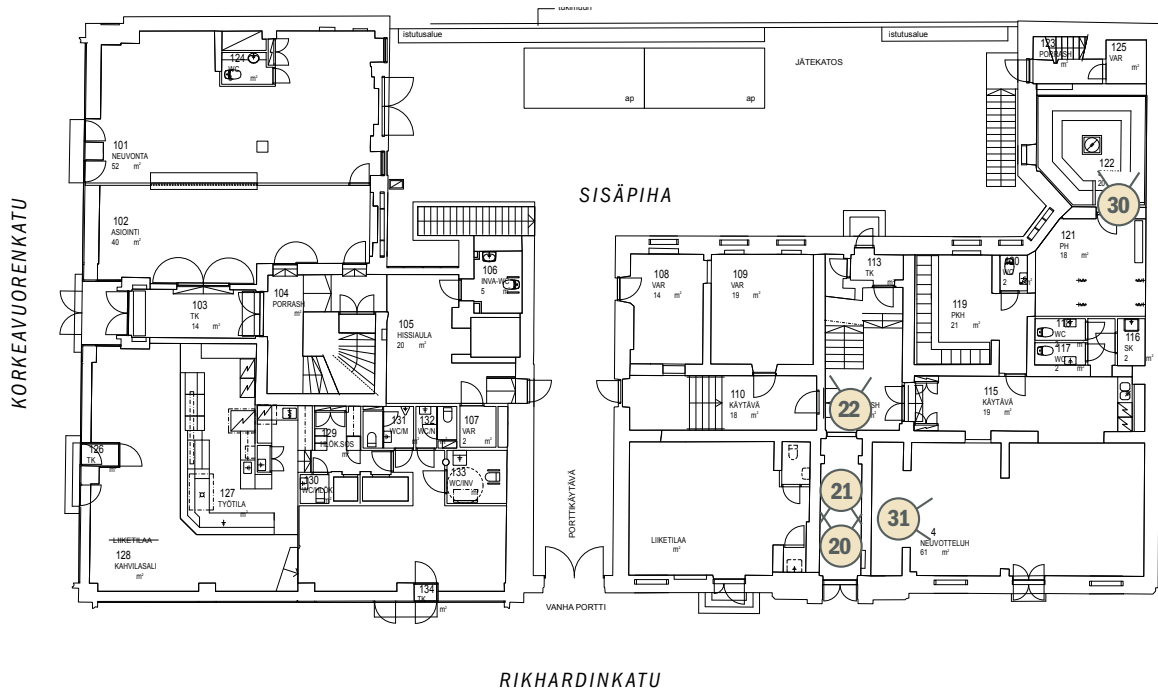
On mahdollista, että rakennuksessa oli jo alun perin kylmävesijohdot viemäreineen. 1933 taloon rakennettiin myös lämminvesijohdot viemäreineen sekä vesivessat.

Rakennuksessa on ollut alun perin painovoimainen ilmanvaihto. Alkuperäisiä raitisilmaritiloita on vielä julkisivuissa. Poistohormit sijaitsivat uunien tulihormeissa. Taloon on 1999 rakennettu koneellinen ilmanvaihto, ilmanvaihtokonehuone sijoitettiin pihasiiven ullakkokerrokseen. Sekä tulo- että poistoputket on keskitetty käytävän alas laskettuihin kattoihin. Raitisilma on tuotu putkilla huoneisiin ja poistoilmaventtiilit ovat käytävän seinillä.

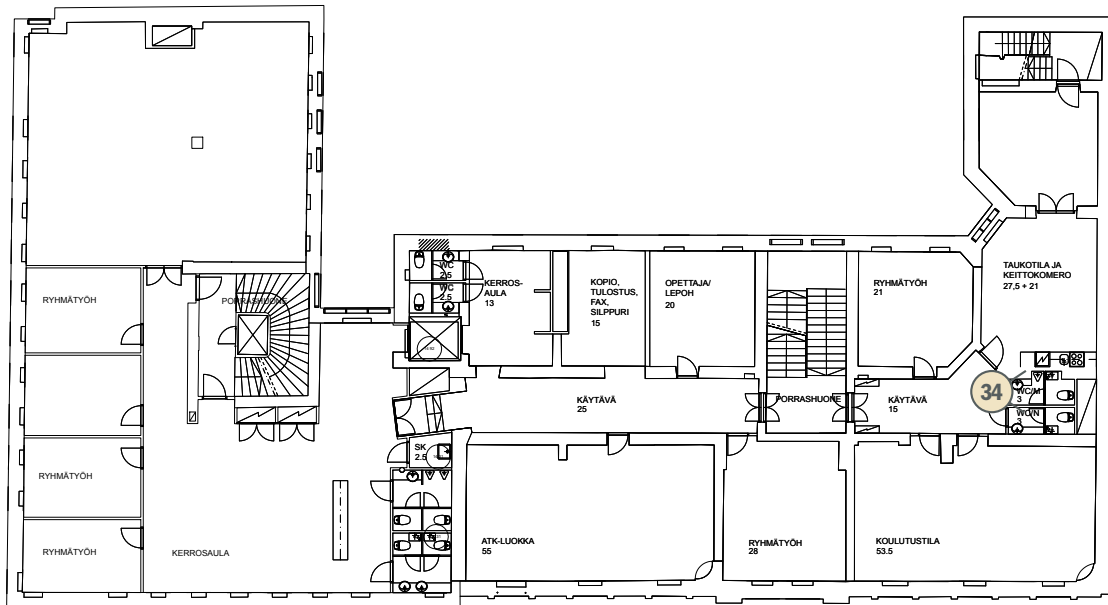
Sähkölaitteistoja on uusittu 1999. Toimistotiloissa on ikkunoiden alla johtokouru.

Sisätilojen kuvanottoapaikat

Ensimmäinen kerros

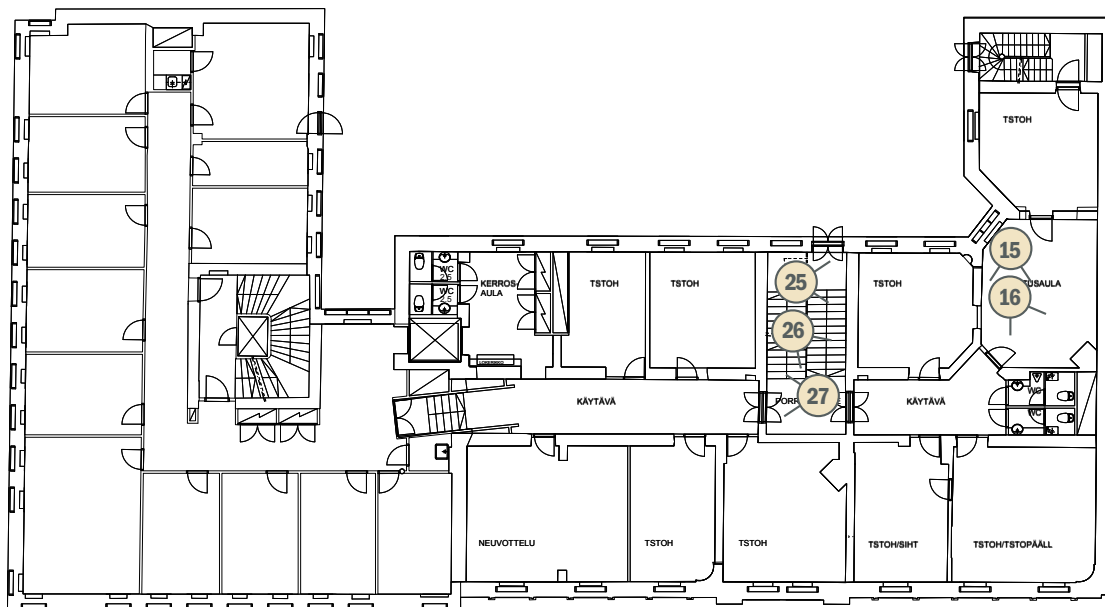

Toinen kerros

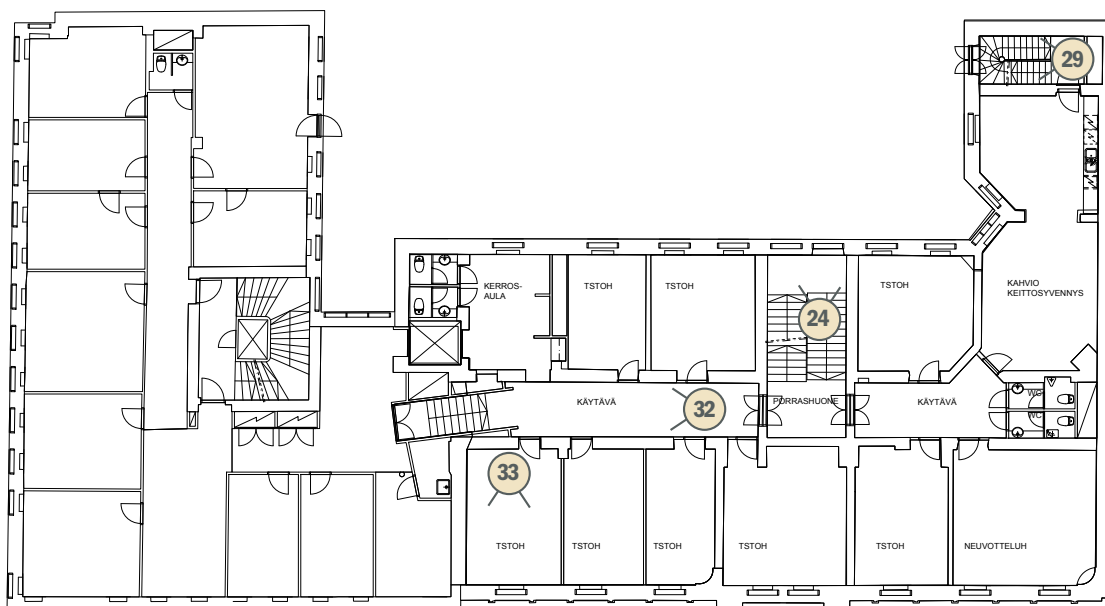

Sisätilojen kuvanottoaikat

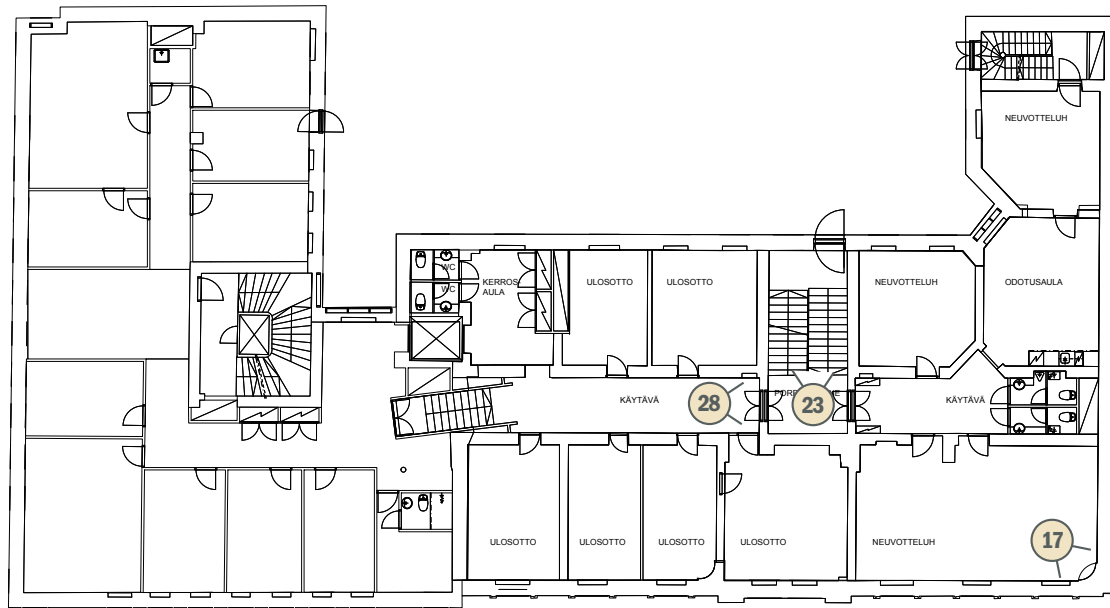
Kolmas kerros

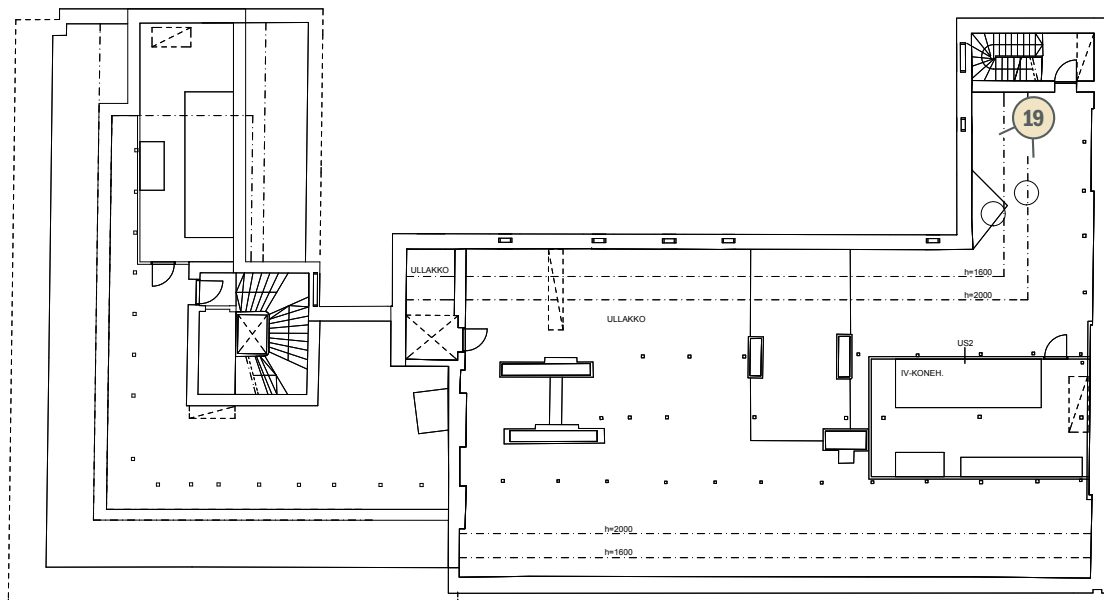
Neljäs kerros

Viides kerros

Ullakkokerros

Pääsiiven länsipäädyn kolmannen kerroksen kahvihuone kuvattuna vuonna 1989. Huoneen nurkassa on koristeellinen uusrenessanssiuuni. Puset, vanhat puupeilipariolet sijaitsevat viistetyssä huoneen nurkassa. Huonekorkeus on suuri. Kattolistat ovat leveät ja profiloitunut. Valokuvaaja: Marjaana Kella. MV.

Pääsiiven kolmannen kerroksen länsipäädyn odotushuone vuonna 2016. Pariolet on muutettu yksilehtiseksi oveksi. Seinien yläosiin on puhkaistu ilmanvaihtokanavien aukkoja 1999. Myös linomatto ja valaisimet ovat vuodelta 1999.

16 Pääsiiven kolmannen kerroksen länsipäädyn odotushuoneen uusrenessanssiuuni on yksi kolmesta säilyneestä rakennuksen kakluuneista.

17 Pääsiiven viidennen kerroksen Rikhardinkadun puoleisen neuvotteluhuoneen nurkka on pyöristetty. Huoneessa on uusi parkettilattia.

18

19 Ullakolla on alkuperäinen tiilirakenteinen palopermanto. Vanhoja puisia kattotuoleja on paikoin tuettu 1999. Ullakolla on alun perin muun muassa kuivatettu vaatteita talvisin, mutta sinne on 1999 rakennettu ilmanvaihdonuone ja se ei ole enää muussa käytössä.

◀ Kasarmikatu 42:n ja Rikhardinkatu 2:n sisätilat on yhdistetty uudella betonirakenteisella, palo-ovien osastoiduilla portailla, sillä rakennusten lattiatasot ovat eri korossa sekä tontin kaltevuuden että kerroskorkeuserojen vuoksi.

Sisäänkäyntihalli johtaa Rikhardinkadulta pääportaaseen. Vanhat puiset heiluriovet on poistettu.

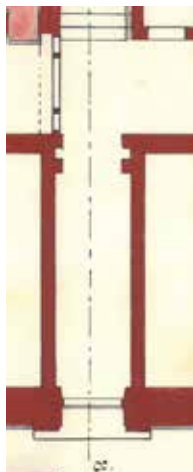
Sisäänkäyntihallin puupeiliövi on vanha, mutta kunnostettu. Oven yläpuolella on puolipyöreä ikkuna. Seinäsyvennyksessä on valurautainen pylväsradiaattori vuodelta 1933, jolloin rakennukseen asennettiin keskukslämmitys.

Sisäänkäyntihalli

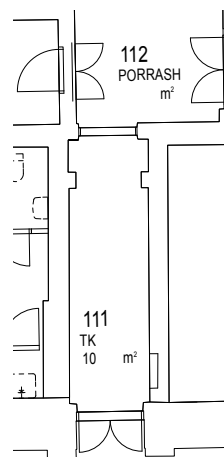
Sisäänkäyntihalli sijaitsee rakennuksen keskiakselissa ja johtaa Rikhardinkadun pääsisäänkäynniltä pääportaaseen. Tila on kapea ja korkea. Katto on holvattu rautakiskoista ja tiilistä. Kattolista on profiloitu.

Sisäänkäyntihallin seinät ja katto ovat rapatut ja valkoiseksi maalatut. Seinässä on kaksi patterisyvennystä, joista toinen on vuodelta 1933 ja toinen mahdollisesti 1960-luvulta. Lattia on alkuperäistä mosaiikkibetonia, samanlaista kuin pääportaassa. Lattiassa on punaisia ja valkoisia ruutuja sekä niitä reunustava punainen ja musta friisi. Sisäänkäyntihallin ja porrashuoneen välisestä oviaukosta on poistettu ovet. Aukon yläpuolella on vaakaiikkuna.

Sisäänkäyntihallin ovi on rakennuksen pääovi ja se on alkuperäinen kaksilehtinen puuovi, jonka

1890

2016

yläpeileissä on ikkunat, joissa on kaksilasiset umpiolasielementit. Ovea on kunnostettu ja se on maalattu. Karmit ovat oottrattu. Oven yläpuolella on puolipyörän muotoinen ikkuna.

Pääporras

Pääportaan tilahahmo on säilynyt alkuperäisenä. Porras on täyslepotasanteellinen U-porras, jonka välitasanteet ovat sisäpihan puolella. Porrastasanteilla olleet valurautapenkit eivät ole säilyneet. Porras on muurattu ratakiskoja ja porrashuoneen seinien varaan ja porrassyöksen reunassa näkyy rapattu ratakisko. Porrassyöksyjien alapinnat ovat suoria, rapattuja ja maalattuja, ja niissä on profiloitu kasettikehys sekä reunassa ratakisko, joka on myös rapattu ja maalattu.

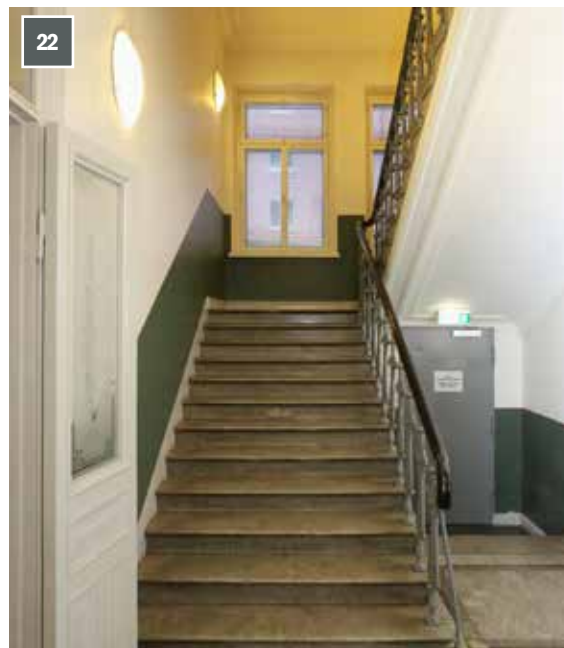
Kerrostasanteilta on käynti kahteen suuntaan. Lattiat ja askellankut ovat alkuperäistä mosaiikki-betonia. Porrastasanteilla on koristeellinen puna-vaalkoinen ruutulaaotitus, jota kiertää musta friisi. Jalkalista on seinään vaalean harmaaksi maalattu vyöhyke syöksyjien kohdalla ja porrastasanteilla on korkea uusrenessanssipuulista, joka on pääosin alkuperäinen. Osittain on käytetty paikkauksena uudempaa vastaavanlaista listaa. Puulistat on maalattu vaalean harmaiksi.

Kaide on alkuperäinen ja siinä on koristeelliset, alkuperäiset valurautaiset tolpat. Högforsin tuoteluettelon ”porraskaide n:o 21” vastaa ainakin ulkonnäköltään Rikhardinkatu 2:n pääportaan porraskaidetta. Samaa mallia valmisti tosin muitakin tahoja, valumallit olivat pääsääntöisesti tuontitavaraa joko Ruotsista tai Keski-Euroopasta. Högforsin tehdas valmisti paljon 1890–1900-luvun rakennuksiin osia ja lämmitysjärjestelmiä sekä teki valurautakoristeita, joten on todennäköistä, että valmistajana oli nimenomaan Högfors. Kaiteessa on profiloitu puinen käsijohde, joka sekkin on alkuperäinen.

Seinät ovat rapatut ja maalatut. Seinät on maalamalla jaettu kahteen vyöhykkeeseen, jossa alempi vyöhyke on tumman vihreä, ylempi valkoinen ja niiden rajapinnassa on kapea tiilenpunainen raita. Voidaan olettaa, että alkuperäinen seinäväriytyys poikkesi nykyisestä. Vuoden 1933 rakennusselityksessä on mainittu, että porrashuoneessa olisi ollut panelointia, joka on mahdollisesti ollut seinien alaosissa. Seinille on asennettu pyöreät, kupumaiset valaisimet (1999).

Katot ovat suoria, rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Kattolistat ovat rapattuja ja kipsisiä ja voimakkaasti profiloituja. Ylimmässä kerroksessa porrashuoneen katossa on friisikehys.

Vanhat puiset peilipariot ovat alkuperäisiä (1890-l), mutta viidennen kerroksen lännen

Näkymä pääportaan ensimmäisestä kerroksesta kohti etelää. Huoneesta on yhteys myös sisäpihalle.

puoleiset porrashuoneet ovat uusia, vanhanmallisia (1999). Vanhat ovet on entisöity ja maalattu 1999 (Tikkurila perinnevärikartta 146A). Ovien yläpeilit on lasitettu, mutta vain ensimmäisen ja kolmannen kerroksen ovien ikkunalaseissa on alkuperäisen kuvion kaltainen, mutta uusi koristekuviointi. Ovien yläpuolella on vaakakaikkuna. Vuorilistat ovat alkuperäisiä mutta kunnostettuja. Käytävien puolelle on lisätty palo-oviksi teräslasipariot (1999, E30, Vasmet).

Pääporras saa luonnonvaloa eteläseinän puoleisista välitasanteiden ikkunoista, jotka ovat avattavia, uusia, vanhanmallisia puuikkunoita, joissa on betoniset ikkunapenkit. Ikkunoiden sisäpuutteissa on kaksilasiset erityslasit, ulkoikkunoissa yksi lasi.

Porrashuoneessa on kaksi parveketta. Parvekkeiden puupeilipariot ovat uusia (1999), mutta vanhan mallisia. Ovet ovat kaksinkertaisia. Sisä-ovet ovat peiliovia, joiden yläpeilissä on eristyslasillinen ikkuna. Ulko-ovissa on pystypanelointi ja yksinkertaiset ikkunalasit.

Toisen ja kolmannen kerroksen välitasanteen kohdalla on turvaportti.

Porrashuoneen ensimmäisessä kerroksessa on seinään asennettu valurautapatteri (1933). Porrashuoneesta on yhteys sisäpihalle. Eteisen ovi sekä ulko-ovi ovat uusia, ikkunattomia teräsovia (1999). Eteisessä on vanha puupeiliovi, joka johdtaa pieneen varastokomeroon.

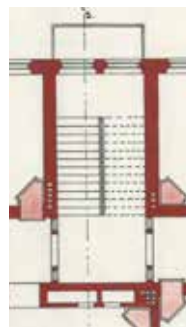
23

Viidennen kerroksen kerrostasanteelta otettu kuva kohti etelää. Parvekkeen ovet ovat uusia (1999). Katossa on voimakas profilointi.

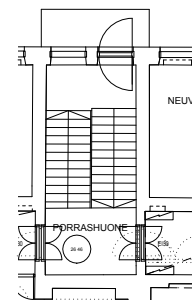

28

Pääportaan kolmannen ja neljännen kerroksen välitasanne. Lattiasa on punaisia ja valkoisia mosaiikkibetonilaattoja, joita kehystää musta friisikehyys. Sisäpihalle suuntautuvat puuikkunat on uusittu 1999.

1890

2016

25

Koristeelliset kaidetolpat ovat alkuperäisiä (1890), mahdollisesti Högfors-merkkisiä valurautatolppia. Porrasskermisissä on mosaiikkibetonia. Päädyissä on maalauskuviointia. Porrassyökyä tukee ratakisko, joka on rapattu ja maalattu.

Pääporras vuonna 1989. Porrashuoneen seinissä ei ollut vöhykemaalauksia. Puupeiliovissa on kuvioitua lasi-ikkunat. Ovi johti sähkövoimatoimiston osastopäällikön toimistotiloihin. Valokuvaaja: Marjaana Kella. MV.

Pääportaan kolmannen kerroksen kerrostaso vuonna 2016. Ovet on kunnostettu ja lasit on uusittu 1999, kuvioiteja ei enää ole. Seinät on maalattu vöhykkeisiin.

Kolmannen kerroksen porrastasanteen parioven toisessa ikkunalasissa on kuviointi.

Käytävän puolelle on asennettu uudet teräslasipalo-ovet vuonna 1999.

Keittiöporras

Keittiöporrasta kutsutaan myös piian portaaksi tai pihaporttaaksi. Se sijaitsee pihasiiven eteläpäädyssä, ja sitä käyttivät alun perin lähinnä palvelijat. Porras on sekundääriporras ja siksi myös koristelematon. Rakennuksessa oli alun perin kaksi keittiöporrasta, mutta porttikäytävän viereinen porras purettiin 1999.

Sisäänkäynti porrashuoneeseen sijaitsee ensimmäisen kerroksen korkeudella ja ovi on uusi, ikkunaton metalliovi (1999) ja sen edustalle on 1999 rakennettu suora teräsporras sisäpihalle. Porras johtaa ensimmäisestä kerroksesta ullakkokerrokseen. Keittiöporras on kapea U-porras ja se on hahmoltaan hyvin säilynyt, mutta kerrostasanteiden seinä vasten sijainneet puiset ja paneloidut halkokomerot on purettu 1960-luvulla.

Porras on betonia ja sen askelmat ja jalkalistat on maalattu siniharmaaseen taittuvan turkoosin värisiksi. Seinät ovat rapatut ja valkoisiksi maalatut. Portaassa on alkuperäinen (1890) mustaksi maalattu metallikaide, jossa on pystypinnat ja pyöreä rautaputkesta tehty käsijohde. Seinille ei ole kiinnitetty käsijohdetta. Porrassyöksyn alapinnat on rapattu ja maalattu valkoisiksi. Syökyt ovat muuten alapinnoistaan suoria paitsi sisäpihan puoleisissa päädyissään porrastettu. Näillä kohdin näkyy myös valkoiseksi maalattu rataakisko, joka tukee porrassyöksyä.

Portaassa ei ole välitasanteita vaikka kolmannen ja neljännen sekä neljännen ja viidennen kerrosten välissä onkin parvekkeet sisäpihalle. Parvekkeiden ovet ovat puisia tuplapeilipariovia, joiden yläpeilit ovat lasia. Ulkopuoliset ovet ovat alkuperäisiä (1890) ja sisäpuoliset ovat uusia (1999), vanhanmallisia ovia. Parveke on betoninen ja sillä on pystypinnainen metallikaide, joka kaareutuu yläosastaan ulospäin. Ovien yläpuolella on puinen vaakakaikkuna. Viidennen ja ullakkokerroksen välinen ikkuna on T-ikkuna.

Kerrostasanteiden katot ovat suoria, rapattuja ja maalattuja, ullakkokerroksessa on kalteva katto. Keittiöportaan katossa on aiemmin ollut lautakatto, sillä tiedetään, että se korjattiin vuoden 1933 korjaustöissä.

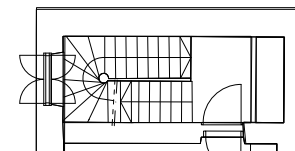
Porrashuoneen ovet ovat teräksisiä palo-ovia, jotka on maalattu siniharmaiksi. Porrashuone on valaistu uusilla (1999) kerrostasanteiden seinään

Pihasiiven eteläpäädyn keittiöporras on kapea betoniporras. Portaassa on pölytysparvekkeita.

1890

2016

kiinnitetyillä pyöreillä, hiotusta lasista valmistetuilla kupuvalaisimilla.

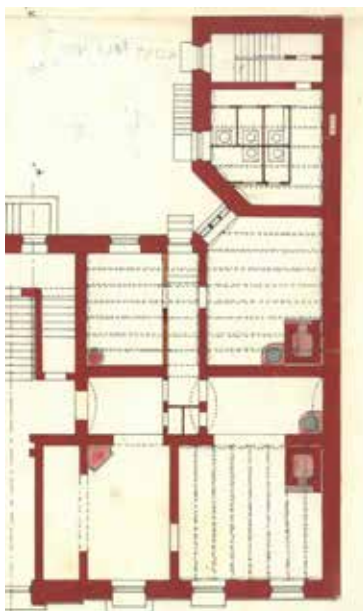
Porrashuone oli alun perin kylmä. Vuonna 1933 ensimmäisen kerroksen seinään lisättiin valurautainen pylväspatteri ja se on säilynyt.

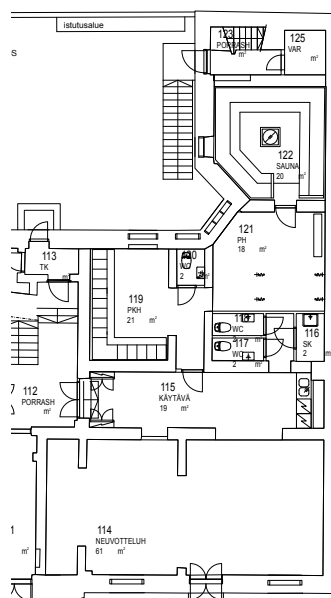
30 Sauna sijaitsee entisessä kuivakäymälätilassa.

31 Saunaosaston neuvotteluhuone.

1890

2016

Saunaosasto

Ensimmäisen kerroksen länsipäättyyn on 1999 tehty saunaosasto oikeusministeriön käyttöön. Tiloissa on alun perin sijainnut kadun puolella liiketila, siipien yhtymäkohdassa talon pesutupa ja nykyisen saunan kohdalla oli alun perin kuivakäymälät. Kokonaisuus on tilava ja siihen kuuluvat iso sauna, peseytymistilat, pukeutumistilat, keittiö ja kadun puolella suuri neuvotteluhuone.

Sisustus noudattaa kiinteistön muita perusratkaisuja, mutta katossa on alkuperäiset kappaholvit. Ne on maalattu valkoisiksi. Kokousterailan keskellä on alas laskettu katto. Kokoustilan ja keittiön lattiana on linomatto (1999), kosteissa tiloissa keraamiset laatat. Rikhardinkadun kaltevuudesta johtuen on saunatilojen lattian korko kerroksen muita tiloja korkeammalla.

Pääsiiven neljännen kerroksen toimistokäytävänäkymä kohti palo-osastoitua rakennusten välistä yhdysporrasta. Lattiat ovat punaista linomattoa (1999), lattialistat ovat uusia, uusrenessanssityylisiä puulistoja. Käytävän katto on alas laskettu ja siihen on integroitu ilmanvaihtolaitteistoja.

Toimistokäytävä, pääsiiven neljäs kerros

Pääsiiven neljännen kerroksen pääportaan itäpuolinen toimistokäytävä sijaitsee kahden sydänmuurin välillä, rakennuksen keskilinjassa ja vastaa tyypiltään rakennuksen muita käytäviä. Käytävä on leveydeltään alkuperäinen mutta käytävä on muodostettu purkamalla poikittaiset väliseinät. Purkutyöt on tehty osittain 1960-luvulla, kun rakennus on muutettu asuinrakennuksesta toimistorakennukseksi, mutta myös vuonna 1999 purettiin väliseiniä.

Käytävän lattia on uusittu 1999 ja siinä on punaiset linomatot. Lattialistat ovat puisia. Seinät ovat kantavia, alkuperäisiä tiilirakenteisia seinä, jotka on rapattu ja maalattu valkoisiksi 1999. Osa oviaukoista on uusia. Ovet ovat pääportaan ovia lukuun ottamatta uusia, kuultokäsiteltyjä

1890

2016

(Tikkurila petsivärikartta 1596, vaalea harmaa), yksilehtisiä puuvia, joissa on vaakauritus. Käytävän katto on alas laskettu (1999) ja pyöreät valaisimet sijoittuvat katon reunavyöhykkeille, jotka ovat keskiosaa korkeampia. Ilmanvaihtolaitteisto on integroitu alas laskettuun kattoon.

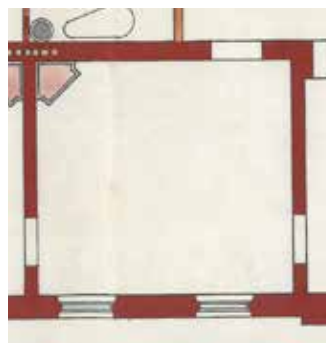
33

Pääsiiven neljännen kerroksen toimistohuone.

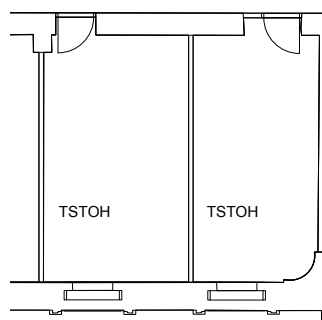
Hallitusneuvoksen toimistohuone 413

Pääsiiven neljännen kerroksen toimistohuone 413 on esimerkkinä rakennuksen tyypillisistä toimistohuoneista. Siinä on yksi T-mallinen uusi, mutta vanhanmallinen kaksilasinen puuikkuna Rikhardinkadulle. Ikkunan alle on 1933 asennettu vesikiertoinen pylväspatteri. Seinät ovat rapatut ja maalatut. Lattia on uusittu 1999 ja se on punaista linomattoa. Lattialistat ovat uusia, vanhanmallisia maalattuja puulistoja (1999). Huoneen keskiosassa on alas laskettu katto. Reunaosien katot ovat korkeampia ja rapattuja. Kattolistat ovat kunnostettuja profiililistoja. Kattoon on kiinnitetty roikkuvat loisteputkivalaisimet (1999). Ovi on uusi, yksilehtinen puuovi, joka on kuultomaalattu ja uritettu. Huone on ollut alun perin suur-asunnon asuinhuone.

1890

KÄYTÄVÄ

2016

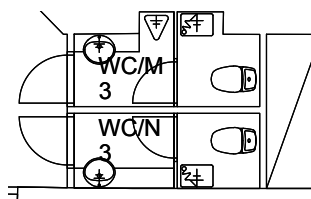
Pääsiiven toisen kerroksen länsipäädyn wc-tilat ovat vuodelta 1999.

Wc-tilat, toisen kerroksen länsipääty

Kaikki rakennuksen wc-tilat ovat uusia. Osa wc-tiloista sijaitsee vanhojen wc-tilojen paikalla, osa on rakennettu uuteen paikkaan. Rakennuksen kaikki wc-tilat on tehty saman periaatteen mukaan. Kuvassa on Rikhardinkatu 2:n pääsiiven toisen kerroksen länsipäädyn wc-tila, jossa on vaalean harmaita ja tiilenpunaisia klinkkerilaattoja (Pukkila) lattialla ja sinisiä neliölaattoja seinillä. Huoneessa on alas laskettu katto, johon on integroitu ilmanvaihtolaitteistoa. Osa vesijohdotuksista on asennettu pintaan.

1890

2016

Arkkitehti Carl Rupert Rosenbergin suunnittelema ja Rakennusosakeyhtiö Alphan vuosina 1890–1891 rakennuttama Rikhardinkatu 2 on arvokas esimerkki Helsingin kertaustyyllisistä 1800-luvun loppupuolella rakennetuista kaupunkikivitaloista, jotka nousivat pääkaupunkimme ydinalueille kohonneen elintason merkkeinä mannermaista tyyliä peilaten. Uusrenessanssitalon rapattu katujulkisivu on koristeellinen ja symmetrinen. Siinä on kerrosten välisiä listoja, harkotusta, pilastereita, kipsiornamenteja ja koristeellisia yksityiskoh-
tia. Pääsisäänkäyntiä on korostettu keskirisalilla sekä katolle sijoittuvalla balustradikaiteella. Rikhardinkatu 2 ei kuitenkaan kuulu aikansa koristeellisimpien uusrenessanssitalojen joukkoon, vaan on jo esimerkiksi naapuritaloan Rikhardinkatu 4 hillitympi. Pihan puoleiset julkisivut ovat yksinkertaisempia. Pihalla on myös kapea ja lyhyt pihasiipi, joka palveli lähinnä palvelijoiden liikennettä.

Rakennuksessa on kantavat täystiiliset ulkoseinät sekä sisätiloissa pääsiivessä kaksi sydänmuuria. Alimman kerroksen välipohjat toteutettiin kappaholveina ja ylempien kerrosten puurakenteisina sekä paikoin ratakiskojen varaan kappaholveina. Rakentamistapa oli ajalleen ja rakennustyypilleen tunnusomainen ja rakentamisessa noudatettiin vuonna 1875 voimaan tullutta Helsingin rakennusjärjestystä.

Elinkaarensa aikana rakennuksella on ollut erilaisia käyttäjiä. Alun perin katutasossa oli kaksi liiketilaa ja talonmiehen asunto, ylemmissä kerroksissa oli kussakin kaksi suurta asuntoa. Kiinteistön omistajaksi tuli vuonna 1916 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa, joka 1932–1934 rakennutti tontin itäosaan arkkitehti J. S. Sirénin suunnitteleman viisikerroksisen asuin- ja liiketalon. Samalla huomattiin, että vanhempi rakennus Rikhardinkatu 2 oli peruskorjauksen tarpeessa. Taloon asennettiin vesikiertoinen

keskuslämmitys, jonka lämpökeskus sijoitettiin uudisrakennuksen Kasarmikatu 42 kellarikerrokseen. Pintoja kunnostettiin sisä- ja ulkotiloissa, sähköjohdot uusittiin ja taloon asennettiin lämminvesiputkisto. Kun uuneja ei enää tarvittu lämmitykseen, niitä purettiin vähitellen. Osa uuneista, joita talossa oli alun perin lähes joka huoneen nurkassa, purettiin mahdollisesti vuonna 1933 ja osa 1960-luvulla, kun asuintalo muutettiin virastoksi. Rakennuksen alkuperäisistä kakluuneista on säilynyt tähän päivään asti vain kolme.

Valitettavan monia Helsingin uusrenessanssityylisistä kaupunkitaloista purettiin 1960- ja 1970-luvuilla, ja niiden paikalle rakennettiin entistä tehokkaampia toimistotaloja. Myös joitakin Rosenbergin suunnittelema kohteita purettiin. Rikhardinkatu 2 kuitenkin säästy. Sen sijaan rakennuksen sisätilat kokivat rajuja muutoksia, kun asunto toisensa jälkeen muutettiin 1960-luvulla toimistoksi. Asuintalosta tuli virastotalo.

Rikhardinkatu 2 suojeltiin vuonna 1980 valtioneuvoston päätöksellä valtion omistamien rakennusten suojelun asetuksen nojalla. Suojelupäätös ei sisällä erityisiä suojelumääräyksiä eikä muutoinkaan määrittele suojelun kohdentumista. Museovirasto on antanut suojelupäätöksen jälkeen suojelutavoitteita tarkentavia lausuntoja muun muassa silloin, kun Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan omaisuus siirtyi lain nojalla valtiolle ja hallinnoiva viranomaisena eli Valtion Kiinteistölaitos päätyi korjaamaan Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n rakennukset oikeusministeriön käyttöön vuosina 1999–2000.¹⁶¹

161 Museovirasto esitti Rikhardinkatu 2:n rakennukselle seuraavia suojelumääräyksiä: rakennusta ei saa purkaa; rakennuksen ulkoasu (katujulkisivu) tulee säilyttää nykyisellään; rakennuksen sisätiloihin voidaan tehdä muutoksia. Muutokset on toteutettava siten, että asuinkeuhkoston pohjakaavalliset ominaispiirteet pääosin säilyvät. Dnro 039/601/1997, annettu 7.11.1997.

Rakennusten Kasarmikatu 42 ja Rikhardinkatu 2 välillä on aina ollut sisäinen yhteys. Vuoteen 1999 asti sisäyhteys oli vain porttikäytävän vie-reisen vanhan keittiöportaan kautta. Vuonna 1999 kyseisen portaan paikalle rakennettiin hissi, jota Rikhardinkatu 2:n talolla ei ollut, sekä uusi suora yhdysporras rungon keskivaiheille, koska raken-nuksilla on eri kerroskorkeudet. Peruskorjauk-sessa purettiin suuri osa 1960-luvun pinnoista, kuten lattiat ja alas lasketut katot, ja ne korvattiin uusilla. Näiden kahden rakennuksen erilaisesta luonteesta huolimatta talojen sisätiloja käsiteltiin hyvin yhdenmukaisesti, mikä vähensi niiden vä-lisiä luonne-eroja.

Rikhardinkatu 2:n päätiloja ovat sisäänkäynti-halli ja pääporras, joissa molemmissa on säilynyt alkuperäinen mosaiikkibetoninen, kuvioitu lattia sekä tilahahmo. Keittiöportaista vain toinen on säilynyt, ja sekin on kokenut muutoksia. Vuoden 1933 rakennustoimikunnan asiakirjoissa lukee, että keittiöportaassa olisi ollut panelointia. Li-säksi sen puiset komerot on purettu. Sisätiloissa on paljon kantavia väliseiniä, mikä on aiheuttanut sen, että solukkomainen huonejako on pitkälti säilynyt, vaikka asunnot on muutettu toimisto-käyttöön. Keskeiskäytävät on muodostettu pur-kamalla joitakin poikittaisia väliseiniä.

Rakennuksen katujulkisivu on erittäin hy-vin säilynyt. Muutokset liittyvät lähinnä ensim-mäisen kerroksen ikkunoihin ja oviin. Sisäpihan puoleisissa julkisivuissa on tehty joitakin muu-toksia. Pihakannen alle Kasarminkatu 42 raken-tamisenyhteydessä vuonna 1933 toteutettu kellari purettiin 1999, mikä heijastui muutoksina raken-nuksen ensimmäisessä kerroksessa. Lisäksi 1999 purettuun keittiöportaaseen liittyvät parvekkeet ja ovet sekä ikkunat purettiin ja aukot muurattiin umpeen.

Rakennusta ei toteutettu aivan alkuperäisten piirustusten mukaisesti ja erityisesti kellarin to-teutuksesta ei ole tarkkaa tietoa. Uudisraken-tamisvaiheen jälkeen ensimmäiset muutospii-rustukset ovat vuodelta 1933, jolloin rakennusta korjattiin.

Toinen suuri haaste tämän suppean selvityksen tekemisessä on ollut kokonaiskuvan muodosta-minen käyttöhistoriasta. Kohteesta ei ole aiem-min tehty tutkimusta, jota olisi voinut käyttää lähteenä käytön osalta. Ainakin siitä saakka kun Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa lakkautet-tiin vuonna 1951, rakennusta on kutsuttu Valtion

taloksi. Kun asunnot muutettiin toimistotiloiksi, ovat käyttäjinä olleet Valtiokonttorin eläkeosasto, valtiovarainministeriö, Lääkintöhallitus, puolus-tusministeriö ja vuodesta 2000 alkaen oikeus-ministeriö. Tämä suuri vaihtuvuus liittyy valtion laitosten kasvuun erityisesti 1960-luvulta läh-tien. Kehittyvät laitokset ovat joutuneet hajasi-joittamaan toimintojaan, kunnes ne ovat saaneet oman tai uuden, varta vasten tehdyn rakennuk-sen käyttöönsä. Rikhardinkatu 2 ja Kasarmikatu 42 ovat keskeisen sijaintinsa puolesta sopineet luontevasti väistötiloiksi.

Suositus pintarakenteiden ja värikerrosten tutkimusten kohdistamisesta

Suosittelemme, että sisäänkäyntihallin ja pää-portaan seinä- ja kattopinnoista tehtäisiin pinta-rakenne- ja värikartoitus. Pääportaassa on jäljellä myös jonkun verran alkuperäistä jalkalistaa, jon-ka värikerrokset on syytä kartoittaa. Pääportaan seinät on nykyisin maalattu alaosaltaan turkoo-siksi, yläosaltaan valkoisiksi, ja vyöhykkeiden ra-japinnassa kulkee kapea tummanpunainen nau-ha. Ei ole tietoa, mihin nykyinen väritys perustuu. Pääportaassa on vuoden 1933 Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan rakennustoimikunnan pöy-täkirjojen mukaan ollut panelointia, ja seinien yläosat ovat olleet maalatut. Koristeelliset valu-rautaiset kaidetolpat ovat alkuperäisiä, ja ne on nykyisin maalattu harmaaksi.

On myös suositeltavaa, että joissakin niistä ka-dunpuoleisista entisistä pääsaleista, missä van-haa kipsistä kattolistaa on jäljellä, suoritetaan väri- ja pintarakennekartoitus. Näin saataisiin li-sätietoa huonetilojen koristeellisuudesta kattolis-toineen, kattopintoineen mahdollisine friiseineen ja seinäjaotuksineen.

Designed by Carl Rupert Rosenberg and built by housing company Alpha in 1890–1891, Rikhardinkatu 2 is a valuable example of late-19th-century revival style apartment buildings which were built in the city centre of the capital to mark the rising standard of living and reflecting Continental influences. The rendered street-side façade is ornamental and symmetrical. It features stringcourses, rustication, pilasters, cornices, plaster mouldings and other decorative details. The main entrance is accentuated with a central avant-corps and a balustrade on the roof. Rikhardinkatu 2 is not, however, representative of the most decorative specimens of Neo-Renaissance architecture, and is more modest than the neighbouring property at Rikhardinkatu 4. The elevations facing the courtyard are simpler. The courtyard has a narrow, short wing that mainly served the operations of the service staff.

The building has structural external walls in brickwork and, in the main wing, two central load-bearing walls. The intermediate floors of the lower floors were built with shallow barrel vaults, and the upper floors with timber structures, or in some places as shallow barrel vaults with iron rails. The construction method was typical of its period and building type, and the process complied with the Helsinki building code adopted in 1875.

During its lifetime, the building has had a multitude of tenants. Originally, the building housed two commercial spaces and a caretaker's flat, with two large flats on each of the upper floors. The building was purchased in 1916 by the Civil Service Widows and Orphans Fund, which subsequently in 1932–1934 built a five-storey residential and commercial block designed by J. S: Sirén on the eastern side of the plot. At this juncture, it was realised that the older building at Rikhardinkatu 2 also required renovation. The building was installed with a central water-heating system, with the plant room located in

the basement of the new build at Kasarminkatu 42. Surface treatments were refreshed both inside and outside, the electrical wiring was replaced and the building was fitted with hot running water. As masonry stoves were no longer needed for heating, they were dismantled over the years. Some stoves, which originally existed in the corner of nearly every room, were possibly dismantled in 1933 and the rest in the 1960s, when the residential spaces were converted into offices. Only three of the original tiled stoves have been preserved to this day.

Unfortunately several of Helsinki's Neo-Renaissance apartment buildings were demolished in the 1960s and 1970s to give way for more efficient, modern office buildings. Among these were a few buildings designed by Rosenberg. Rikhardinkatu 2 escaped this fate and was preserved. However, its interiors underwent drastic changes when the flats were converted one by one into offices in the 1960s. The residential building became an office building.

Rikhardinkatu 2 was protected in 1980 by government decision under the Decree on the Protection of State-Owned Buildings. The protection decision does not as such entail any protection orders or otherwise identify the target of protection. Since the initial protection decision, the National Board of Antiquities has issued additional specifications, for example, at the point when the assets of the Civil Servants Widows and Orphans Fund were assigned to the State as required by law and when the State Real Property Agency took the decision to renovate the buildings at Rikhardinkatu 2 and Kasarminkatu 42 in 1999–2000 for the use of the Ministry of Justice.¹⁶¹

161 The National Board of Antiquities proposed the following protection orders for Rikhardinkatu 2: the building may not be demolished; the building façade (street-facing side) is to be preserved in its current appearance; the interiors of the building may be changed. Changes must be executed retaining the main characteristics of the floor plan of the original residential apartment building Reg.no. 039/601/1997, issued 7 November 1997.

An internal access has always existed between Kasarmikatu 42 and Rikhardinkatu 2. Until 1999, the only point of access was through the old service staircase next to the courtyard gateway. In 1999, a lift, which Rikhardinkatu 2 had not previously had, was installed in the service staircase, and a new direct connecting stair access was built in the central part of the frame, as the buildings have different floor heights. A large part of the 1960s surface structures were removed during the renovation, including flooring and lowered ceilings, and were replaced with new ones. In spite of the different character of the two adjoining buildings, the interiors were treated in a similar fashion, creating a more uniform aesthetic in both buildings.

The main spaces in Rikhardinkatu 2 are the entrance hall and the main staircase, both of which still boast the original concrete mosaic, ornamental floor and the original spatial dimensions. Only one of the two service staircases has been retained, and it has undergone changes. The 1933 building board documents state that the service staircase had acquired new panelling. In addition, wooden cupboards were removed. The internal frame of the building has many load-bearing walls, which is why the original, cellular room configuration has largely been retained despite the office conversions. The central corridors have been formed by dismantling a number of partitions cutting across the frame.

The street-facing façade of the building has been very well preserved. Any changes have mainly been made to the ground floor windows and doors. Some changes have been carried out on the courtyard elevation. The cellar built beneath the courtyard in conjunction with building Kasarmikatu 42 in 1933 was demolished in 1999, which brought additional changes to the ground floor of the building. Furthermore, the balconies and doors in the service staircase dismantled in 1999 were removed and the openings were bricked up.

The building was never realised exactly according to the original drawings, and detailed information regarding, in particular, the design of the cellar is not available. The first alteration drawings following the erection of the new build are from 1933, when the building was first renovated.

Another key challenge in carrying out this limited survey was to form an overarching picture of the history of the building's different uses. No previous historic surveys have been conducted on the building to serve as sources in this respect. At least since 1951, when the Civil Service Widows and Orphans Fund was closed, the building has been known as the "Government Building". When the flats were converted into offices, the tenants included the State Treasury pension division, the Ministry of Finance, the State Medical Board, Ministry of Defence and, since 2000, the Ministry of Justice. The high turnover of tenants is linked with the expansion of government departments from the 1960s onwards. The departments were forced to disperse their functions between different addresses before moving into their own, sometimes new purpose-built, premises. Rikhardinkatu 2 and Kasarmikatu 42 offered a feasible option as temporary premises owing to their central location.

Recommendation on a targeted survey on surface structures and colour layers

We recommend that a survey be carried out on the surface structures and colours used on the walls and ceilings of the entrance lobby and the main staircase. A portion of original skirting board remains in the main staircase, and it is advisable that the colour layers be documented. The present-day colour scheme in the main staircase includes turquoise in the bottom section and white in the top section, divided by a narrow, dark red stripe. There is no knowledge of what the current colour scheme is based on. According to the minutes of the Civil Service Widows and Orphans Fund building board from 1933, the main staircase featured panelling and the top part of the walls were painted. The ornamental cast iron railings are original and they are currently painted grey.

It is advised that in some of the former main halls facing the street, where old plaster cornices still remain, a colour and surface treatment survey be carried out. This would provide further insight into the decorations of the room, including the cornices, ceiling surface structures, possible friezes and wall divisions.

Lähteet

Arkistolähteet

Helsingin kaupungin kaupunginarkisto (HKA)
Rakennuslupapiirustuksia.

Helsingin kaupungin kaupunginmuseo, kuva-arkisto (HKM KA)
Vanhoja valokuvia.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto (KSV)
Asemakaavat.

Helsingin kaupunki, Kiinteistövirasto, Kaupunkimittausosasto
Ilmakuvat ja kiinteistörekisteriote.

Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan arkisto (RakW)
Rakennuslupa-asiakirjat.

Kansallisarkisto (KA)

Rakennushallituksen piirustukset:

- Rakennushallitus laa. 972:/- - 1-7. Helsinki, Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42. Valtion talo [Rakennus suojellaan kokonaan]. (1930-1995)
- Rakennushallitus laa. 972:/- - 11-16. Helsinki, Rikhardinkatu 3/Kasarmikatu 42. Valtion talon korjaus. (1930-1995)
- Rakennushallitus laa. 973:/- - 1-13. Helsinki, Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42. Valtion talon muutos. (1930-1995)

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassan arkistomateriaali:

- Rakennustoimikunnan asiakirjat
- Sopimukset, muistiot ja jäljennökset 1845–1947
- Vuosikertomukset 1931–1951

Maanmittauslaitoksen arkisto (MML)

Peruskartat ja lainhuutoasiakirjat.

Museoviraston arkisto (MV)

Museoviraston kuvakokoelmat: vanhat valokuvat.

Museoviraston arkisto ja KYS/suojelun seurannan aineistot.

Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Helsinki

Rakennusasiakirjat ja pääpiirustuksia, KOKI-raportit ja piirustusluettelot.

Painamattomat lähteet

Ark-byroo 2011. *Arvid-talo, Kalevankatu 19*, Helsinki, rakennushistoriallinen selvitys 18.3.2011. Tilaajana Kovaosaisten ystävät ry.

Ark-byroo 2012. *Pieni Roobertinkatu 1-3 & Kasarmikatu 30-32*, rakennushistoriallinen selvitys 31.8.2012. Tilaajana Helen.

Painetut lähteet

Arkkitehti 6–7/1960. Lehden artikkelit:

- Pettersson, Lars, 1960. Uusrenessanssin taustaa. Sivut 106-108.
- Laurila, Pekka, 1960. Helsingin uusrenessanssin arkkitehtejä. Sivut 124-130.
- Wickberg, Nils Erik, 1960. Uusrenessanssin kohtalo. Sivut 109-114.

Björk, Cecilia; Kallstenius, Per; Reppen, Laila, 1983. *Så bygges husen 1880–1980. Arkitektur, konstruktion och material i våra flerbostadshus under 100 år. Stockholms stadsbyggnadskonstor och Statens råd för byggnadsforskning*. Stockholm.

Blomstedt, Yrjö 1976. *Valtiokonttori 1875-1975. Historiallinen katsaus*. Helsinki: Valtiokonttori.

Hakala-Zilliacus, Liisa-Maria, 2002. *Suomen eduskuntatalo: Kokonaistaideteos, itsenäisyysmonumentti ja kansallisen sovinnon representaatio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hakkila, Esko (toim.), 1938. *"Eläke", Lakiasian käsikirja*. Porvoo: Werner Söderström Oy.

Hietala, Marjatta; Helminen, Martti; Lahtinen, Merja (toim./eds.), 2009. *Helsinki – Helsingfors – Historiallinen kaupunkikartasto – Historic Town Atlas*. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Järvenpää, Eeva; Räihä, Sirpa, 2009. *Ensimmäisiä esikaupunkeja. Kertomuksia Kaartinkaupungista ja Kampin kortteleista*. Helsinki: Helsingin Sanomat.

Laurila, Pekka 1960. Helsingin uusrenessanssin arkkitehtejä. Nyrenässansarkitekter i Helsingfors. Artikkel. Sisältyy julkaisuun: *Arkkitehti* 1960 6-7, s. 124-129.

Mattila, Aarne 2005. *Valtio työnantajana. Valtion työmarkkinailaitos 1955-2005*. Jyväskylä: Valtiovarainministeriö.

Meinander, Henrik (toim.), 2012. *Unioninakseli – pääkaupungin läpileikkaus*. Kustannusosakeyhtiö Teos, Helsinki.

Neuvonen, Petri; Mäkiö, Erkki & Malinen, Maarit, 2002. *Kerrostalot 1880-1940*. Helsinki: Rakennustietosäätiö RTS ja Rakennustieto Oy.

Ollila, Kaija; Toppari, Kirsti, 1977. *Puhvelista Punatulkkuun Helsingin vanhoja kortteleita*. Helsinki: Sanoma Osakeyhtiö.

Pipinen, Maria, 1998. Rikhardinkatu 2. Artikkelisi sisältyy julkaisuun: *Elämää kaupungissa: muistikuvia asumisesta Helsingin keskustassa: lapsuuden ja nuoruudenkuvaus sotienjälkeiseltä ajalta Helsingin keskustasta, Kaartinkaupungista ja osasta kamppia*. Helsinki kaupungin museo, Helsinki. S. 119-131.

Polyteknikkojen yhdistys, 1897. *Matrikkeli sisältävä elämäkerrallisia tietoja teknillisen reaalkoulun, Helsingin polyteknillisen koulun ja Suomen polyteknillisen opiston opettajista ja oppilaista 1849-1897 sekä historiikit oppilaitoksen, teknologisen yhdistyksen ja polyteknikkojen yhdistyksen toiminnasta*. Polyteknikkojen yhdistys.

Sirén, J. S., 1934. Nybyggnad för Civilstatens Änke- och Pupillkassa. Sisältyy julkaisuun: *Arkkitehti-lehti 1934*, s. 19-20.

Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa, 1936. *Sivillivirkakunnan leski- ja orpokassan vuosikertomus 1936*. Helsinki: J. Simeliusen Perillisten Kirjapaino OY.

Tiitta, Allan, 2009. *Collegium medium - Lääkintöhallitus 1878-1991*. Helsinki: Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos.

Verkkolähteet

Helen Oy:n verkkosivut. Historia
<https://www.helen.fi/helen-oy/tietoa-yrityksesta/tietoa-meista/liiketoiminta/historia/>
Haettu 22.1.2016.

Helsingin kaupungin paikkatietopalvelut
<http://kartta.hel.fi/>
Vanhat ortoilmakuvat, vanhat Helsingin kartat
Haettu 13.11.2015.

Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja Helsingin kaupungin museon verkkojulkaisu "Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä": http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/06_02_17_snellman_suomi.pdf
Haettu 20.1.2016.

Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto, Yleiskaava-verkkosivut
http://www.yleiskaava.fi/wp-content/uploads/2015/11/YK_ehdotus_Ksik_20151110.jpg
Haettu 2.2.2016.

Helsingin kaupungin verkkosivut. Kaupunginmuseon johtokunnan lausunto Ludviginkatu 3-5 asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12081.
<http://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2011-002534/mu-seijk-2012-6/>
Haettu 7.2.2016.

Hoffman, Kai, 2014. Kansallisbiografia-verkkosivut. Kauppaneuvos Georg Masalin (1877-1955), Oy Cronvall Ab:n toimitusjohtaja.
<http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikutajat/?iid=544>
Haettu 12.1.2016.

Pörssitieto-vuosikirjan verkkosivut. 1865-1912 perustetut osakeyhtiöt, A-E
<http://www.porssitieto.fi/yhtiot/ae.html>
Haettu 9.2.2016.

Uudenmaan liiton verkkosivut, 8.11.2006 vahvistetun Uudenmaan maakuntakaavan liitekartta 26 a)
http://www.uudenmaanliitto.fi/files/6085/liitekartat_26a.pdf
Haettu 13.11.2015.

Valtiokonttorin verkkosivut, Historian virstanpylväät 1900-1970
http://www.valtiokonttori.fi/fi-fi/Tietoa_Valtiokonttorista/Toimintaymparisto_organisaatio/Historia/Historian_virstanpylvaat/19001970
Haettu 17.12.2015.

Valtioneuvoston verkkosivut, Oikeusministeriön tiedote 1.6.2016: Oikeusministeriö muuttaa väliakaisesti Kasarmikadulle, tiedote 1.6.2015
http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/oikeusministerio-muuttaa-valiaikaisesti-kasarmikadulle
Haettu 11.1.2016.

Kansalliskirjaston digitoidut osoite- ja ammattikalenterit Adresskalender för Helsingfors stad 1.1.1881, sivu 20.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154629?term=Richardsg.%202#?page=20>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 91.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154740?term=Alpha#?page=91>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 46.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154740?term=Alpha#?page=46>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1892, sivu 116.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154740?term=Richardsg.%202#?page=116>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 114.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154741?term=Richardsg#?page=114>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 270.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154741?term=Richardsg.%202#?page=270>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1893, sivu 272.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154741?term=Richardsg.%202#?page=272>
Haettu 7.1.2016.

Adress- och yrkeskalender för Helsingfors jämte förorter 1.1.1898, sivu 282.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1154631?term=Richardsg.%202#?page=282>
Haettu 7.1.2016.

Adress- och yrkeskalender för Helsingfors jämte förorter no 1, 1.1.1898, sivu 655.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/bindin-g/1154631?term=Richardsg.%202#?page=655>
Haettu 7.1.2016.

Adressbok och yrkeskalender för Helsingfors 1.1.1908, sivu 904.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/bindin-g/1154738?term=Richardsg.%202#?page=904>
Haettu 7.1.2016.

Kansalliskirjaston digitoidut sanomalehdet
Aftonbladet 5.2.1893 no 100, sivu 2.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/515115#?page=2>
Haettu 15.1.2016.

Finland 23.11.1889 no 274, sivu 2.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/432481#?page=2>
Haettu 12.1.2016.

Folkvännen 14.8.1889 no 187, sivu 1.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/443787>
Haettu 12.1.2016.

Folkvännen 24.2.1891 no 45, sivu 2.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/506223#?page=2>
Haettu 14.1.2016.

Folkvännen 19.10.1891 no 242, sivu 3.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/514788#?page=3>
Haettu 12.1.2016.

Helsingfors 11.11.1882 no 263, sivu 2.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/430388#?page=2>
Haettu 12.1.2016.

Hufvudstadsbladet 23.10.1890 no 288, sivu 2.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/373414#?page=2>
Haettu 7.1.2016.

Hufvudstadsbladet 18.10.1892 no 284, sivu 4.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/748208?term=Nichardsg#?page=4>
Haettu 7.1.2016.

Hufvudstadsbladet 10.1.1893 no 8, sivu 4.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/750954?term=Richardsg#?page=4>
Haettu 7.1.2016.

Nya Pressen 4.9.1889 no 239A, sivu 1.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/452512>
Haettu 12.1.2016.

Nya Pressen 5.11.1892, nro 302, sivu 4.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/563364?term=Richardsg#?page=4>
Haettu 12.1.2016.

Sanomia Turusta 1.2.1887 no 49, sivu 3.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/413824#?page=3>
Haettu 12.1.2016.

Suomalainen Wirallinen Lehti 7.6.1883 no 129, sivu 1.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/bindin-g/420159>
Haettu 12.1.2016.

Sähköpostit

Airio, Ilpo. VTT, erikoistutkija, Kelan tutkimusosasto. Sähköposti 16.12.2015 liittyen Perhe-eläkerahastoon. Masar, Angela. Maanmittauslaitoksen kirjaamissihteeri. Sähköposti 16.12.2015 liittyen kiinteistön omistushistoriaan.

Viitala, Janne. Amanuenssi, Karkkilan ruukkimuseo Senkki. Sähköposti 12.1.2016.

Suullisia tietoja ovat antaneet

Pipinen, Marja. Puhelinkeskustelut 14.12.2015 ja 26.1.2016. Entinen Rikhardinkatu 2:n asukas. Asunut Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen pihan puoleisessa talonmiehen asunnossa vuosina 1955–1959, jolloin hänen isänsä toimi taloyhtiön sivutoimisena talonmiehenä.

Liite

Rikhardinkatu 2:n rakennuslupakronologia

Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n (yhteinen rakennustunnus 468) rakennuslupa-asiakirjat on tutkittu Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkistossa. Lupa-asiakirjoista on tehty kronologinen tiivistelmä, johon on jätetty Rikhardinkatu 2:n rakennusta koskevat luvat, tai mikäli lupa on koskenut molempia rakennuksia, on mainittu molempien rakennusten muutoksia.

1890

Rakennuslupatunnus: Ei tiedossa.

Toimenpide: Uudisrakennus, Rikhardinkatu 2

Vahvistettu: 5.3.1890

Arkkitehti: C. R. Rosenberg

Piirustukset: Rikhardinkatu 2:n uudisrakennuksen julkisivu Rikhardinkadulle, kellarikerroksen, ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen kerroksen pohjat, leikkaus ja asemapiirros.

1933

Rakennuslupatunnus: Ke-4-A-33

Toimenpide: Uudisrakennus. Kasarmikatu 42

Vahvistettu: 28.1.1933

Osittainen loppukatselmus: 1.12.1933 hyväksyttiin käyttöön Kasarmikatu 42:n myymälätilat.

Loppukatselmus: 13.8.1937

Hakija: Siviilivirkakunnan leski- ja orpokassa

Arkkitehti: J. S. Sirén

Piirustukset: Kasarmikatu 42:n julkisivut Kasarmikadulle ja Rikhardinkadulle, kellarikerroksen, ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjapiirroksiset, kolmannesta viidennen kerrosten pohjapiirroksiset ja ullakon pohjapiirros.

Muuta: Samalla, kun Kasarmikatu 42:n uudisrakennus rakennettiin, tehtiin Rikhardinkatu 2:n talossa muutoksia korjaustöitä.

1953

Rakennuslupatunnus: Ke-132-C-53

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen porttikäytävän vieressä myymälähuoneistossa suoritettiin sisustusmuutoksia, joista aiheutui kantavan rakenteen muutos. Myymälän tilajakoa muutettiin rakentamalla uusia väliseiniä ja lisäämällä wc.

Vahvistettu: 13.6.1953

Loppukatselmus: 3.12.1953

Hakija: Perhe-eläkerahasto

Piirustukset laati: J. Oksanen

Piirustukset: Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen myymälän pohjapiirros.

1959

Rakennuslupatunnus: Ke-1379-C-59

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n rakennus sisustettiin osaksi toisin kuin ennen. Asuinrakennuksen viidennessä kerroksessa tehtiin sisustus- ja väliseinämuitoksia.

Vahvistettu: 26.9.1959

Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja viidennen kerroksen pohjapiirros.

1960

Rakennuslupatunnus: Ke-628-C-60 – ei toteutunut

Toimenpide: Muutos. Suunniteltiin, että Rikhardinkatu 2:n kolmannen kerroksen asuinhuoneistossa jaettaisiin yksi huone kahdeksi sekä erotettaisiin keittiöstä palvelijan huone uusilla väliseinillä. Kylpyhuone ja wc suunniteltiin järjestettäväksi toisin kuin ennen. Toimenpiteitä ei toteutettu (tieto Sk:n arkistosta).

Vahvistettu: 28.5.1960

Hakija: Suomen valtio, Valtion Talo

Pääsuunnittelija: Arkkitehti A. Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja kolmannen kerroksen pohjapiirros.

1961

Rakennuslupatunnus: Ke-48-C-61 – Lupaa ei hyväksytty

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n kolmannessa kerroksessa suunniteltiin tehtäväksi muutostöitä.

Vahvistettu: Lupaa ei hyväksytty.

Piirustukset: Asemapiirros ja Rikhardinkatu 2:n kolmannen kerroksen pohja. Piirustukset päivätty 13.1.1961, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto.

Rakennuslupatunnus: Ke-330-C-61

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2. Sisä rakenteiden oleellinen muutos. Virastorakennuksen kolmannessa kerroksessa muutettiin asuinhuoneisto toimistohuoneistoksi, jolloin samalla poistettiin sisäisiä väliseiniä ja tehtiin muita sisä rakenteiden muutoksia. Porrashuoneessa olevat komerotilat poistettiin.

Vahvistettu: 11.3.1961

Loppukatselmus: 29.4.1961

Hakija: Suomen valtio, Lääkintöhallitus

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Aarno Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja kolmannen kerroksen pohjapiirros.

Rakennuslupatunnus: Ke-1825-C-61

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n toisessa kerroksessa. Yksi huone jaettiin väliseinällä (puurunko + kipsonit). 20 neliömetriä eteisen kattoa laskettiin ja verhoittiin kipsoniitilla puurungon varaan. Käytävän päässä oleva holvi purettiin. Wc:t siirrettiin holvin paikalle. Rappuun avattiin varauloskäynti. Huoneiden väliset ovet suljettiin.

Vahvistettu: 14.3.1961

Loppukatselmus: 26.11.1962

Hakija: Valtion virastotalo (Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto)

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Aarno Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja toisen kerroksen pohjapiirros.

1963

Rakennuslupatunnus: Ke-27-C-63

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n neljännen kerroksen itäpäädyn viiden huoneen ja keittiön asuinhuoneistossa purettiin kevyitä väliseiniä ja rakennettiin uusi wc, kylpyhuone ja komeroita.

Vahvistettu: 28.2.1963

Loppukatselmus: 11.3.1965

Hakija: Suomen valtio

Arkkitehti: Lääninarkkitehti Aarno Raveala, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Rakennesuunnittelu: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Sähkösuunnittelu: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Saniteettisuunnittelu: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja neljännen kerroksen pohjapiirros.

Rakennuslupatunnus: Ke-1128-C-63

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n toisen kerroksen länsipäädyn viiden huoneen ja keittiön asuinhuoneisto muutettiin virastotilaksi. Toimenpide aiheutti kantavan rakenteen ja käyttötarkoituksen muutoksen. Katot laskettiin kolmeen metriin. Vanha wc ja kylpyhuone purettiin, paikalle rakennettiin uudet wc:t. Saliin rakennettiin uusi väliseinä, väliovi muurattiin umpeen. Käytävän ovet pienennettiin ja rakennettiin yksi uusi ovi. Kaapisto purettiin ja sijalle rakennettiin uusi. Keittiön kaappi purettiin. Oloja makuuhuoneen väliovi rakennettiin umpeen.

Vahvistettu: 13.8.1963

Loppukatselmus: 16.10.1968

Hakija: Suomen valtio, Valtion Talo

Suunnittelijat: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros ja toisen kerroksen pohjapiirros.

Rakennuslupatunnus: Ke-1730-C-63

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n toisessa ja viidennessä kerroksessa muutettiin yksi asuinhuoneisto toimistohuoneiksi purkamalla ja rakentamalla kevyitä väliseiniä ja purkamalla osa kantavaa seinää. Toimenpide aiheutti tilan käyttötarkoituksen muutoksen sekä kantavan rakenteen muutoksen.

Vahvistettu: 14.11.1963

Loppukatselmus: 6.2.1964

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Annikki Virtanen, Rakennushallitus

Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri Veijo Koli, Rakennushallitus

Saniteettisuunnittelija: Apulaisinsinööri Aarne Oksanen

Sähkösuunnittelija: Apulaisinsinööri Teppo Juvonen

Piirustukset: Asemapiirros, toisen ja viidennen kerroksen pohjapiirrokset.

1964

Lupatunnus: 3-2-64-KMK

Aihe: Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42:n kellarikerroksessa ollut, piirustuksissa varastotilaksi merkitty tila oli jaettu useampaan pienempään osaan, mutta sitä käytettiin työhuoneena. Helsingin maistraatti kielsi valtiota 1.2.1965 jälkeen käyttämästä varastotilaa työhuoneena.

Rakennuslupatunnus: Ke-684-C-64

Toimenpide: Muutos, Kasarmikatu 42:n kolmannen kerroksen kaksi asuinhuoneistoa muutettiin toimistotiloiksi väliseiniä purkamalla ja uusimalla.

Vahvistettu: 16.5.1964

Loppukatselmus: 27.7.1964

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Annikki Virtanen, Rakennushallitus

Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri Veijo Koli, Rakennushallitus

Saniteettisuunnittelija: Apulaisinsinööri Aarne Oksanen, Rakennushallitus

Sähkösuunnittelija: Insinööri Pertti Salo, Rakennushallitus

Piirustukset: Asemapiirros ja kolmannen kerroksen pohjapiirros.

1966

Rakennuslupatunnus: 3-126-C-66

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevassa myymälätilassa suoritettiin sisäisiä muutostöitä erottamalla kaksi jäädytyshuonetta myymälätilasta sekä muuttamalla yhden wc-tilan käyntioven paikkaa. Samassa kerroksessa oleva pesutupa muutettiin varastoksi purkamalla pesutuvan pesuallas ja pyykkipata.

Vahvistettu: 8.2.1966

Loppukatselmus: 16.10.1968

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Suunnittelijat: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, ensimmäisen kerroksen pohjapiirros, leikkaus.

Rakennuslupatunnus: 3-867-A-66

Toimenpide: Muutos, Rikhardinkatu 2/Kasarmikatu 42:n asuinhuoneistoja muutettiin virastoiksi. Neljännessä ja viidennessä kerroksessa suoritettiin käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä huonetilojen uudelleen jakoa purkamalla asuinhuoneistotiloja ja rakentamalla toimistohuoneistojen toimisto-, neuvottelu-, arkisto-, varasto- ja muita aputiloja. Kyseisen muutoksen yhteydessä, huomioon ottaen jo aikaisemmat vastaavat käyttötarkoituksen muutokset, muuttui koko rakennus asuinrakennuksesta liike- ja toimistorakennukseksi, joten koko rakennuksessa suoritettiin näitä käyttötarkoitukseltaan uusia tiloja koskevien paloturvallisuusmääräysten mukaisia muutoksia. Toimenpiteitä olivat rakennuksen kantaviin rakenteisiin ja sisärankenteisiin kohdistuva rakennustoimenpide, huonetilojen erottaminen ja yhdistäminen ja käyttötarkoituksen muutos koko rakennuksen osalta. Toimenpide oli uudestaan rakentamiseen verrattava.

Vahvistettu: 22.7.1966

Loppukatselmus: Vanha osa, Rikhardinkatu 2, hyväksyttiin käyttöön 11.3.1967.

Uusi osa, Kasarmikatu 42, hyväksyttiin käyttöön ilmanvaihtoa koskevin ehdoin 29.3.1967 väliaikaisesti 1.11.1967 asti. Lopullisen hyväksymisen edellytyksenä

oli, että ilmanvaihtolaitos rakennettiin Sisäministeriön päätöksessä numero 406/58 esitettyjen periaatteiden mukaisesti, mitä myös 29.3.1967 hyväksytty iv-suunnitelma edellytti. Lopullinen loppukatselmus tehtiin 2.9.1970.

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Pääsuunnittelija: Rakennushallitus

Piirtänyt: Annikki Virtanen, Rakennushallitus

Piirustukset: Asemapiirros, kellarikerroksen, ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen kerroksen pohjapiirrokset, leikkaus ja julkisivut.

Muuta: Tontin pinta-ala oli 1081,04 m². Alueella oli voimassa Rakennuslain 42 § 2 momentin 3 kohdan ja saman pykälän 3 momentin mukainen rakennuskielto, sillä kaupunginvaltuusto oli lokakuussa 1961 päättänyt muuttaa Kaartinkaupungin asemakaavaa ja samalla antanut ohjeet, miten rakennusoikeus on määrättävä uutta asemakaavaa laadittaessa.

Tontti sijaitsee alueella, jossa rakennettava kerrosala sai olla enintään neljä kertaa tontin pinta-ala eli e=4,0. Tontilla sijaitseva kiinteistö oli maistraatin eri vuosina vahvistamien piirustusten mukaisesti muutettu asuintalosta toimisto- ja liikerakennuksiksi siten, että siinä oli toukokuussa 1966 68 prosenttia liike- ja toimistotilaa. Muutostöiden jälkeen oli kiinteistössä huoneisto- ja huonetiloja seuraavasti:

toimistotiloja 1812 m²

liikehuoneistoja 441 m²

asunto (2 h + kk) 42 m²

varastotilaa 245 m²

tekniisiä tiloja (lämpökeskus, puhelinkeskus ym.) 90 m².

Kaikki yhteensä 2630 m².

Rakennuspaikan sallittu rakennusoikeus oli 4324,16 m².

Toimenpiteen jälkeen rakennusoikeudesta oli käytetty 4059 m².

Yliarkkitehti Toivo Heimon 6.4.1966 päivätty selvitys tontin 2 palokuormasta ja autojen paikoituksesta:

- rakennus Rikhardinkatu 2: rakennuksen välipohjissa on puurakenteita.

- Rakennukset ovat rakennustaiteellisesti arvokkaita.

Rikhardinkatu 2 kuului suojeltavaksi esitettyihin rakennuksiin. Kasarmikatu 42 on J. S. Sirénin suunnittelema ja rakennuksen kunto oli hyvä. Rakennuksia ei voitu näistä syistä purkaa, joten rakennusasetuksen 56 pykälän edellyttämiä autopaikkoja ei ollut mahdollista korjaus- ja muutostöiden yhteydessä rakentaa tontille. Rakennustoimenpiteen yhteydessä sijoitettiin pihalle kuitenkin kaksi auton pysäköintipaikkaa.

1969

Rakennuslupatunnus: 3-1273-C-69 – Lupa peruutettiin myöhemmän luvan 3-1582-C-69 yhteydessä

Toimenpide: Muutos. Liike- ja toimistorakennus Rikhardinkatu 2:n sisäpihan alla oleva kylmä kellarivarasto suunniteltiin muutettavaksi lämpimäksi varastoksi. Samassa yhteydessä suunniteltiin uusittaviksi varastosta pihamaalle johtavat kaksi porrasta ja kellaritilojen yläpohja pihamaaston kohdalla. Lupa peruutettiin myöhemmin luvan 3-1582-C-69 yhteydessä, jonka mukaan muutokset toteutettiin.

Vahvistettu: 26.6.1969

Loppukatselmus: 13.5.1972

Hakija: Suomen valtio, Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö

Pääsuunnittelija: Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Rakennesuunnittelija: M. Hakkarainen, Rakennushallitus

Sähkösuunnittelija: Teknikko Hyttinen, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, kellarikerroksen ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirrokset, leikkaus.

Rakennuslupatunnus: 3-1582-C-69

Toimenpide: Muutos. Sisäpihan alla oleva kylmä varasto-tila muutettiin lämpimäksi varastoksi. Yläpohja uusittiin ja tehtiin väliseinämuutoksia. Lupa korvasi aiemman luvan 3-1273-C-69.

Vahvistettu: 5.8.1969

Hakija: Suomen valtio, Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö

Pääsuunnittelija: Uudenmaan lääninrakennustoimisto

Rakennesuunnittelija: Diplomi-insinööri Hakkarainen, Rakennushallitus

Sähkösuunnittelija: Teknikko Hyttinen, Uudenmaan läänin lääninrakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, kellarikerroksen ja ensimmäisen kerroksen pohjapiirrokset ja leikkaus.

Muuta: Tontilla oli voimassa rakennuslain 42 § 2 momentin 3 kohdan ja saman pykälän 3 momentin mukainen rakennuskielto.

1971

Rakennuslupatunnus: 3-917-C-71

Toimenpide: Muutos ja rakennuksen osan käyttötarkoituksen muutos. Rikhardinkatu 2:n ensimmäisen kerroksen länsipäädyn myymälähuoneisto sekä Kasarmikatu 42:n kaksi eteläpäädyn myymälähuoneistoa muutettiin toimistotiloiksi. Muutostöihin kuului ovimuutoksia ja aukon umpeen muuraaminen.

Vahvistettu: 21.5.1971

Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Jorma Aho, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Sähkösuunnittelija: Uudenmaan piirirakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, ensimmäisen kerroksen pohjapiirros ja leikkaus.

Muuta: Tontilla oli voimassa rakennuslain 42 § 2 momentin 3 kohdan ja saman pykälän 3 momentin mukainen rakennuskielto.

Rakennuslupatunnus: 3-1729-C-71

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n neljännessä kerroksessa tehtiin väliseinä- ja ovimuutoksia. Uudet seinät olivat puurunkoisia ja lastulevyillä levytetyjä.

Vahvistettu: 10.9.1971

Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Jorma Aho, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, neljännen kerroksen pohjapiirros ja leikkaus.

Muuta: Tontilla oli voimassa rakennuslain 42 § 2 momentin 3 kohdan ja saman pykälän 3 momentin mukainen rakennuskielto.

1975

Rakennuslupatunnus: 3-2153-C-75 – Lupa mitätöitiin myöhemmin

Toimenpide: Muutos. Kasarmikatu 42:n kellarissa noin 28 neliömetrin suuruinen varastotila suunniteltiin muutettavaksi siivoojien pukeutumis- ja ruokailutiloiksi ja Rikhardinkatu 2:n kolmannessa kerroksessa oleviin toimistotiloihin suunniteltiin rakennettavaksi kaksi uutta wc:tä. Lisäksi kolme huonetta suunniteltiin jaettavaksi uusilla väliseinillä. Lupa mitätöitiin myöhemmin luvan 3-308-C-76 yhteydessä, jonka mukaan muutokset lopulta toteutettiin.

Vahvistettu: 25.11.1975

Loppukatselmus: 22.7.1976

Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Pääsuunnittelija: Uudenmaan piirirakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, kellarikerroksen ja kolmannen kerroksen pohjapiirrokset ja leikkaus.

1976

Rakennuslupatunnus: 3-308-C-76

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n kolmannessa kerroksessa rakennettiin uudet wc-tilat ja kolme huonetta jaettiin väliseinillä. Muutamia kevyitä väliseiniä purettiin ja oviaukkoja muurattiin umpeen. Kasarmikatu 42:n kellarikerroksen varasto muutettiin siivoojien pukeutumis- ja ruokailutiloiksi. Samalla anottiin luvan 3-2153-C-75 mitätöimistä.

Vahvistettu: 29.4.1976

Loppukatselmus: 22.7.1976

Hakija: Suomen valtio, Uudenmaan piirirakennustoimisto

Pääsuunnittelija: Uudenmaan piirirakennustoimisto

Piirustukset: Asemapiirros, kellarikerroksen ja kolmannen pohjapiirrokset ja leikkaus.

1982

Rakennuslupatunnus: 3-2698-82-C

Toimenpide: Muutos. Rikhardinkatu 2:n ja Kasarmikatu 42:n rakennusten perustuksia vahvistettiin tontin 6 vastaisella rajalla. Toimenpide liittyi naapuritontille 6 rakennettavan hotellin Rivolin uudisrakennuksen perustustöihin, joihin kuului louhintaa. Vahvistustoimenpiteisiin kuuluivat joko yhdessä tai erikseen: juotetut pultit, injektointi ja ruiskubetonointi.

Vahvistettu: 7.3.1983

Loppukatselmus: 5.8.1983

Hakija: Suomen valtio, Rakennushallitus

Pääsuunnittelija: Pohjatekniikka Oy

Piirustukset: Asemapiirros ja leikkaus.

1996

Lupatunnus: 3-2371-96-K

Toimenpide: Katualueen aitaus.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

1999

Rakennuslupatunnus: 3-4964-98-B

Toimenpide: Muutos ja laajennus. Rikhardinkatu 2 ja Kasarmikatu 42:n tilojen peruskorjaus / liike- ja toimistorakennuksen laajennus ja muutokset. Rakennukset korjattiin oikeusministeriön käyttöön. Rikhardinkatu 2:n vanha porttikäytävän viereinen keittiöporras purettiin ikkunoineen ja parvekkeineen ja sen paikalle rakennettiin molempia rakennuksia palveleva hissi sekä wc-tiloja. Myös vuonna 1933 rakennettu Kasarmikatu 42:n suora porras, joka johti vanhaan keittiöportaaseen, purettiin ja viereen rakennettiin uusi, osastoitu porras, joka yhdisti rakennusten sisätilat toisesta viidennen kerrosten välillä. Oviaukkoja ja ikkunoita avattiin ja suljettiin; huonetilojen käyttötarkoituksia muutettiin; ullakolle rakennettiin ilmastointikonehuone. Pihakannen alla ollut kellari purettiin ja pihan taso laski huomattavasti, mikä aiheutti muutoksia rakennusten ensimmäisen kerroksen sisäpihan puolisissa seinissä. Rikhardinkatu 2:n pihasiiven keittiöportaan eteen rakennettiin uusi teräsporras. Rikhardinkatu 2:n pääportaan alempi parveke lasitettiin. Naapurin naapurin suostumuksella rakennettiin pihalle uusi jätesuoja. Lisäksi Kasarmikatu 42:n ensimmäisen kerroksen hissiaulaa suurennettiin viisi neliometriä siirtämällä pihajulkisivun syvennyksen lasiseinää. Kaupunkisuunnitteluvirasto puolsi lausunnossaan lasiseinää ja totesi, ettei ole estettä lasiseinää siirtämällä kasvattaa käytettyä kerrosalaa. Käsittelyn kuluessa suunnitelmia oli muutettu Museoviraston lausunnon vaatimalla tavalla. Lupaan liittyvä laajennus oli 5 m², tilavuudeltaan 24 m³. Kaikkien toimenpiteiden muutosalue oli 495 m². Rakennuksen rakenteellinen paloturvallisuusluokka oli P1, suojaustasoluokka.

Vahvistettu: 23.3.1999

Loppukatselmus: 15.6.2000

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Pääsuunnittelija: Arkkitehti Mika Penttinen, Penttinen & Tiensuu Arkkitehdit Oy

Piirustukset: Paperitulosteet ja mikrofilmit. Asemapiirros ja jätekatoksen piirustukset, kellarikerroksen, ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen, viidennen kerroksen ja ullakon pohjapiirrokset, leikkaukset A-A, C-C ja D-D sekä pihajulkisivut itään ja länteen.

Muuta: Asemakaavassa ei ole määräystä käyttötarkoituksesta eikä rakennusoikeudesta. Kaavoitus suunnitelmassa tontti oli liike- ja toimistorakennusten korttelialuetta. Rakennukset katsotaan kaupunkikuvallisesti arvokkaiksi. Tontilla oli voimassa rakennuskielto (RakL 42 § 2 momentin 3 kohta).

Lupatunnus: 3-1304-99-K

Toimenpide: Katualueen aitaaminen.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Lupatunnus: 3-1547-99-K

Toimenpide: Katualueen aitaaminen.

Hakija: Helsingin Puhelin Oyj

Lupatunnus: 3-4095-99-KJ

Toimenpide: Katualueen aitaaminen, jatkolupa.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Lupatunnus: 3-5228-99-K

Toimenpide: Katualueen aitaaminen.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

2000

Lupatunnus: 3-338-00-KJ

Toimenpide: Katualueen aitaaminen, jatkolupa.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Lupatunnus: 3-1383-00-KJ

Toimenpide: Katualueen aitaaminen, jatkolupa.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Lupatunnus: 3-1653-00-K

Toimenpide: Katualueen aitaaminen.

Hakija: Suomen valtio, Valtion Kiinteistölaitos

Senaatti

Senaatti-kiinteistöt

Lintulahdenkatu 5 A , 00531 Helsinki

www.senaatti.fi | p. 0205 8111

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo Oy

Kustaankatu 3, 00500 Helsinki

www.arkbyroo.fi | p. 010 2350 566